UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii que||stionum Tusculanarum

Cicero, Marcus Tullius

Paris, 1509

Liber [Quartvs] Philippi Beroaldi co[m]mentarius in quartam Tusculanam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70313

Visual Library

Philippi Beroaldi cōmentarius in quartam Tuſculanam.

VBiq; M. Tullius veluti philopatros: hoc eſt verus amator patriæ: non ſolū tutatur ac defendit partes romanoꝝ: ſed frequēti p̄conio iactat & extollit: tā q̄ ingenia romanorum cæteris nationibus antecellāt: & ꝓfecto nulla vnq̄ res pu. nec maior: nec ſanctior: nec bonis exēplis ditior fuit: nec clariſſimis ingeniis copioſior vt nō immerito dixerit plinius. Gentiū in toto orbe præſtātiſſimā vnā omniū virtute haud dubie romanam extitiſſe: hinc Valerio maximo facta dictaq; ſimul memorabilia p̄cēſenti. Vberior copia in oī genere exēplorū ex romanis ſuppetit: q̄ ex reliq̄s omnibus nationibus. Itaq; nūc M. Tullius excellentiā romanorū in ſtudiis doctrinarū cūprimis exequitur: potiſſimūq; philoſophiæ quæ tuſculanarū q̄ſtionū vnica eſt materia & peculiare argumentū. Cū partim. Studiis litterarū quæ romani ſerius accepe- rūt: apud quos philoſophia diu latuit: nec vllū habuit lumen litterarū

Leges regiæ

latinarū. A primo ortus: ab origine vrbis romæ. Inſtitutis regiis: titulus eſt apud iuriſcōſultos de cōſtitutionibus principū: vbi ait Vlpianus: q̄d principi placuit legis habet vigorē: pōponius quoq; iuriſconſultus auctor eſt: latas eſſe: leges a regibus. quæ oēs cōſcriptæ erāt

Ius ciuile papyrianum

in libris papirii: vnde ius ciuile papirianū appellatur: nō q̄d papirius de ſuo quicq̄ adiecerit: ſed quod leges regias ſine ordine latas in vnū cōpoſuerit. Legibus: appellatione legū. leges duodecim tabularum.

Lex q̄d

ſenatuſconſulta. plebiſcita. legitimæ actiones: interp̄tationes prudētū & alia id genus cōtinentur: eſt autē lex: vt ait Vlpianus cōmune p̄ceptū virorū prudentū & conſultū: chryſippus dixit legē eſſe diuinarum humanarūq; rerū notitiā: legis virtus eſt: vt tradit medeſtinus imperare: vetare: permittere: punire. Auſpicia. M. Tullius in oratione de aruſpicū reſponſis: ait oēs gentes: nationeſq; ſuperari a romanis pie-

Auſpicia in magna exiſtimatione

tate ac religione: auſpicia autē in tanto apud romanos honore antiquitus fuerūt nihil publice ſine auſpitiis: nec domi: nec militiæ gereretur auctores. M. Tullius & Liuius Dicta ſunt aūt auſpicia: vt exponit Auguſtinus. & in decretis canonicis vigeſimaſexta q̄ſtione quarta: tradi

Marci Tulii. C. Tuſculanarū Queſtionū Liber Quartus.

CVm multis in locis noſtrorum Hominū ingenia: virtuteſq; brute loleo mirari: tum maxime his ſtudiis: quæ ſero admodum expetita in hanc ciuitatē e græcia tranſtulerunt. Num cū a primo vrbis ortu regis inſtitutis: partim etiam legibus auſpicia: cerimoniæ: comi-

tum eſt:quaſi auiũ ſpicia:ſicut auguria quaſi auiũ garia:ab auiũ garri= Auſpicia
tu & voce. Duo ſunt genera auſpitiorũ:vnũ ad oculos: alterũ ad au= vnde
reũ pertinẽs:ad oculos ſcilicet volatus: ad aures vox auiũ: Thireſias
thebanus auſpicia auiũ primus inuenit. Virgilius vtrũq; auſpiciorum
genus illo verſu complexus eſt: & volucrũ linguas & præpetis omina
pennæ. Marcus Tullius in
ſecũdo de diuinatione:deri
det auſpicia:q̃ nulla eſſe ait:
quod aũt oẽs reges:Populi
nationes: vterẽtur auſpitiis
id ita refellit:quaſi nõ aliud
tã vulgare ſit quã nihil ſape Nil tã vulgare q̃ nihil ſapere
re. Comitia:conuentũ po
puli:& coitionem ad magi=
ſtratus creandos: atq; ad le
ges ferẽdas comitia appella Comitia
mus: erantq; diſcriminata
comitia: vt alia calata: alia
centuriata:alia curiata voca
rẽt:& comitiales dies dicti: Comitiales
qb⁹ fas erat populo cõueni
re ad ſuffragiũ ferẽdũ. Ioue tonãte:fulgurante: comitia populi habe
re nefas erat:Comitiorũ enim nõ habendorũ cauſas eſſe voluerũt: vt
docet Mar. Tullius. Comitiales homines decẽter appellat Plautus li= Comitiales hoies.
tigioſos qui litiũ cauſa ſemp ſunt in comitio inquietantes tribunal p̃=
toris:qui ſi nihil eſt litiũ lites ferũt. Prouocationes: Valerius publi= Prouocatio
cola legẽ tulit de prouocatione aduerſus magiſtratus ad populũ:quę
in vulgus fuit mire grata:auctor Liuius in ſecũdo:ſine prouocatione Appellatio.
erat dictatura. Annotat idẽ Liuius in tertio prouocationẽ non eſſe lõ=
gius ab vrbe mille paſſuũ:prouocatio aũt idẽ eſt quod appellatio: da Prouocatio ad populum
ta aduerſus iniuriã magiſtratuũ:ꝓuocare & appellare:ſenſu cõgruũt
elegãtia differũt:ita enim eleganter loquimur:prouoco ad populum:
appello tribunos. Alterũ cũ ꝑpoſitione. Alterũ citra propoſitionem: Appello Cæſarem
vſurpatiue tamẽ dicitur:appello ad principem. Vlpianus: quid faciat
iudex videndũ eſt:& poterit ad principẽ appellare. Patrũ conſiliũ: Equitum alæ
ſenatus cõſulta ſignificat. Equitũ peditũque deſcriptio: res milita=
ris armis conſtat & viribus:hæc in tres diuiditur partes æquites: pe= Vexillationes
dites:claſſes: equitũ alæ dicũtur ab eo quo ad ſimilitudinẽ alarum ab
vtraq; parte protegant acies:quæ vexilationes vocãtur. eſt aliud ge Legionarii.
nus æquitũ qui legionarii nominãtur: propterea q connexi ſunt le=
gioni:romana virtus p̃cipue in legionũ ordinatione prępollet. Legio Cẽturiæ equi

tia: prouocationes patrum conſi=
liũ. equitum peditũq; deſcriptio:
tota res militaris diuinitus eſſet cõ
ſtituta: tũ progreſſio admirabilis
incredibiliſq; curſus ad omnẽ ex=
cellentiã factus eſt dominatu regio
re. p. liberata. Nec vero hic locus
eſt: vt de moribus iſtitutiſq; maio=
rũ & diſciplina ac temperatione ci
uitatis loquamur. Aliis hæc locis
ſatis accurate a nobis dicta ſunt.
maximeq; in his ſex libris quos de

autem expeditibus cõſtat & equitibus:præterea romulus tres æqui-
tum centurias deſcripſerat:Luceres:Ticienſes:ramnẽſes: Seruius au-
tem Tullius :pedeſtrem exercitum per claſſes diſtribuit:vt Dioniſii &
Liuii teſtimonio ſatis liquet:ſcripſitq́ centurias equitũ duodecim ex
primoribus ciuitatis: ſex item alias centurias tribus ab romulo inſti-
tutis centuriis ſub iiſdẽ qui
bus inauguratæ erãt nomi
nibus fecit. At equos emen
dos dena milia æris ex pu-
blico data :fuerũt etiã equi-
tũ decuriæ ſub omnibus iu-
dicũ deſcriptæ: nã nongẽti
ſelecti:tribuni ærarii:celeres
flexumines: troſuli nũcupa
ti: de qbus in cõmentariis
ſuetonii nõ parũ multa. Re
publica liberata. Saluſti⁹ in
hanc ſentẽtiã: ſed ciuitas in
credibile memoratu eſt:ade
pta libertate quãtũ breui tẽ
pore creuerit : tanta cupido
glorię inceſſerat. Verſus ex
tat ennianus cõcinniter fa-
ctus: moribus antiquis res
ſtat romana viriſq́: quẽ En
nii verſum memorat. M. tul
lius in principio quinti libri de re publica:quẽ inquit vel breuitate vel
veritate tanq̃ ex oraculo mihi quodã eſſe effatus videtur:nã neq́ vi-
ri niſi ita morata ciuitas fuiſſet neq́ mores: niſi hi viri perfuiſſent:aut
fundare:aut tã diu tenere potuiſſent: tantã & tã iuſte lateq́ imperã
tẽrẽ publicã:itaq́ ante noſtrã memoriã: & mos ipſe patrius preſtan-
tes viros adhibebat:& veterũ morẽ ac maiorũ inſtituta retinebãt ex
cellentes viri hactenus. Mar. Tullius. Accerſita aliũde euocata ac-
ceptaq́ a grecis. Pene in conſpectu:metapõtũ:crotonã heracliã ci-
uitates:in vltima italię ora ſitas intelligit:quibus in locis pythagorã
iuuenũ emulãtiũ ſtudia cetus habuiſſe hiſtorici prodiderũt: vbi vice
numinis cultus eſt. Preclarus auctor nobilitatis tuę. M. hic brutus:
ad quẽ Cicero ſcribit:auctorẽ progenitorẽq́ habet iuniũ illũ brutum
tarquiniorũ exactorẽ libertatis aſſertorẽ:primũ romanũ conſulẽ:cu-
ius ſtatua in capitolio viſebatur media inter regũ imagines ſtrictũ en
ſem tenens:a cuius filio poſteritas brutorũ familię omnis propagata
eſt. In Italia gręcia:gręci in extrema italię ora multas vrbes condi-

republica conſcripſimus:hoc autẽ
loco conſideranti mihi ſtudia do-
ctrinæ : multa ſane occurrunt : cum
ea quoq́ accerſita aliũde neq́ ſo-
lum experita : ſed etiã cõſeruata &
culta videantur. Erat enim illis pe-
ne in cõſpectu præſtanti ſapientia
& nobilitate Pythagoras : qui fuit
in Italia tẽporibus iiſdẽ quibus L.
Brutus patriam librauit:præclarus
auctor nobilitatis tuæ. Pythago-
ræ autẽ doctrina cũ longe lateq́
flueret permanauiſſe mihi videtur
in hanc ciuitatẽ. Idq́ cũ cõiectura
probabile eſt:tum quibuſdam etiã
veſtigiis indicatur. Quis eſt enim

Celeres
Flexumi-
nes
Troſuli

Moribus
antiquis
res ſtat
Romana
viriſq́.

Statua
bruti gla-
dio.

derunt: vnde magna græcia dicta: de qua in primo cõmentario co-
pioſius annotatũ eſt. In his: ſcilicet vrbibus: maximeqꝫ metaponti:
Cratone: heracliæ: a pythagora Italia philoſophia defluxit: pythago-
ram ex eo dictum fuerunt: quod vera pythio non minus loqueretur.

Pythago ras vnde.

qui putet cũ floreret in Italia græ-
cia potentiſſimis & maximis vrbi-
bus ea: quæ magna dicta eſt: in hiſ
qꝫ primũ ipſius Pythagore: deinde
poſtea pythagoreorũ tantum no
men eſſet noſtrorũ hominũ ad eo
rum doctiſſimas voces aures clau-
ſas fuiſſe? Quin etiam arbitror ꝓ-
pter pythagoreorũ admirationem
Nũmá quoqꝫ regem Pythagore-
um a poſterioribus exiſtimatum.
Nam cũ Pythagoræ diſciplinã &
inſtituta cognoſcerent regiſqꝫ eius
æquitaté & ſapientiam a maioribꝰ
ſuis accepiſſent: ætates autem & tẽ
pora ignorarent propter vetuſta-
tem: eũ qui ſapientia excelleret: py-
thagoræ auditorem fuiſſe credide
runt & de coniectura quidẽ hacte

Pythagoreorum: vt archi
te tarentini. Alcmeonis cro
toniatæ: hippaſi metaponti
ni: phylolai crotoniatę. hi
.n. omnes pythagorei fue-
runt. Aures clauſas fuiſſe:
interrogatiuè legendum qs
putet ꝑlauſas fuiſſe aures ro
manorũ ad hauriendas do
ctiſſimas pythagoræ & py-
thagoreorũ voces. Num-
mã pythagoreorum exiſti-
matũ. Nũma pompilius ſe-
cundus romanorũ rex. Cõ-
ſultiſſimus fuit omnis diui
ni & humani iuris: vt in illa
quiſq̃ ętate eſſe poterat. erãt
qꝫ multa illius inſtituta py-
thagoricis documẽtis ſimil
lima. Ex quo creditũ eſt: au
ctorẽ eius doctrinę fuiſſe ſa
miũ pythagorã ſed falſo: vt
dionyſius liuiuſqꝫ notificãt
quattuor.n. ætatibus inte-
gris pythagoras numa po-
ſterior fuit vt ex cronicorũ librorũ obſeruatione collegimus: pytha-
goras.n. in Italia venit tarquinio regnũ obtinentem: cui cognomen-
tum ſuperbus fuit. Eum qui. Auctor eſt plutarchus: numam pom-
pilium: ſapientia pythagorica preditũ fuiſſe multaqꝫ inſtituiſſe: placi-
tis pythagore cõgruentia: tradit Auguſtinus in. vii. de ciuitate dei nu
mam hydromãticum fuiſſe: qui in aqua videret imagines deorũ: vel
potius ludificationes demonũ: quo genere diuinationis poſtea py-
thagoram philoſophũ vſum fuiſſe. M. varro cõmemorat. Valerius an
tias Craſſius hemina & ſcriptores alii: ꝓdiderũt pythagoricos fuiſſe
libros illos nume põpilii qui in arca lapidea olim inuenti: in comitio
igne a victimariis in cõſpectu populi cremati ſunt. Propterea quod:
pleraqꝫ ad diſſoluendas religiones pertinẽtia continebant: & vt ait

Nũma pythago-reus credi tus.

Pythago ras tem-poribus. Targnii. Numa hy droman-ticus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Plinius: nulla in his libris ſcripta erant niſi philoſophiæ pythagoricæ

Pythagoreus
Pythagoriſtæ

Veſtigia pythagoreorū: pythagorei illi ꝓprie dicūtur: q ſectā tenēt pythagoræ & dogmata: pythagoriſtæ vero: qui vitā. Cū carminib⁹ ſoliti: veſtigiū pythagoreorū: qđ in italia romæq; floruerint: id maximū eſt: ſicut enim illi carminibus fidibuſq; vti ſolebāt: ſic romani ad tybiā carmina canebant in conuiuiis: quibus clarorū virorum laudes cōtinebātur: pythagoricis.n. vt inqt quintilianus in nono moris fuit cū euigilaſſent aios ad lyrā excitare: quo eſſent ad agēdū erectiores: & cū ſomnū peterēt ad eam prius lenire mētes: vt ſi qd fuiſſet turbidioꝝ cogitationū cōponerēt. Idē auctor eſt in primo pythagorā cōcitatos ad vi pudicæ iam domui differēdā iuuenes mutato cātu cōpoſuiſſe: de muſica pythagore: ſcribit macrobi⁹ in ſecūdo: in ſomniū ſcipionis. Martian⁹ quoq; in libro de muſica ſic inquit. Pythagorei docuere ferociā animi: tibiis aut fidibus molliētes cū corporib⁹ adherere nexū fœdus aiarū. In originib⁹ in libris originū. Ita.n portius cato libros inſcripſit: de quibus in primo cōmentario dictū eſt. Vocū ſonis: ex pſcripto doctrinaq; pythagoræ atq; pythagoreorū. Condi: cōponi: vnde cōditores hiſtoriarū & librorū cōpoſitores dicti. Ne liceret fieri alterius iniuriā. xii. tabulæ decēuirales: qbus leges romanæ cōtinebātur capitali ſententia ſanxerūt: ſiquis carmē condidiſſet qđ infamiā faceret flagiciūue alteri qđ M. Tullius in libris de re publica teſtatur: & diuus Auguſtinus repetit libro ſecūdo de ci. dei. De hac lege. xii. tabularū. Intellexit oratius ſic ſcribēs in ſecūdo ſermonū: ſi mala condiderit in quē quis carmina ius eſt iudiciūq;: vbi expoſuit porphirio: lege cautū fuiſſe: ne quis in quēq̄ maledicū carmen ſcriberet: quinetiā in. xii. tabulis lex erat ꝓhibens iniurias incantamentorū: cuius verba hæc ſunt: qui malū carmē

Aîos ad lyrā cōponere.

Muſica molliri animi ferociā

Capitale ſuppliciū famoſi carminis

Ne maledicū carmen ſcribatur.

nus. Veſtigia autē pythagoreorū quāquam multa colligi poſſunt: paucis tamē vtemur: quoniā non id agitur hoc tēpore. Nam cū carminibus ſoliti illi eſſe dicantur: & præcepta quedā occultius tradere & mentes ſuas a cogitationū intētione cātu: fidibuſq; ad traquillitatē traducere grauiſſimus auctor in originibus dixit Cato morē apud maiores hūc epularū fuiſſe: vt deinceps qui accubarent: canerēt ad tibiā clareorū virorū laudes atq; virtutes. Ex quo perſpicuū etiā & cantus tū fuiſſe reſcriptos vocum ſonis & carmina: quāquā id qdem etiā. xii tabulæ declarant. condi iā tūc ſolitū eſſe carmen: q̄ ne liceret.

incantaſſet:& alibi:q fruges excātaſſet. Nec illud nō.i.illud etiā argumētū eſt. Duæ.n.negatiuæ particulæ affirmāt:apud antiquos negatiuas duas negatiue vnius ſignificātiā hēre obſeruauimus: vt illud Varronianū: q nō mō ignoraſſe me clamat ſed oīo oīs heroas negat neſciſſe:idē Varro.Negatiuas duas:ꝓ vna accipiēdas eſſe demōſtrauit cū ſic ait:a rege mūera eorꝫ noluit nemo accipe. Deorū puluiaribus fides p̄cinūt.i.p̄cētio fit a fidicinibus.Dixit oratius in carminibꝰ: & thure & fidibꝰ iuuat placare deos: vbi expoſuit porphirio fidicines hodie quoqꝫ romæ ad ſacrificia adhiberi: ſicut tibicines nemo ē: q neſciat: theologi canere cœlū cōprobātes ſonos muſicos ſacrificiis adhibuerūt: q vt auctor ē macrobiꝰ: apud alios lyra & cythara: apud nō nullos tibiis aliiſue muſicis inſtrumētis fieri ſolebāt: pythagoras pythagoreiqꝫ vulgauerūt mūdū oratione muſica cōpoſitū eſſe:q̄ poſtea ſit lyra imitata:nūc.M.Tu.aut diſciplinę pythagoricę hoc eē veſtigiū: qd fidicines p̄cinūt i ſacris deorū lectiſterniiſqꝫ. Et epulis magiſtratuū publicis. Puluinaria.n.deorū lectuli ſunt: q̄ ſterni i tēplis cōſueuerūt. Et vt ait Seruius aliquādo ponūtur ꝓ tēplis:hinc dicta lectiſternia:quorū crebra mētio apud auctores.M.Tullius in oratiōe de aruſpicū reſpōſis noiat p̄cētionē:epulas ludorū:epulones: q miniſtri erāt pōtificū:faciebātqꝫ epulare ſacrificiū.ad qntū tuberonē:Ad hūc ſcripſit panecius de dolore patiendo: fuit qntus helius tubero iuris ciuilis cōſultiſſimus:idē ſtoicas dialecticaſqꝫ diſciplinas percalluit. Ab illis. pythagoreis. Qui oratores:hæc eſt q̄ multi q̄ clari. interrogatiue le-

fieri ad alterius iniuriā leges ſanxerūt. Nec vero illud non eruditorū temporū argumentū eſt:ꝙ & deorum puluinaribus & epulis magiſtratuū fides precinūt: ꝙ propriū eius fuit de qua loquor:diſciplinæ mihi quidē etiā Appii cæci carmen quod valde panetius laudat epiſtola quadā:que eſt ad.Q u.Tuberonem. pythagoreorum videtur. Multa ſūt ēt in noſtris īſtitutis ducta ab illis. q̄ p̄tereo:ne ea q̄ peperiſſe ipſi putemur: aliūde didiciſſe videamur.ſed vt ad ꝓpoſitū redeat orō q̄ breui tpe quot & quanti poetæ:q aūt oratores extiterūt.facile vt appareat nrōs oīa cōſeq poſuiſſe:ſimul vt velle cepiſſēt:ſed de cæteris ſtudiis alio loco & dicemꝰ ſi vſus fuerit.& ſepe diximꝰ.ſapiæ ſtudiū vetꝰ id qdē i nrīs: ſed tn̄ āte Lelii ętatē & Scipionis nō reperio quos appellare poſſim noiatim q-

Qui maſū carmē incātaſſet

Negatiue duæ pro vna

Negat neſciſſe

Fidicies ad ſacrificia

Mundus muſicæ cōpoſitꝰ.

Puluinaria,

Lectiſternia

Epulones qui

gendum. ipſe in bruto percẽſet nominatim infinitos prope oratores latinis. ſapientiæ philoſophiã intelligit. Stoicum diogenẽ athenĩeſes quondã tres philoſophos inclytos ad ſenatũ romanũ legatos miſerunt: impetratũ. vti mulctam remitteret: quam ciuitati eorũ fecerat: propter oropi vrbis vaſtationẽ: fuerat ea mulcta talentorũ fere quingentorum.

Tres philoſophi Legati

Carneades Diogenes Critolaus

Erant autem iſti philoſophi: Carneades academicus: Diogenes ſtoicus: Critolaus pipatetic⁹: quos ferunt ſeorſum quẽq; oſtentãdi gratia: per celeberrima vrbis romę loca magno hominũ conuentu diſertauiſſe Tũ admirationi fuiſſe aiunt rutilius & polybius philoſophorũ trium ſui cuiuſq; generis facundiam. Violenta inquiunt & rapida carneades dicebat. ſcita & teretia Critolaus. Modeſta diogenes: & ſobria: qui in ſenatũ introducti vſi ſunt interp̃te cecilio ſenatore. Alter cyreneus. ſ. carneades: qui libris chryſippi perlectis. ita laudabat: vt diceret niſi cryſippus eſſet. ego non eſſem.

Niſi chryſipp⁹ eẽt: ego non eſſem

Babyloni⁹: diogenes. Monumenta maiorum: res geſtas: & hiſtorias intelligit. Ampliſſimam artium: philoſophiam dicit: quam apuleius. Diſciplinam regalem nominat: tam ad bene dicendum q̃ ad bene viuendum repertam. Et item aliomodo: iter peripateticos & ſtoicos eſt eadem diſciplina. ſed videtur longe diſſimilis. dũ alio modo loquũtur: nam que peripateci bo=

Diſciplia regalis.

bus adoleſcentibus ſtoicum diogenem: & academicũ Carneadem video ad ſenatum ab atheniẽſibus miſſos eſſe legatos: qui cum reip. nullã vnquã partẽ attigiſſent: eẽntq; eorũ alter cyreneus: alter babylonius: nũq̃ profecto ſcholis eſſent exercitati: neq; ad illud munus electi niſi in quibuſdã principibus temporibus illis fuiſſent ſtudia doctrinæ: qui cum cætera litteris mandarẽt: alii ius ciuile: alii orationes ſuas: alii monumenta maiorũ: hanc ampliſſimã omniũ artiũ bene viuendi diſciplinam vita magiſq̃ litteris perſecuti ſunt. Itaq; filius veræ elegãtiſq; philoſophiæ: que ducta a Socrate ĩ peripateticis adhuc permanſit: & idẽ alio modo dicentibus ſtoicis: cum academici eorũ cõtrouerſias diſceptarent: nulla ſere ſunt aut pauca admodũ latina monumenta: ſiue propter magnitudinẽ rerũ occupationẽq; oĩum: ſiue etiã quod imperitis ea probari poſſe nõ arbitrabantur cũ interim illis ſilentibus. C. Amafanius extitit dicẽs. cuius libris editis cõmota multitudo contulit ſe ad eandẽ potiſſimũ diſciplinam: ſiue quod erat

na dicunt.ſtoici malunt cōmoda appellare & propoſita.quæ illi mala Iſti reiectanea:multaqꝫ alia hoc genus.Ideoqꝫ dictum eſt ſtoicos torqueri verborum controuerſia.Diſceptarent:componerent: moderarentur:hinc diſceptator dicitur rei ſententiæqꝫ moderator: vt docet Marcus Tullius in partitionibus ad filium. Diſciplinā:philoſophiā. Emuli: ſtudioſi & imitatores. Rationis. philoſophiæ.virtus enim nihil aliud eſt:q̄ recta ratio: omnes virtutes ratiões ſunt:ſequitur ratio naturam: quid eſt inquit Seneca ratio? naturę imitatio. Quod etiā facile diſcantur natura cōparatū eſt:vt deteriora facilius ediſcantur: & memoriæ pertinacius inhereſcant hinc illud Quintiliani & hec ipſa magis pertinaciter hærent: quæ deteriora ſunt. In hāc ſententiam ait Oratius ſic ſcribens in epiſtolis. Diſcit .n. citius meminitqꝫ libēti⁹ illud: quod quis deridet:q̄ quod probat & veneratur: vbi expoſuit porphirio maiore ſtudio ridiculoſos verſus ediſci & memoria retineri: q̄ admirabiles. Sunt iudicia libera: prouerbialis ſententia eſt illa Terentiana quot capita tot ſententiæ: antiſtius labeo auguſto reſpondit: ſuum quēqꝫ iudicium habere: & a Perſio dictum eſt. velle ſuum cuique eſt:nec voto viuitur vno: vt dicam quod ſentio: totidem pene ingeniorum ac iudiciorū reperias. quot corporum formas: dicere ſolebat Tyberius in ciuitate libera. linguam mentemqꝫ liberas eſſe debere. Nos inſtitutum tenebimus: Inſtitutum.Marci Ciceronis prope ſolemne eſt. Vt nulli ſectæ addictus: nulli diſciplinæ mancipatus eſſe velit: ſequens id: Quod maxime probabile eſſe videatur. Iuxta illud Oratianū. Nullus addictus iurare in verba magiſtri.

cognitu per facilis: ſiue quod inuitabatur illecebris blādis voluptatis:ſiue etiā quia nihil probatū erat melius: illud quod erat tenebant. Poſt Amafaniū aūt multi eiuſdem æmuli rōnis: multa cū ſcripſiſſent Italiā totā occupauerūt. Quodqꝫ maximū argumentū eſt nō dici illa ſubtiliter: quod etiā facile ediſcātur:& ab indoctis probētur: id illi firmamentū eſſe diſciplinæ putant ſed defendat quidem quod quiſqꝫ ſentit:ſunt.n.iudicia libera: nos inſtitutū tenebimus: nulliſqꝫ vnius diſciplinæ legibus aſtricti: quibus in philoſophia neceſſario pareamus.Quid ſit in quaqꝫ re maxime probabile: ſemper requiremus. quod cum ſæpe alias: tū nuper in tuſculano ſtudioſe egimus. Itaqꝫ expoſitis tridui diſputationibus. quartus dies hoc libro cōcluditur.

Bona
Cōmoda
Mala
Reiectanea.
Diſceptator.
Virtutés rōnes
Deteriora facili⁹ ediſcunt.
Suū cuiqꝫ iudiciū.
Lingua
Mens
Liberæ
Nulli ſectæ
Addict⁹.

Acade- mia. Lyceum In tuſcu- lano. Iactātia gorgię. Statua aurea gor gię. Holoſ- phyraton Hippias multiſciꝰ

Vt enim in inferiorē ambulationem: achademiā intelligit. Ita.n.inferior ambulatio: ſiue gymnaſiū in tuſculano nominabat. Cū ſuperiori gymnaſio nomen eſſet lyceū: a nomine ariſtotelice ſcholæ, Dicat ſi quis vult Gorgiā leontinū lacerant eruditi: & ludit Socrates platonicus: quod vnꝰ ex oībus auſus ſit in conuentu poſcere: qua de re quiſqꝫ vellet audire: qui de omni re quecūqꝫ in diſceptationē queſtionēqꝫ vocaretur ſe copioſiſſime dictū eſſe profitebatur. cui tantus honos eſt habitus a græcia ſoli: vt ex omnibus ſtatua nō inaurata ſed aurea ſolida ſtatueretur quā vocāt holoſphyratō: hippias quoqꝫ gloriatus eſt cuncta pene audiē te gręcia nihil eſſe vlla in arte rerum omniū quod ipſe neſciret: nunc Cicero ex inſtituto gorgiæ iubet ꝙ quiſqꝫ velit interrogare: profiteturqꝫ ſe ad cūcta reſponſurum. Nō mihi videtur ꝓpoſitio quæſtionis hæc eſt. ſapientem vacare non poſſe omni animi perturbatione ſiue morbo tanq̄ impoſſibilis ſit illa apathia ſtoicorum

Tēporis noui: tempus ſignat: quo Cæſar rerū potiebatur . quo triſtitia omnis diſſimulanda erat & hilaritas induenda: nā tēpori ſeruiendū eſſe percipiūt ſapiētes. Sublatus ē metus: formidini vt ante dictū eſt egritudo repugnat: adeo vt in quē non cadat egritudo: in eundē timor cadere non poſſit. Leticia geſtiens & libido: duæ ſunt vt ante dictum eſt bigæ perturbationum. Altera bonorū: altera malorū. ex malis præſentibus eſt ægritudo ex futuris metus ſicut bonorum præſentium lęticia: ita futurorū li-

Duębigę perturbationum. Leticia geſtiens.

Vt enim in inferiorē ambulationē deſcendimus. quod idē feceramus ſuperioribus diebus acta res eſt ſic. Dicat ſi quis vult: de qua re diſputare velit. A. non mihi videtur omni animi perturbatione poſſe ſapiens vacare. M. Aegritudie quidē heſterna diſputatione videbatur niſi forte: temporis cauſa nobis aſſentiebar. A. Minime vero. nā mihi egregie probata eſt oratio tua. M. non igitur exiſtimas cadere in ſapientem ægritudinē. A. Prorſus non arbitror . M. Atqui ſi iſta perturbare animum ſapientis non poteſt: nulla poterit: Quid enim metuſne conturbet: & earum rerum eſt abſentium metus: quarum præſentiū eſt ægritudo. ſublata igitur ægritudine: ſublatus eſt metus. Reſtant duæ perturbationes lætitia geſtiens & libido: quæ ſi nō cadēt in ſapientem: ſemper mens erit trāquilla ſapientis. A. ſic prorſus intelligo . M. Vtrū igitur mauis ſtatim

bido ſiue cupiditas appellatur. leticia autē geſtiens: dicitur pręter modum elata: Geſtire.n. letari eſt & cupere. Nos vela facere.i. pandere vela orationis & in latiſſima veluti æquore ſpatioſius vagari: tranſlatio ſumpta a nauticis: qui in alto vela faciunt: & omiſſo remigio latiſſime diſcurrūt. Paulū remigare ideſt oratione anguſta: & perexigua vti: permanet in eadē tranſlatione. nam egredientes e portu ſenſim remigātes ꝓuehūtur. ſubductis velis. In parciendis occupati: hoc ē quod ait paulū remigare ꝑtiri.ſ. & diffinire animi perturbationes: q̄ res anguſta ē & cohibita. Multa afferūt hoc eſt: quod intelligi vult vela facere. nā peripatetici pandunt orationis vela. & illorū latiſſima eſt diſputatio quaſi currentium per ęquor patentiſſimū paſſis velis. cū dialectici inſtar remigū paululum a littore portuq; progrediatur. eorum anguſta ſit quaſi nauigatio. zeno princeps ſtoicorū dicere ſolebat dialecticam ſimilē eſſe compreſſę impugnū manui. Eloquentiā oratoriam explicatę & aperte manui. Ex vtraq;: ex peripateticorū oratione copioſa & dialecticorū cōciſa & anguſta prouerbiū grecorum eſt. cuius meminit ariſtophanes. αμαφε στερουϖο σειϖεκαι- σα φεστερον .i. idocti⁹ loq̄re & aperti⁹: quo ſignificatur oratione pleniori vberioriq; rē eſſe explicādā etiā ſi docti⁹ craſſiuſq; explicet. Deſcriptionē ſequor: Poſſid. deſcriptionē cuiuſcūq; virtutis ethymologiā vocat quidā: caracteriſmō appellāt ſigna cuiuſq; virtutis & vitii: ac notas reddētē. inter ꝓceptionē & deſcriptiōem

Geſtire.

Remigarē

Dialacti- ca ſimilis pugno.

Eloquentia expanſę manui.

Indocti⁹ loq̄re & apertius.

Deſcriptio ethy- mologia.

Characteriſmos.

Precipere Deſcribere.

ne nos vela facere an quaſi e portu egredientes paululum remigare A. quidā eſt iſtuc: non enim intelligo. M. quia Chryſippus & ſtoici cum de animi perturbationibus diſputant: magnā partem in his ꝑtiendis: & definiendis occupati ſūt illa eorū perexigua oratio ē qua medeantur animis: nec eos turbulentos eſſe patiantur: peripatetici autem ad placandos animos multa afferunt: ſpinas partiendi & diffiniendi prætermittunt. Querebā igitur vtrum panderem vela orationis ſtatim: an eam ante paululum dialecticorum remis perpellerē. A. Iſto modo vero. erit enim hoc totum. quod quęro ex vtroq; perfectū. M. Eſt id quidem rectius ſed poſt requires: ſi quid fuerit obſcurius. A. Faciam equidem tu tamen vt ſoles dices iſta ipſa obſcura planius quam dicūtur a græcis. M. Enitar quidem: ſed intento opus eſt animo: ne omnia dilabantur ſi

hoc intereſt:nā qui precipit dicit:illa facies ſi voles temperans eſſe qui
deſcribit ait temperans eſt qui facit illa:qui illis abſtinet. queris qui in
terſit.alter precepta virtutis dat.alter exēplar.Deſcriptiones has ſiue
Inconiſ= mus. inconiſmos ex vſu eſſe cōfitetur. Sene. in epi.mora.Boetius in.iii.cō
mentario topicorū:multas ait eſſe diuerſitates diffinitionū: quarum
omniū nomen ſit commu=
Deſcri= ptio. ne deſcriptio.Apud ſcripto
Rhetori= ca. res rhetoricos dſcriptio no
minatur : que rerū continet
perſpicuā & dilucidam ex=
poſitionē hoc modo.ſtatim
ſicut e cauealeo miſſus aut
aliqua teterrima belua ſolu=
ta ex catenis volitabit. Et
vagabitur in foro acuēs dē
tes in cuiuſq; fortunas i om
nes amicos atq; inimicos:
notos atq; ignotos incur=
Famā de peculans: ſans: aliorū famam depecu
lans aliorū caput oppugnās
aliorum domū:ac omnē fa
miliam perfringens.rem pu
blicam funditus labefactās.
Animū in duas partes di
uidunt. Ariſtoteles in.vi.e=
thicorum.ait tria eſſe in ani
mo:ſenſum: intellectū: appetitum: animæ rationalis partem alteram
vocari ſcientificā.alterā ratiocinatiuam.M.tullius libro primo de of=
ficiis duplex eſt inqt vis animorum atq; naturæ.vna pars in appetitu
poſita eſt:quæ orme dicitur græce:quæ hominē huc & illuc rapit.Al
tera in ratione: quę docet & explanat quid faciendū fugiendūq; ſit:
ita fit vt ratio preſit. appetitus vero obtēperet.illud enim vbiq; præ=
cipitur. appetitus omnes contrahendos ſedādoſq;.& rationi obedie
tes eſſe oportere. Plato in timeo.Corpus animæ quaſi vehiculū ſub=
Duplex vis aiorū ditum eſſe ait:in anima autem perturbationes plurimas ponit: quarū
Orme ap petitus. prima eſt voluptas malorū eſca:dein dolor.fuga impedimentūq; bo
norum.poſt hæc audacia metuſq; conſultores amentes: accedit & i=
Ratio. placabilis iracundia.ſpes enim blanda conciliatrica. Ponit tranquil
litatem. Democritus:euthymiam ſummū bonū eſſe dixit.Ita enim ap
pellat animi tranquillitatē: eāq; ait beatæ vitæ eſſe effectricem.a ſe=
neca quoq; dictū eſt. Ametur expers publicę priuatæq; curę tranquil=

vnum aliquid effugerit : quoniā
quæ græci pathæ vocant:nobis p
turbationes appellari magis placet
quā morbos: in his explicandis ve
terē illa eqdē Pythagore primū de
inde Platonis deſcriptionē ſequar
qui animū in duas partes diuidūt:
alteram rationis participem faciūt
alteram expertā in participe ratio=
nis ponunt tranquillitatē:ideſt pla
cidam quietemq; conſtantiam: in
illa altera motus turbidos:tum irę
cum cupiditatis: contrarios inimi=
coſq; rationi:ſit igitur hic fōs.vta=
mur tamen in his perturbationi=
bus deſcribendis ſtoicorū diffini=

litas: In illa altera: quæ ſcilicet animi pars expers eſt rationis. Plato vt ante dictũ eſt: tres animi partes dicit eſſe rationabilẽ: ideſt mentis optimã portionẽ capitis arcẽ tenere: Iraſcẽtia vero atq; cupidinẽ poſtremã portionẽ infernas abdomina ſedes obtinere. vt popinas quaſdã: & latrinarũ latebras diuerſoria nequitiæ atq; luxuriæ. Vt ꝑturbatio ſit: Diffinitio eſt oratio quæ id quod diffinit explicat qd ſit. Diffinitio eſt coactæ in ſe atq; complicatæ rei explicatio: veluti cũ dicimus. homo eſt animal rationale & mortale. explicat. n. diffinitio id quod breuiter atq; anguſtæ deſignabat: auctores. M. Tullius. Boetius Ariſtoteles. cæteri: hinc fit. vt ex diffinitione cuiuſlibet rei enodatiora fiãt & explicatiora oĩa: q̃ cõplicata obſcurabãtur. Diffinitio. n. explicat. diffundit. patefacit. qđ cõplicatũ erat & clauſũ ideoq; M. Tulli⁹ in p̄ſentia diffinit quid ſit ꝑturbatio. vt res magis colliqueſcat.

Rõabilis. Iraſcẽtia. Cupiditas. Diffinitio quid.

tionibus: & partitionib⁹: qui mihi videntur in hac quæſtione verſari acutiſſime. Eſt igitur zenonis hæc diffinitio: vt perturbatio ſit: quod pathos ille dicit: auerſa a recta ratione contra naturã animi cõmotio. Quidã vero breuius perturbationẽ eſſe appetitũ vehemẽtiorem dicũt. ſed vehementiorẽ eum volũt eſſe qui longius diſceſſerit a naturæ conſtantia: partes autẽ perturbationũ volũt ex duobus opinatis bonis naſci: & ex duobus opinatis malis. ita eſſe quatuor. Ex bonis libidinẽ & lætitiã: vt ſit letitia præſentiũ bonorũ: libido futurorũ. Ex malis metũ & ægritudinem naſci cenſent: metum futuris: ægritudinẽ præſentibus. quæ enĩ ventẽtia metuũtur: eadem efficiũt ægritudinẽ inſtãtia. Lætitia aũt & libido in bonorũ opinione verſantur: cũ libido ad id qđ videtur bonũ illecta & inflãmata rapiatur

Diffinitio explicat. Patefacit

Ex duob⁹ opinatis bonis iã dictũ eſt: duas eſſe bigas perturbationũ: alterã ex opinatis bonis: vt eſt cupiditas & leticia: alterã ex opinatis malis: vt eſt metus & triſtitia: quæ omnia nũc fuſius copioſius. Enodatius a Mar. Tullio pertractantur.

Ex bonis libidinẽ: appellatione libidinis: cupiditas ſignificatur. eſt enim libido generale vocabulum omnis cupiditatis.

Libido

Inſtantia: ideſt p̄ſentia: vrgentiaq; apud grãmaticos dialecticoſq; tempus eſt quod inſtans vocant: ideſt p̄ſens: cuius & Diomedes meminit. Cũ libido: Libido eſt cupiditas naſcens ex opinatis futuris bonis. Illecta inuitata euocataq;: vnde & illiciũ apud Varronem: ab

Inſtans tempus. Illecta Illicium

Illix ven⁹

illiciendo dictum pro incitamento inuitamentoq; ſicut illix animi venus & illices oculi apud Apuleiũ alias illectum dicitur nõ lectum: vt apud Ouidiũ. illectumq; remittat. Ad id Adipiſcendũ. hinc libido naſcitur: quæ ad bonũ futurum adipiſcendum incitata vehementer effertur. Natura: vi & inſtinctu naturali . Fugiuntq; contraria: in primo de officiis in hanc ſententiam ſic ſcriptum eſt principio generi animantiũ omni. eſt a natura tributũ: vt corpus vitamq; tueatur.

Cõtraria naturaliter declinari.

Declinetq; ea: quæ ei nocitura videantur: quęq; ſint ad viuendũ neceſſaria inquirat & paret vt paſtũ & latibula. vt alia eiuſdem generis. Plinius quoq; noſter nimirũ inquit. hæc eſt natura rerum . hæc potentia eius. ſeuiſſimas ferrarũ maximaſq;: quæ nunquam vidiſſent quod debeãt timere ſtatim intelligere cur ſit timendũ. Eam putant in ſolum ſapiẽtem græci appellant euphatas: quas Cicero cõſtantias nominauit: quas ſtoici tres eſſe voluerunt. pro tribus perturbationibus in animo ſapientis. videlicet pro cupiditate volũtatem pro leticia gaudiũ. pro metu cautionẽ pro egritudine vero: quam Aug. aliiq; triſticiam dicere malunt. negauerunt aliquid eſſe poſſe in animo ſapientis. ſic enim inquiũt. Volũtas appetit bonũ: quod facit ſapiens. Gaudiũ de bono adepto eſt: quod vbiq; adipiſcitur ſapiens. Cautio deuitat malũ: quod debet ſapiens deuitare. Triſtitia porro: quia de malo eſt. quod iam accidit nullũ autẽ malũ exiſtimãt poſſe accidere ſapienti: nihil in eius animo: pro illa eſſe poſſe dixerunt: ſic ergo ſtoici loquũtur: vt velle: gaudere: cauere: negent niſi ſapientem: ſtultũ autẽ non niſi cupere: letari: metuere: contriſtari: & illas tres eſſe conſtantias. has autẽ quatuor perturbationes. ſuper qua re nunc Ci-

Euphatæ Cõſtãtiæ

Volũtas

Gaudiũ.

lætícia vt adepta iam aliquid concupitum efferatur & geſtiat. Natura enim omnes ea quę bona videtur ſequuntur. fugiuntq; cõtraria Quamobrem ſi ſimul obiecta ſpecies cuiuſpiã eſt: quod bonum videatur ad id adipiſcendũ impellit ipſa natura: id cũ conſtanter prudenterq; fit: eiuſmodi appetitionẽ ſtoici βουλησιν appellant nos appellamus voluntatem: eam illi putant in ſolo eſſe ſapiente: quam ſic diffiniunt. Voluntas eſt quæ quid cum ratione deſiderat. Quæ autẽ aduerſus rationem incitata eſt vehementius: ea libido eſt vel cupiditas effrenata: quæ in omnibus ſtultis inuenitur. Itemq; cũ ita moueamur vt in bono ſimus aliquo dupliciter id cõtingit. Nã cũ ratione animus mouetur placide atq; con-

cero copioſe, diſſerit. Tū illud gaudiū dicitur:ſecundū ciceronem. gaudiū proprie bonorū eſt: quod vt aiunt ſtoici niſi ſapienti non cō tingit: ſed gaudiū & in malo quoq; poni. Conſuetudo loquutionis vſurpat. Et teſtis eſt Virg. cū ait. Et mala mentis gaudia. quo verbo vt interpretatur Seneca. voluptates intelligo voluit:ſignificans ho= mines malo ſuo lætos: vul= go ſic loquimur vt dicamus magnū gaudium. nos ex a= mici conſulatu: aut ex nup= tiis: aut ex partu vxoris p= cepiſſe: quæ adeo non ſunt gaudia: vt ſepe initia futurę triſtitiæ ſint. Leticia geſtiēs Amor vt Auguſtini verbis vtar inhians habere quod amat. Cupiditas eſt: id ha= bens eoq; fruens leticia. ſtoi ci dicunt letari non niſi ſtul tum & leticia in malo poni ſed apud pſalmographū p= phetā: leticia in bono ē. Cū ait letamini in domino & exultate iuſti. Et dediſti le= ticiā in corde meo. Et im= plebis me leticia cum vultu tuo. Cautio appellatur. iam dictū eſt: ex ſentētia ſtoico rū cautionem pro metu eſ= ſe in animo ſapientis quip= pe cautio deuitat malum: quod debet ſapiens deuita re. metus vero ſtultorum eſt. & in malo ponitur ſed apud apoſtolum in bono eſt vbi ait. Cū timore & tremore veſtrā ipſorū ſalutē operami ni & noli alium ſapere ſed time. Exanimatione: perturbatione: con ſternatione: exanimatus dicitur perturbatus: interdum pro mortuo ponitur. Sapientis affectio: triſtitia quia de malo præſenti eſt. nul= lum autem malum exiſtimant ſtoici poſſe accidere ſapienti: idcirco p triſtitia ſiue egritudine negauerunt aliquid poſſe eſſe in eius animo & ita ſapientem aiunt triſtem eſſe non poſſe. verum apud ecclaſiaſti= cos. ipſa quoq; triſtitia reperitur in bono. Nam laudat apo= ſtolus corinthios: Quod contriſtati fuerunt ſecundum deum.

Cautio gaudium bonorū.

Mala mē tis gau= dia.

Cupidi= tas.

Leticia in malo.

Leticia in bono.

Metus in bono.

Exanima tio.

Triſtitia in bono.

ſtanter: tum illud gaudiū dicitur. Cū autem & inaniter & effuſe ani mus exultat: tum illa lætcia geſti= ens: vel nimia dici poteſt: quam ita diffiniunt ſine ratione animi ela tionem: quoniam quæ vt bona na tura appetimus: ſic a malis natura declinamus: quę declinatio ſi cū ra tione fiet: cautio appellatur: eaq; intelligitur in ſolo eſſe ſapiēte: quę autē ſine ratione & cū exanimatio ne humili atq; fracta: nominetur metus: Eſt igitur metus ratione ad uerſa cautio preſentis autē mali ſa piētis affectio nulla eſt: ſtulti ē aūt ægritudo ea: qua afficiūt in malis opinatis: animoſq; demittunt: & cōtrahūt rationi nō obtēperātes. Itaq; hęc prima definitio ē: vt ęgri tudo ſit animi aduerſante ratione

Contraſctio. Contraſctiūcule

Contractio:triſtitia:ſolitudo:mœror. Cōtrahi.n.dictū eſt honeſte quadā triſtitia affici. Vnde cōtractio & cōtractiūculæ ꝓ ſolicitudinibus ac animi triſtitia. Quatuor: Duæ ex opinatis bonis. Cupiditas & letitia Duæ ex opinatis malis:metus & egritudo ſiue triſtitia. Cōſtantiæ: volūtas quæ apponitur cupiditati ſiue libidini gaudiū quod leticiæ cautio quæ timori.

Opinio fons ꝑturbationū.

Opinione: dictū eſt in tertia tuſculana. Egritudinem nō natura exoriri ſed iudicio ſed opinione ſed quadā inuitatione ad dolēdū: dū id decreuerimus ita fieri oportere: ē itaq opinio fons & origo nō ſolū egritudinis ſed etiā reliquarū oim ꝑturbationū q̄ a Cicerone hoc in loco ex ſtoicorū more p̄ſſius diffiniunť. Efferri: hinc letitiā diffiniūt animi elationē ipendētis.iminētis & futuri. Metus: receſſum animi

Ex metu ſanguis refugit. Aluū ex timore fūdi

Ari.in ꝓb.auctor eſt. Ex metu ſanguinē & calorē in ima perfugere: vnde fit vt aluus pleriſq ob timorē ſoluatur. ex hac ariſtotelica ſententia dictū eſt illud a ſatyrographo.

Soluūt tibi cornua ventrem.

Soluūt tibi cornua vētrē cū lituis audita: ex metu animus ad interiora refugit tāq̄ a ſuffragiū recōditum.

Appetentia

Appetentiam: cupiditatē & appetitum. Plinius lactucas ait facere cibi appetētiā idem vno ſtomach⁹ inquit recreatur: appetentia ciborum inuitatur. Imbecillā aſſenſionem: Plato in theetheto. tradit hominem falſa opinari. Aliq̄do vera: & opinionē plerūq falſam contractio. ſic quattuor perturbationes ſunt. Tres conſtantiæ quoniam ægritudini nulla conſtantia opponitur: ſed omnes ꝑturbationes iudicio cenſent fieri & opinione. Itaq eas diffiniūt preſſius vt intelligatur non modo quā vitioſe: ſed etiā quā in noſtra ſint poteſtate. Eſt igitur egritudo opinio recēs mali p̄ſentis: in quo demitti cōtrahiq animo rectū eſſe videatur Leticia opinio recens boni præſentis: in quo efferri rectum eſſe videatur. Metus opinio impēdentis mali. quod intolerabile eſſe videatur. Libido opinio vēturi boni quod ſit ex vſu iam preſens eſſe atq ade eſſe. ſed quæ iudicia quaſq opiniones perturbationū eſſe dixi non in eis peeturbationes ſolū poſitas eſſe dicunt: verum illa etiā quæ efficiūtur perturbationibus. Vt egritudo quaſi morſum aliquem doloris efficiat. Metus receſſum quēdam animi & fugam. Lætitia profuſam hilaritatem. Libido effrenatam appetentiam. Opinionē autē quā in omnes diffinitiones ſuperiores incluſimus: volunt eſſe imbecillā aſſenſionē. ſed in ſingulis

eſſe impoſſibileq; eſſe ait opinionem quālibet ſcientiā eſſe: opinionis
autem mater ignorantia eſt: hinc philoſophari eſt opinari: & philoſo
phi dicti opinoſi & opinatores. Subiiciuntur: vt generi ſpecies. In
uidentia: dicere inuidentiā maluit q̄ inuidiam : tanq̄ inuidiæ nomen
ambiguū ſit cadatq; in vtrunq; & in eū qui inuidet: & in eum cui inui
detur: vnde potētia & opes
inuidioſæ dicuntur. Emula
tio obtrectatio : mox hæc
omnia ſigillatim per diffini
tionem explicat & patefacit
Propter alterius res ſecun
das: ſecundū hāc diffinitio
nem eſt illud oratianū. inui
dus alterius macreſcit reb⁹
opimis. inuidia ſiue inuiden
tia cadit in hominē. non ca
dit in bruta animantia. inui
dia diſtat ab odio. quod in
uidemus fortunato. odim⁹
vitioſum: quod inuidiā pro
fiteri erubeſcimus. odiſſe pa
lam decorū eſt. quod inui=
dia hominū tantū eſt odiū
reliquarū quoq; animantiū
vt Plutarchus ſubtiliter diſ
ſerit in libro de inuidia &
odio: inuidia vt ait papini⁹.
egra eſt lætis. ideſt ſecun=
dis rebus alterius : inui=
dia cū inuidentes infelices
efficiat: intabeſcatq; viden
do ſucceſſus hominū: meri=
to dixit poeta. inuidia felix
furias amnēq; ſeuerū cocy=
ti metuit. Vt ſi hectori aga
mēnon: non recte dicerem⁹
agamennonē hectori inui=
dere fortitudinem. Cū do
leret ob illius virtutem: q̄ ſe
pe profligatus eſt? Et ad la=
chrymas capillorūq; euul=

Opinio=nis mater Ignoratio

Opinioſi

Inuidia

Inuidia differt ab odio.

Inuidia infelix.

perturbationibus partes eiuſdem
generis plures ſubiiciūtur. Vt ęgri
tudini inuidentia: vtendū eſt enim
dicēdi cauſa verbo minus vſitato:
quoniā inuidia nō in eo qui inui=
det ſolū dicitur ſed etiā in eo cui in
uidetur. æmulatio. obtrectatio mi=
ſericordia. angor. luctus. mœror.
ærumna. dolor. lamentatio. ſolici=
tudo. moleſtia. afflictatio. deſpera=
tio. & ſi qua ſunt de genere eodē.
ſub metū aūt ſubiecta ſunt pigritia
pudor. terror. timor. pauor. exani=
matio. cōturbatio. formido. Volu
ptati maliuolētia letans malo alie
no delectatio: iactatio & ſimilia. Li
bidini ira excādeſcētia odiū inimi=
citia diſcordia indigētia deſideriū:
& cetera eiuſmodi. Hec autē diffi=
niūt hoc mō. inuidētiā eſſe dicunt
egritudinē ſuſceptā: pp alterius res
ſecūdas: q̄ nihil noceāt inuidenti.
Nā ſi qs doleat eius rebus ſecūdis
a quo ipſe ledatur nō recte dr̄ inui
dere: vt ſi Hectori Agamēnō. Qui
aūt. cui alterius cōmoda nihil no=
ceāt. tñ eū doleat his fruit: is inui=
det pfecto. Aemulatio aūt duplici
ter illa qdē dicit̄ vt & ī laude & in
vitio nomē hoc ſit. Nā & imitatio

ſionē: ex mœrore cōpulſus qđ teſtimonio homerico claret: nā malevelle inimico a quo lederis: inuidere nō eſt e cōtrario bibliopolæ elegāter & vere dici poſſunt nuid ere Benedicto noſtro Hectoris filio: q

Bibliopola Benedictꝰ & impreſſor

libros vēdēdo iprimēdo: cōmutādo rē fecit: qui voluminū meorū impreſſor eſt diligētiſſime: mei nois ſtudioſiſſimus: & eruditionis admirator quē minutuli quidā librarioli vt vulgo dicit̄ ſiue

Cōtra inuidos bibliopolas

bibliopolæ inuidētia irritati ferre nō poſſunt: qđ ex nihilo emerſerit: qđ inter noſtrates rei librariæ negociatores primarius ſit. qđ inter

Laus benedicti bibliopolæ

ceteros ſit famigeratus: qđ ſcholaſtici oēs ēpturientes eiꝰ officinā petāt. pinde ac oīgenū librorū refertiſſimā ſed ferāt æquo aio reliq bibliopolæ ſi ex tātulo tātus: ſi ex ſeruo dñs. ſi ex egeno opulētus. & āpliter nūmatus factꝰ eſt bñdictus nr̄ cū ſudādo algēdo laborādo vigilando p varios caſus p tot diſcrimina rerū puenerit ad fortunas maiuſculas ad quas nemo ſōniculoſus ocioſuſq; puenietnā vt ingr ille: nil ſine magno vita labore dedit mortalibꝰ. quo circa cōmōeo bibliopolas: vt benedicti veſtigia imitātur. ſi illiꝰ opulētiā aſſeq cōcupiſcūt: q āt inuidet is duplici icōmodo afficit̄. nā tabeſcit aliena

Emulus Emulatio:

felicitate. & ſuamet infortunitate torqtur. Emulatio: emulus dr̄ inuidus: & imitator. alterū vitupationis. alterū laudis. ſic emulatio eſt imitatio virtutis: & nomē inuidiæ. nā vt grāmatici annotant. Emulatio hēt qdē imitādi ſtudiū ſed cū malitiæ opatione. zeno dicebat emulationē dolorē eſſe ſiue egritudinē ex eo qđ alius potiat̄ eo: q; qſq; cupierit: quē nūc ſeqtur. M. Tul.

zelotypia Obtrectatio

zelotypiā: idē zeno ait zelotypiam eē egritudinē ex eo veniētē: qđ adſit alteri qđ ipſe quoq; hēat Cice. obtrectationē interptat̄. grecū verbū eſt ξυλοτυπεο q; ſignificat inuideo ξηλοτυπια emulatio. ξυλοτυποσ emulus. Iuue. zelotypæ retegātur ſcrinia mechæ: q in ſecūda piſciū parte hūerit horoſcopū: erit zelotypus: vt docet Firmicus mr̄nus in. viii.

Horoſcopus zeloypi Miſericordia

Miſericordia ptinet qrere hoc loco qd ſit miſericordia. pleriq;. n. ſicut pipatetici vt virtutē eā laudāt. Et bonū hominē vocāt miſericordem: ſed ſtoicorū ſecta durior. vitiū ai eſſe dicit: negatq; ſapiētē miſereri: & idem ſentit Sene. ſtoici dogmatis aſſertor & aſſectator. q ait miſericordiā eē egritudinē mali. ob alienorū malorū ſpēm: & quēadmodū inquit religio

virtutis emulatio dr̄: ſed ſe ea nihil hoc loco vtimur eſt eni laudis: & emulatio eſt egritudo. ſi eo qđ qs cōcupierit alius potiat̄ ipſe careat. Obtrectatio aūt eſt ea: quā intelligi zelotypiam volo: egritudo ex eo quod alter quoq; potiatur: eo: quod ille ipſe concupiuerit. miſericordia eſt ægritudo ex miſeria alterius iniuria laborātis. Nemo enim

đeos colit. ſupſtitio violat. ita clemētiā māſuetudinēq; oēs boni p̄ſta-
būt. Miſericordiā āt vitabūt. ē. n. vitiū puſilli aī. Ergo ſi ſtoicis credi
m⁹ ñ miſerebit̃ ſapiēs. ſed ſuccurret. at q̃to honeſti⁹ ē & hūani⁹ miſeri
cordiā iter virtutes laudar̃ ſicut. M. Tul. in cæſaris laudē locutus inqt
Nulla de virtutib⁹ tuis nec admirabilior nec gratior miſericordia eſt

parricidæ aut ꝓditoris ſupplicio
miſericordia cōmouetur. Angor
eſt egritudo premēs. Luctus egritu
do ex eius q car⁹ fuerit iteritu acer
bo. Mœror egritudo flebilis. Ae-
rumna egritudo laborioſa. Do-
lor egritudo crucians. Lamen-
tatio egritudo cum eiulatu. ſolici-
tudo egritudo cum cogitatione.
Moleſtia ægritudo permanens.

Nimirū decet hoies eē miſe
ricordes a qbus nihil hūani
alienū eſſe debet. De miſeri
cordia ante dictū eſt. An-
gor: hoc ex diffinitiōe zeno
nis ſtoici: angor ab angēdo
dictus: alio noie anxitudo:
vt illud actianū: pſuaſit mœ
ror anxitudo. error. dolor.
ab angēdo angina: q̃ fauces
angunt̃: ac ſtrāgulāt̃ q mor
bus ē acutiſſim⁹: græci ſynā
chē vulgo recētiores medici
ſqmātiā appellāt: cui⁹ hippo
crates. Galenus Auicena: cæteri meminerūt. & nos alibi fecimus an-
notamēta: anginā vinariā habere dicūtur: qui vino ſuffocantur. Lu-
ctus: p̄ter hāc ſignificationē: luctus dr̃ inſigne indiciūq; mœrētis: ſi-
cut eſt veſtitus niger & pullus: lugere is ꝓprie dicit̃: q ex obitu caræ
perſonæ neceſſariæq; induit nigra veſtimēta: ſcribit Liui⁹ matronas
luxiſſe brutū annuo tēpore vt parētē. Cōtra elugere ſignificat luctum
deponere apud eūdē Liuiū ait lutius valerius tribunus plebis: qd ali-
ud in luctu: q̃ purpurā aut aurū deponūt feminæ? quid aliud cū elu-
xerūt ſūmūt mendoſi codices non eluxerūt habētes ſed eluſerūt. cor-
rupto ſenſu & verbo. M. Tul. ait patriā eluxi iam & grauius & diutius
q̃ vlla mater vnicū filiū: ſignificans ſe lugendo defleuiſſe patriæ cor-
ruentis interitū anthracinus color niger eſt. accōmodatus lugētibus.
Vnde anthracinæ veſtes lugentiū dictæ anthraces enim græce. latine
carbones appellantur. Virgi. luctum ante veſtibulum inferorum & in
primis orci faucib⁹ collocauit: de quo cecinit Silius. Luctus edax ma
cieſq; malis comes addita morbis antiqui declinabant luctus lucti in
ſecundo ordine vt actius Ceſſo hinc ire & radere lucti veſtem in lec-
to coniugis. Mœror: ſilius ponit mœrorem inter mala inferorum
lachrymis ſaginatū: ſic enim ait. & mœror paſtus fletu: & ſine ſangui
ne pallor verbum vetus eſt. Mœrare pro mœrentē facere: & mœſti-
tudo pro mœſtitia & meſtiter ꝓ mœſte & mœſtare pro mœſtificare.
Erūna. M. Tullius in ſecūdo de finib⁹: maiores inquit noſtri labo-

Angor.
Anxitu-
do.
Angines
Synāchę
Angina
vinaria
Luctus
Elugere
Anthra-
cinus
color
Anthra-
ces.
Luctus
Lucti
Mœrare
Mœſtitu
do.
Mœſtiter
Mœſtare

Erumnæ Erũnabilis vita. Muli mariani. Pigrare

res non fugiendos. Erũnas nominauerunt: feſtus pompeius. Erumnas ait eſſe labores oneroſos. Vnde herculis erũnæ dictæ. vnde erũnoſa vita & erũnabilis pro laborioſa. præterea erumnulas furcas vocant: quibus religatas ſarcinulas viatores ferũt: quarũ vſum: quia Caius marius retulit mali mariani poſtea nominati. Pigritiam: vetus verbum eſt pigrare: quod ſignificat detinere ac retardare. vt actius melius pigraſſe q̃ properaſſe nefas. Pudorem robur: ante dictũ eſt ex ariſtotelis ſententia quos pudet erubeſcere: qui metuunt paleſcere quoniã pudefactis ſanguis de corde in omnis corporis partes diffunditur. metu vero percul ſis cõtrahitur ad cor. ita vt cæteris partibus defiat. Eſt

Pudor

autẽ pudor timor iuſtæ reprenſionis. Et tremor: idem ariſtoteles in problematis q̃rit cur tremunt qui metuunt: an propter inquit refrigerationẽ. deficit enim calor atq; contrahitur: hinc illud Virgilianũ. Geliduſq; per ima

Dentes inter ſe arietati

cucurrit oſſa tremor. Metuentibus aluus funditur. algor & ſitis prouocatur: teſticuli cõtrahuntur dentes crepitant & arietantur. ſeneca in libro tertio de ira. ſonũ dentium inter ſe arietatorũ ſignũ eſſe dicit furentis & irati. Crepitus: ſonus: & concuſſio. Crepare. n. ſonare eſt vnde crepitus ventris: quos ſtoici liberos eſſe aiunt: & apud ſuetonium in quinto commentario latius explicatum eſt: crepitus plagarum dixit. M. tullius in verrinis: & plautus ait in menechinis: dic mihi nunquam tibi inteſtina crepant. cui ille reſpondet: vbi ſatur ſum nulla crepitant: quando eſurio crepant. quod ſignificat murmurant & ſonant: id quod inteſtinis inanibus ſolet accidere. grãmatici plura ſuper hoc verbo. Pauorem: valerius flaccus in tertio argonauticon. terrorem & pauorẽ: ait eſſe equos martis: cũ ait terrorq; pauorq; martis equi. græce dicuntur Δειμοσ & καιφοβοσ. de quibus intelligi voluit poeta: ſic ſcribens in georgicis martis equi biiuges: eſt quidã pauor leticiæ: de quo virgilius. Exultantiaq; haurit corda pauor pulſans: a filio dicit̃ lætus pauor. Ex animo expulerat. M. Tul. in tertio de oratore mentionẽ facit: huiuſce Ennianæ ſentẽtię: ſed p̱ expulerat legit expectorat: quod verius elegantiuſque eſt: & ita hoc in loco

Crepare Crepitus

Terror Equi Martis Pauor Lætus pauor. Expectorat

Afflictatio egritudo cum vexatione corporis. Deſperatio egritudo ſine vlla rerũ expectatione meliorũ quæ autem ſubiecta ſunt ſub metu ea ſic diffiniunt. Pigritiã metum conſequentis laboris. Terrorem metum concutientem. ex quo fit vt pudorem: rubor: ſic terrorẽ pallor & tremor & dentium crepitus conſequat̃. Timorem metum mali appropinquantis. Pauorem metũ mentem de loco mouentem: ex

legendū. Ait enim verba nouari. quæ ab eo qui dicit ipſa gignuntur:
aut fiūt: vel coniūgendis verbis: vt tū pauor ſapientiā omnē mihi exa
nimato expectorat: mox ſubiūgit docens iſtud verbū expectorat no-
uū eſſe. & ex coniūctione factū: ſicut illud: baccarū vbertate incurueſ- Incurue-
cere: qua ſententia cōmouemur: id quod in prima tuſculana dictū eſt: ſcere

quo illud Enni. Tum pauor mihi ſapientiā omnē extra animo expectorat. Examinationē metū ſubſequētem: & quaſi comitē pauoris. Conturbationē metū executiētem cogitata. Formidinē metū permanētem. Voluptatis autem partes hoc modo deſcribūt. Vt maliuolētia ſit voluptas ex malo alterius ſine emolumento ſuo. Delectatio voluptas ſuauitate auditus animū deliniens. Et qualis eſt hæc auriū: tales ſunt oculorū & tactionū: & odorationū: & saporū: quæ ſunt omnes vnius generis ad perfundēdū animū: tāq̄ illiquefactæ voluptates. Iactatio eſt voluptas geſtiēs & ſe efferens inſolentius. Quæ āt libidini ſubiecta ſunt: ea ſic definiūt Vt ira ſit libido puniendi eius qui videatur læſiſſe iniuria eſcandeſcētia autē ſit ira naſcens & modo deſiſtēs. quæ thymoſi græce dicitur.

rami baccarum vbertate in
curueſcere: vſurpari a Cice-
rone tanq̄ alienū: & ex vetu
ſto poeta trāſcriptū. Exa
nimationē: iter exanimatū:
& exanimū hoc intereſt. do-
cente Donato exanimatus Exani-
eſt cōterritus & cōturbatus matus
exanimus eſt occiſus apud Exanim⁹
eruditos vſurpatiue poni i-
uenies exanimatū ꝓ exani-
mo. exanimem ꝓ exanima-
to. Tactionū: tactus: quinq;
ſenſuū voluptates intelligit Tactio
Plautus. quid tibi hanc tac-
tio eſt. Iactatio: auguſtin⁹ Iactatio.
in. xiii. ait iactantiā eſſe libi
dinē dominandi: iactare eſt
ambitioſius gloriari: firmi-
cus maternus refert in pri-
mo matheſeos hiſpanos eſſe Hiſpāorū
iactantie animoſitate prępo iactantia.
ſteros. Vt ira ſit: ſupra di- Ira
ctū eſt irā eſſe pœnæ cupidi
tatē: ſiue vlciſcēdi libidinē:
ariſtoteles ait irā eſſe cupidi
tatē doloris reponēdi. Ex- Excan-
candeſcētia: Apuleius: in li deſcētia
bris de dogmate platonis:
excandeſcentiā appellat eam animæ partē: quæ irritabilis eſt: habēs
domicilium in corde: quam alio nomine: iraſcentiam nominat: quæ
iracundia a Cicerone dicta eſt in prima tuſculana: de loquitur Plato Thymos
in timeo θυμωσισ. græce animum: iram furorem ſignificat: vt do
cet Plato in cratylo. a feruore & impetu animæ ducto vocabulo Ma Logiſti-
crobius prima inquit anime pars eſt ratio quam logiſticon appellant: con.
ſecunda animoſitas quam thymicon vocāt: tertia cupiditas quæ epi- Thymi-
con

Epithy- thymicon nūcupatur. Inimicitia Caius. Cæſar in libris quos ad.M.
micon. Ciceronē de analogia conſcripſit: plurati uo ſemper numero dicēdas
putat inimicitias: ſicut arma & mœnia: & comitia: ſed pleriq; veterū
& cū primis quintus ennius. ερικωσ .i. ſingulariter: dixit inimicitiā
ſic ſcribens: eo ingenio natus ſum amicitiā atq; inimicitiā in fronte
prōptam gero: verbū vetus
est inimicare quid ſignifi-
Inimici- cat inimicos facere: quo vſi
tia. ſunt: Oratius: & Papinius.
Inimicarē Indigentia indignus pau
peri proximus eſt: cū ſemp
indigeat rerum expetitarū.
Catego- Categoremata dialectici
remata: appellant: Ariſtoteles & cę
teri græci categoricas: & ca
tegoremata appellant: quæ
latini predicamenta & pro-
poſitionum quædā a diale-
cticis categoricæ nominan
tur: quas predicatorias lati
ne dicere poſſumus. Ari-
Decē ele- ſtote. decem elemēta con-
menta. ſtituit circaq; verſari videa-
tur omnis quæſtio: ouſiam
ideſt eſſentiam: qualitatem:
quantitatē: ad aliquid age-
re: pati: vbi: q̄do: ſitū habe-
re: ex hoc nouiſſimo elemento dictū eſt habere diuitias capere hono-
Catego- res ideſt magiſtratus ſicut veſtigiū eſſe: armatū eſſe: anulatū eſſe. Syn
ria. categoremata dicunt dialectici ſigna vt omnis nullus quidam aliqs.
κατηγορεω græce ſignificat accuſo: & prædico. κατηγορια ac-
Quidam cuſatio & prædicamentū. κατηγορος accuſato. De quodā: quidā
Aliquis. ſignificat aliquid certi: aliquis nihil certū determinat: hinc illud plau-
ti: edes aliquid: nolo hercle aliquid certū quam aliquid maliuolo. In
temperantiā: Ariſtoteles in tertio ethicorū circa corporis voluptatem
exiſtere ait tēperantiam: & intemperātiā: qui viſu delectantur veluti
formoſitate: & qui auditu vt cantu: eos neq; tēperantes recte dixeris
Intempe neq; intēperantes: nidore vero epularū geſtire intēperantis eſt. Græ-
rantia. ci homines appellāt intēperatos incontinenteſq; eos: qui ſeſe dedide
Intēperā runt duabus belluinis voluptatibus: guſtatus ſcilicet & tactus quæ ſo
tes læ cōmunes ſunt hominibus cū beſtiis: & iccirco in pecudū ferorūq;

Odiū ira iueterata. Inimicitia ira vl
ciſcendi tempus obſeruas. Diſcor-
dia ira acerbior intimo odio & cor
de cōcepta. Indigentia libido inex
plebilis. Deſideriū libido eius qui
nondū adſit videndi. Diſtingūt il-
lud etiā: vt ſi libido earum rerum:
que dicuntur de quodā aut quibuſ
dam: quæ categoremata dialectici
appellāt vt habere diuitias: capere
honores. Diligentiā libido rerum
ipſarū eſt: vt honorū: vt pecuniæ.
Omniū autem perturbatio nō ſō
tem eſſe dicunt imtēperantiā: quæ
eſt a tota mente: etiā a recta ratio-
ne defectio: ſic auerſa a pręſcriptio
ne rationis: vt nullo modo appeti

animalium numero habetur: quis quis eſt his ferinis voluptatibus per
uinctus: quemadmodū tēperantia omnibus in rebus expetenda eſt: ita
intemperantia fugienda: beſtias neq; temperatas neq; Intēperatas di=
cunt niſi per ſimilitudinē: intemperantē intēperantiæ ſuæ non peni=
tet: incontinentē penitet incontinentiæ: Intemperantia hydropiſi &

tiones animi: nec regi nec cōtineri
queant. Quēadmodum igitur tē=
perantia ſed appetitiones & efficit
vt hæc rectæ rationi pareant: con=
ſeruatq; conſiderata iudicia mētis:
ſic huic inimica intēperantia om=
nem animi ſtatum inflammat cō=
turbat: incitat. Itaq; & ægritudi
nes. & metus & reliquæ pertur=
bationes omnes gignuntur ex ea.
Quēadmodum cum ſanguis cor
ruptus eſt. aut pituita redun=

phthiſi ſimilis eſt. Inconti=
nentia vero epilepſiæ: illa
enim continua: hæc vero tē
poraria improbitas: eſt præ
ceptū pythagoræ eſt fugā=
dam eſſe a rebus omnibus ī
intemperantiam. Aut pi=
tuita redundat: quod græ=
ce flegma dicitur: latini pi= Phlegma
tuitam vocant: cuius domi Pituita.
cilium eſt vt inquit Auguſti
nus: in. xi. in capite: ſcribit
Plato in timeo: pituitā ori=
ginem eſſe langorū omniū:
qui ex diſtillatione fiunt: ex
eaq; gigni malas valitudi=
nes plurimas: quoniā plurima loca illabitur: quecunq; autē partis cor
poris tumeſcere dicuntur a bilis incendio & combuſtione vexātur:
q̄ cū expirat extriſec⁹ varios exitu ſuo tumores ꝓducit: ītriſec⁹ vero Bilis
cohibita: vrentes edaceſq; morbos procreat: tunc aūt peſſima quādo Citrina.
puro ſanguini mixta ligaminum fila ſuo ex ordine dimouet: & inter Parſina
dum penetrat in medulas: aduſtiſq; radicibus: inde animæ vincula bilis
quaſi nauis funes reſoluit & amputat: pro locorū autem varietate: bil Acida
lis appellatur citrina nigra: que græce melancholia: praſina hoc eſt pituita.
viridis. Rubens: vitellina: aduſta: ſuper qua re Galenus Auicēna Al=
bertus magnus: & ſchola medicorum non parum multa conſcripſe=
runt. Idem plato pituitam acidem nuncupari refert ſalſo ſapori com
mixtam. Albam vero pituitam appellat eliquationem carnis tenerio=
ris vna cū ſpiritu factā: q̄ ex humiditate vēto circūfuſa tumeſcit: idē Alba pi=
Plato platonicuſq; apulei⁹ auctores ſunt cauſā primā morboꝝ eſſe: ſi tuita
ipſę elementorū qualitates: ex qbus cōpactū eſt corpus videlicet hu= Cauſam
mida & ſicca: calida & frigida non cōgruāt. Præterea ſi ſanguis cor= morborū
rupt⁹ ſit: ſi flegma redūdat: ſi cholera imodica exuberat morbi gignū
tur. Dixit Oratius in primo epiſtolarū p̄cipue ſan⁹: niſi cū pituita mo
leſta ē. Vbi expōit porphirio niſi catarros īpedit: tāq̄ pituita idē ſit qđ Catarrus.
catarr⁹: q̄ dictio gręca ē καταρρεο gręce đfluo. καταρροσ fluor: & fluor.

Pituito- ſus diſtillatio nominatur: a pituita pituitoſus deriuatur quē græco voca
bulo vſitatiſſimo flegmaticū vocāt. M.Tulli⁹ in libro de fato: in aliis
eſſe pituitoſos & quaſi redūdātes. In aliis exſiccatos atq; aridos. Ae-
lius pituitā dici affirmat: quia petat vitā. Cuius ethymologiā ridet
Quintilianus in primo. Ipſarū repugnantia: repugnant metus & cu
piditas leticia & egritudo.

Morbi — Morbi conficiūtur: mor-
bi ſunt iueterata vitia & du
ra: vt auaritia: vt ambitio ni
mia. Morbus eſt vt inquit
Seneca vitiū in prauo perti
nax. tāquā valde expetēda
ſint: quæ leuiter expetenda
Affectus — ſunt. Affectus ſunt motus
animi iprobabiles ſubiti &
cōcitati: qui frequētes & ne
glecti fecere morbū q pluri
mū profecere extra morbos ſunt: eſt quoddam genus hominū extra
multa & magna vitia: ſed nō extra omnia: effugit auaritiā: ſed irā ad-
huc ſentit: nō ſollicitat̄ libidine: ſed ambitionē adhuc ſentit: nō cōcu-
piſcit: ſed adhuc timet: mortē contēnit: dolorē reformidat. ille ſatis
Noſema — cōſequitur qui inter peſſimos nō eſt. ροσηματα. græce ροσεω
Noſos — dicit̄ egroto. ροσοσ morbus: ροσημα egritudo: & morbus ρο-
Noſema- ticus — σιμοσ egrotus. ροσηματικοσ valitudinarius. Hieronymus
Noſocomion interp̄tatur languētiū villā: qd̄ domiciliū eſt lāguētiū:
Noſoco- mion — ibiq; egrotātes aluntur: vulgo hoſpitale noiatur. Verba Hieronymi ex
epithaphio fabiolæ hæc ſunt: primo omniū noſocomion .i. languen-
Correcta. — tiū villā inſtituit: in quo egrotātes colligeret de plateis: & cōſumpta
Verba ex decretis canonicis — lāgoribus atq; inedia miſerorū mēbra refoueret. In decretis canoni-
cis: vt hæc quoq; trāſeūtur attingā. xxiii. q. viii Verba legūtur corrup-
tæ ſcripta: corruptius explicata: corruptiſſime enūciata: quæ ita legē-
da ſunt & corrigenda. Xenodochia. brethotrophia hierocomia: eſt eni
Xenodo- chium — Xenodochiū locus publicus quo peregrini & hoſpites hoſpitaliter re
cipiūtur ξερoσ græce hoſpes. Δοχειον receptaculū. Xenia mune-
Xenia — ra ſunt hoſpitalia: de qbus victruuius in. vi & epigrāmatarius poeta:
& iuriſcōſulti: titulo de officio ꝓconſulis: q̄q̄ exenia illic perperā lega
tur. Hieronymus. Xenodochiū in portu romani ſitū totus pariter mū
Brepho- trophia — dus audiuit brephotrophia ſunt quæ vulgi dicimus hoſpitalia paruu
lorū: qbus infantes expoſiticii alūtur: quale eſt apud noſtrates illud ad
Hieroco- mion. — diui proculi: βρεφoσ græco vocabulo: infans nominat̄: & τροφη
educatio: hierocomion locus eſt quo leproſi aluntur: quale eſt apud

dat: aut bilis in corpore morbi: æ-
grotationeſq; naſcūtur: ſic prauā-
rum opinionū conturbatio: & ip
ſarū inter ſe repugnantia ſanitate
animū ſpoliat: morbiſq; ꝑturbat.
Ex perturbationibus autē primū
morbi conficiūtur: quæ vocant illi
ροσηματα. ea quæ ſunt eis mor-

nos ſub titulo diui Lazari.& Bartholomei: hiera enim græce lepra la
tine & κωμη villa. Morbis cõtraria: vt mulieroſitati odium mulie-
rum. Egrotationes: cũ egrotatio proprie ſit in corpore: ſicut egri-
tudo: animo tamen & egrotationes ai dicuntur: quæ ex quodã metu
naſcuntur earũ rerum: quas fugiunt & oderunt. αρρωστηματα. Aroſte mata.

bis contraria: quæ habent ad res
certas vitioſam offenſioné: atq; fa
ſtidiũ. Deinde egrotationes: quæ
appellantur a ſtoicis αρροστημα
τα: hiſq; item oppoſite contrarie
offenſiones. Hor loco nimiũ ope
re conſumitur a ſtoicis maxime a
Chryſippo: dũ morbis corporum
cõparatur morborũ animi ſimili-
tudo. Qua oratõe minime neceſſa
ria pretermiſſa ea que ré continent
pertractemus: intelligatur igitur p
turbationem iactãtibus ſe opinio-
nibus inconſtanter & turbide in
motu eſſe ſemper. Cum auté hic
feruor cõcitatioq; animi inuetera-
uerit: & tãquã in venis medulliſq;
inſederit: tum exiſtit & morbus &
egrotatio: q offenſiones hæ: que

αρρωστεω. græce ſigni-
ficat egroto. αρρωστεια
egrotatio. Idem το αρρω
στημα & αρρωστος
egrotus nominatur. Cõtra
riæ offenſiones: vt inhoſpi
talitas: quæ opinio eſt vehe
mens: valde fugiendũ eſſe
hoſpitem: de offenſionibus
mox plura & aperti⁹. Mor
borum animi ſimilitudo: ſi-
cut virtutes in corpore eſſe
dicuntur conſimiles animi
virtutibus: Itẽ ſimilitudo ẽ
inter morbos corporũ & a- Vitia.
nimorũ: vt vitiũ dicitur cor corporis
poris ſic animi: vt egrotatio ad animũ
in corpore ſic in animo: ſic
ecõtrario in corpore eſt ve
locitas pulchritudo: vires:
ſic eadem animo dicuntur:
quin etiã in decretis cano-
nicis. Di.xlviiii. vitia corpo
rum ad animũ transferũtur:
ſicut cecus: claudus mancus
lippus: giboſus: impetiginoſus: quæ vitia qui habuerit: panes deo & ſa
crificium offerre prohibetur: quæ Græ gorius in paſtorali tropologi
ce tranſfert ad animũ: vt cecus intelligatur: qui ſuperne lucẽ contẽ- Cecus
plationis ignorat. Claudus q p infirmitatẽ mẽtis: vitæ viã pfecte te claudus
nere non valet: & ad ſtatũ virtutis non erigitur. Gibboſus vero quẽ Gibboſ⁹
terrenæ ſollicitudinis pondus deprimit: ne vnquam ad ſuperna reſpi Lippus
ciat: lippus qui carnalibus operibus obſcuratur: impetiginoſus: quiſ- Impetigi
quis auaritia vaſtatur in mente: que impetigo: ſi in paruis nõ cõpeſcit noſus
nimirũ ſine menſura dilatatur: illud annotandũ: quod cecũ animal ille Cõtra
offerre dicitur deo qui ordinat indoctũ: quo vitio nullum fœdius eſt indoctos
maxime in religioſis: & religioſam doctrinã adminiſtrantibus: q̃ vt ſacerdo-

inquit leo: ſi in laicis videtur intolerabilis:quãto magis in his qui ꝑ-
ſunt:nec excuſatione eſt digna:nec venia. Nũc ſacerdotes noſtri tem
poris: pro pſalterio dauitico canũt erotica hoc eſt amatoria ꝑ lectiõe

Pro pſalterio erotica.

euangelii luſorias cartulas diligẽtiſſime reuoluũt: pro apoſtolica do-
ctrina callent artẽ teſſerariã:quos ſi latine loqui audias: non latialiter
loqui: ſed pedere diiudica-
bis:qui vix tria verba iũge-
re inſiteri poterũt : in quorũ
labris ſcatent barbariſmi:&
ſolecíſmi Doleo mecũ ipſe
ſubinde:cũ audio nõnullos
latina verba tã male ꝓnun-
ciantes:vt credas eos barba
rica & cũ ſtridore anhelãtia
verba ꝓferre. Cõtinuo ſta
tim. Permanat:deſcendit

Mulieroſitas

penetrat. Mulieroſitas:cupi
ditas muliebris voluptatis:

Mulieroſi

mulieroſos & mulierarios
vocãt cupidos appetẽteſq;

Mulierarii

mulierũ. Iulius capitolinus
de clodio albino ſcribẽs ait
mulierari⁹ fuit inter primos
amatores Auerſæ veneris tẽ

ſunt eis morbis egrotationibuſq;
contrariç. hæc quæ dico cogitatio
ne quidẽ inter ſe differunt:re vero
copulata ſunt: eaq; oriũtur ex libi
dine & leticia. Ná cũ eſt concupita
pecunia: nec adhibita cõtinuo ra-
tio: quaſi quedá ſocratica medici
na: que ſanaret eã cupiditatẽ per-
manat in venas:& inheret in viſce-
ribus illud malũ: exiſtitq; morbus
& egrotatio:que auelli inueterata
nõ poſſunt. eiq; morbo nomẽ eſt
auaritia. ſimiliterq; ceteri morbi
vt glorie cupiditas : vt mulieroſi-

Auerſa ãt venus

per ignarus & taliũ perſecutor auerſa autẽ venus ſignificatur coitus
præpoſterus & puerilis: qui infandus eſt & execrabilis. φιλογυ-
νεία.i.amor mulierũ. μισογυνεία odiũ mulierum:quale fuit in
euripide tragediarũ ſcriptore:qui mulieres fere oẽs. In maiorẽ modũ

Euripides oſor mulierũ.

exorſus fuiſſe dicitur ſiue qđ natura abhorruit a mulierũ cetu:ſiue qđ
ſimul duas vxores habuerat:quarũ matrimonii ꝑtedebat: cuius odiũ
in mulieres. A. Gellius & ariſtophanes meminerũt. De timone:timõ

De timone pulchra

athenienſis: quẽ antiqui ſcriptores ob nature aſperitatẽ inhumanũ
ac inhoſpitalẽ appellant. qui dictus eſt miſanthropos.i.oſor hominũ
fugit hominũ cõgreſſus colloquiaq; omniũ:ꝑteruntus alcibiadis:in-

Miſantropos

terrogatus ab Apemantho quid ita ſolũ alcibiadẽ diligeret: amplecte-
returq;:reſpondit: ideo ſe adoleſcentem amare:quod intelligeret illũ
malorũ cauſam athenienſibus futurum ferunt illum aliquãdo athenis
In contentionẽ veniſſe factoq; ſilentio & expectatione magna dixiſſe
Eſt mihi o viri athenienſes:poſt domũ puſillus hortus:& in eo ficus
ex qua per multi iam ciues ſeſe ſuſpẽderũt. In eodẽ ego nũc loco edi
ficium facturus ſum:quãobrẽ cõſtitui publice referre:vt ſi ſint ex vo-

biſ:qui vellit ſe ſuſpendere:id agant anteq̃ arbor ſuccidatur:in ſepul=
chro eius inſcriptum fuit hoc epithaphiũ:quod ipſe ſibi fecit:hic ſum Epita=
poſt vitam miſerãq; inopẽq; ſepultus: nomen non queres: dii lector phiũ ti=
te male perdant.M. Antonius domũ alexandriæ ſibi conſtruxit in re monis
ceſſu ſemotam quam timonium appellauit a ſolitudine timonis:tanq̃ Timoniũ

tas: vt ita appellem eam que grece
φιλογυνεια dicitur:ceteriq; ſimi=
liter morbi egrotationeſq; morbo
rũ naſcũtur. Quæ aũt his ſunt con
traria: ea naſci putãtur a metu vt
odiũ mulierũ. quale in μισογυ=
νεια eſt:vt in hominũ vniuerſum
genus.quod accepimus de Timo=
ne: qui μισανθρωπος appella
tur:vt ihoſpitabilitas eſt. Quę om
nes egrotationes animi ex quodã
metu naſcũtur: earũ rerũ: quas fu=
giũt & oderũt. Diffiniũt aũt animi
egrotationẽ opinionẽ vehemẽtẽ
de re nõ expetenda: tãq̃ valde ex=
petenda ſit: inherentẽ & penitus
inſitam. Quod autem naſcitur ex
offenſione ita definiũt opinionẽ
vehementem de re non fugienda
inherentẽ & penitus inſitã: tãq̃ fu
giẽda. Hec autẽ opinatio eſt iudi=
care ſe ſcire q̃d neſciat. Aegrotatio
ni aũt talia quedam ſubiecta ſunt.
Auaricia: ambitio: mulieroſitas:

in ea domo acturus ſolitu=
dinem timoniã. Victuruſq;
inſtar timonis: ſequeſtratus
a commertio vſuq; morta=
lium:fuit alter timon philo=
ſophus. amarulẽtus & mor
dax ſillographus:ideſt ſcri= Sillogra=
ptor ſillorum: dicuntur au= phus
tem σιλλοι dicacitates Silli
& ſales:huius autẽ teſtimo=
nium ex ſillis identidem ci=
tant eruditi.De hoc ait Au.
Gellius: timon amarulẽtus
librum maledicẽtiſſimũ cõ
ſcripſit qui ſillos inſcribitur
μισανθρωποσι. ideſt
oſor hominũ . De re non
expetenda : exempli cauſa
ſuadet auaritia pecuniam eſ
ſe valde expetendam.Cum
tamen non ſit expetenda &
apud philoſophos ſtoicos ĩ
bonis non ducatur . Item
mulieroſitas opinatur mu=
lieres valde expetẽdas. Cũ
re vera expetendæ nõ ſint:
ambitioni inſitum eſt hono
res valde expetendos. quæ
tamen res a multis non ex=
petẽda cenſetur. De re nõ
fugienda: offenſio contra=
ria egrotationibus eſt: quæ opinatur ea valde eẽ fugienda: q̃ fugien=
da non ſunt: vt inhoſpitalitas: opinio eſt inherens valde fugiendum
eſſe hoſpitem : qui re vera fugiendus non eſt : vt Miſogynia: cu= Miſogy=
ius opinio inſita eſt fugiendas eſſe maiorem immodum fœminas : nia.
cum tamen res ſit non penitus fugienda : Multaq; alia hoc genus.

Pertinax virtus:

Liguritio
Ligurire
Liguriotes.

Peruicatia: eſt peruicatia opinatio vehemens:quaſi valde perſeuerandum ſit in eo quod pertendit:diſtans a pertinatia:quod peruicatia eſt interdũ bonarum rerum perſeuerantia. Pertinacia ſemper malarũ: q̃q̃ apud Liuium & Senecam pertinax virtus:& pertinax bonitas dicuntur:quod laudis eſt: actius in myrmidonibus. Ego peruicaciã me vti volo: nam peruicacem dici me eſſe:& vincere perfacile patior: pertinacẽ nihil moror:hæc fortes ſequitur: illã indocti poſſident. Liguricio:gulæ voratrina:& opinatio vehemẽs de voluptate cibaria:& ſuauiũ eſcarum eſitatione quaſi valde expetenda ſit inherens & penit⁹ inſita: ligurire eſt ſuauibus eſcis bona cõſumere: απο του λυγυρου deriuatũ: græci λυγυρον ſuaue appellant: auctor Donat⁹ enarrans illud ex eunucho terẽtiana: itidẽ pria q obligurierat bona: alii a lingo deduci malũt ligurire: dixit nonius deguſtare ẽ abligurire multa auide cõſumere. Ora. Semeſos piſces tepidũq; ligurierit ius: liguritores dicũtur guloſi voratoreſq; eduliorũ dulciorũ. Macrobius autẽ a lucilio lupũ piſcem appellari catilonem q̃ſi liguritorẽ: p trãſlationẽ in re obſcena decenter dictũ eſt ab auſonio cũnilingus liguritor: cum

Inguinũ Liguritor
Temulentia.
Temetũ

inquit eunus ſyriſcus inguinũ liguritor. Temulentia: ebrietas: & eſt opinatio vehemens de vinolentia: quaſi valde ſit expetenda: temetũ priſci vinũ:dixere: vnde & temulentia appellata: auctores Plinius: & Gellius. Mulieres Romæ vitã abſtemiã egiſſe: & temeto abſtinuiſſe dicuntur: ideoq; ait Cato propinquos fœminis oſculũ dare ſolitos: vt ſentirent an temetum olerent. Cupedia: nonius marcellus allegat

Cupedia.
Cupediæ
Forũ cupedinis.
Cupediarii

hunc locũ: exponens cupediam pro cuditate: ſed parum ſcite expoſuit: nã cupedia non omnis cupiditas ſignificatur: ſed ad ganeam tãtum refertur:& eſt lauticia ciborũ: ſiue cupiditas lautiorum eduliorũ quaſi valde expetenda ſit: cupedias antiqui lautiores cibos nominabant:& forum cupedinis marcellum quod ſimachus forũ cupedinarium nappellat: forraſſis a cupiditate: vel quod ibi fuerit domus cupe-

peruicatia: liguritio: violentia: cupedia:& ſi qua ſunt ſimilia. Eſt autem auaritia opinio vehemens de pecunia: quaſi valde experenda ſit inhærens & penitus inſita. ſimiliſq; eſt eiuſdem generis diffinitio reliquarum. Offenſionũ autem diffinitiones ſunt eiuſmodi. Vt inhoſpitalitas ſit opinio vehemens valde fugiendum eſſe hoſpitem. eaq; inherens & penitus inſita ſimiliter diffinitur & mulierum odium vt Hippoliti & vt Timonis generis humani: atq; vt ad valitudinis ſimilitudinem veniã: eaq; collatione

dinis romani equitis:vnde cupedinarii dicti: qui eſculenta & poculē
ta vendunt: ſuper qua re: vberius explicatiuſq; pſcripſimus apud ſue
toniū: & in primo apulei cōmentario. Inhoſpitalitas: homo appel=
landus homo nō eſt:qui hoſpitalitatē improbat: eamq; aſſerit expetē
dam eſſe cum nihil ferme ſit humanius nihil homine dignius q̄ hoſpi

vtamur aliquando : ſed partius q
ſolent ſtoici. vt ſunt alii ad alios
morbos procliuiores. Itaq; dicim⁹
grauedinoſos quoſdam : quoſdā
torminoſos nō quia iā ſint.ſed qa

talitas: quæ ſpecies eſt libe=
ralitatis recte a Theophra=
ſto eſt laudata hoſpitalitas:
eſt enim vt Mar. Tullio vi=
detur valde decorū:patere
domos hominū illuſtriū il=
luſtribus hoſpitibus: cimo=
nis hoſpitalitatē in ſuos cu
riales celebrant: qui ita inſtituit:& villicis imperauit:vt omnia illis p̄=
berentur:græci Iouem appellant Χεριορ: ideſt hoſpitalē: quia hoſpi Hoſpitali
tem non negligere & hominem alienum inuitare. amicitiæ initium ē tas.
vt ſcribit Dion: Iuppiter Xenios ideſt hoſpitalis ſignificatur illo ver Xenios.
ſu maroniano. Iuppiter hoſpitibus:nā te dare iura loquuntur: ab Oui Iuppiter.
dio Iuppiter hoſpes pro hoſpitalis dictus: cū ait ſtabat iouis hoſpitis
ara in decretis canonicis.Di.xlii.præcipitur ſacerdotem eſſe oporte=
re hoſpitalem: & hoſpitalitatis exhortatorem. Item Di.lxxxv. ho=
ſpitalitas eſt inquit vſq; adeo epiſcopis neceſſaria:vt ab ea alieni iure p
hibeantur ordinari: atq; inibi taxatur quidā archidiaconus florenti=
nus tenax & deparcus cuius domum nunq̄ amicus ſit ingreſſus. Vt
hippoliti: hippolitum fuiſſe oſorem mulierum muliebriſq; cōcubitus
ſatis liquet: & teſtatur Seneca tragediographus: apud quem ſic loqui
tur hippollitus: deteſtor omnes:horreo: fugio: execror:ſit ratio:ſit na
tura: ſit durus furor: odiſſe placuit. Ad alios morbos procliuiores: Odiſſe.
quemadmodū quidam ſunt procliues:& inclinati ad morbos corpo=
rum: ſic ſunt quidam propenſi ad morbos animorū. Dicimus hemor
roicum.podagricū non quod ſemper patiatur hemorroidas: & poda
gram: ſed quod ſepe ſitq; ad id morbi genus inclinatior. Itē dicim⁹
iracundū meticuloſum:ebrioſum: non q; ſemper in ira metu: ebrieta
te ſint: ſed quod ſepe: & talibus perturbationibus obnoxii: Et ita ſi=
militudo quædam apparet morborū animi: & corporis: quod a ſtoi=
cis: & maxime a Chryſippo tractatur: cuius rei ſupra quoq; facta men
tio eſt. Grauedinoſos.Grauedo eſt humor ex capite diſtillans : hæc Grauedo
vt docet Cor.celſus in quarto nares claudit vocem obtundit: tuſſim Coryzæ.
ſiccam mouet hinc illud apuleianum ex floridis: nares grauedine op=
pletæ: Catullus: ſentire ceſſo quod grauedinem & tuſſim. Græci co
·izas vocant: hippocrates diſtillationes omnes & grauedinē nominat

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

corizas. Inde grauedinoſi dicti qui ad grauedinis morbū procliuio-res ſunt. Decipitur vir alioqui doctus:q ſcripſit in cornucopiæ. Grauedinoſum dici:alio nomine torminoſum: idq; probat hoc Ciceronis teſtimonio : qđ oppido q̃ abſurdū eſt: cū lectio Ciceronis ſi recta ſit grauedinoſos a torminoſis diſiungat ſicuti ſignificatu ipſo diſiungū-tur. ſic enim verba hæc le-gēda ſunt: itaq; dicim⁹ grauedinoſos quoſdā: quoſdā torminoſos:& ita.Mar. tullius. Alios grauedinoſos dici ſignificat:alios tormino-ſos: a diuerſo genere mor-borū:cum grauedo ſit morbus capitis: tormina inteſtinorum. Non iunctū legen-dum eſt vt illi legūt.ſed di-ſcretim:atq; diſtiđe: vt nos legimus:torminoſos autem dici eos: qui patiuntur tor-mina & ad eū morbū procliniores ſunt:quæ vulgo dyſenteria nominatur:nemo mediocriter doctus: ignorat.& nos ſupra annotauim⁹. Alii ad metū ſcilicet procliuiores ſunt:& hi timidi dicūtur:qui diſtant a timētibus.cū timidis ex natura ſit:timens ex cauſa: Vnde anxii:ab anxietate dicti ſunt homines anxii: nō qui ſemper ſunt in anxietate: ſed qui ad hāc perturbationem proniores ſunt:& anguntur aliquando:antiqui anxietudinem dixerūt:quæ a nobis anxietas:ſic.M.Tullius libro de re.pu.ſecundo. Anxitudo prona ad luctū:& mœrēs ſemper ipſa ſe ſolicitans:pacuuius:triſtitia atq; animi intolerāda anxitudine. Iracūdia ab ira differt: Donatus iracundiā ab ira: ſic ſeiungit:vt ira ſit de cauſa:iracundia de moribus: & de vitio multū iraſcentis. Seneca libro primo de ira: quo diſtet ira ab iracundia apparet: quo ebrius ab ebrioſo:& timēs a timido: iratus poteſt nō eſſe iracūdus:iracūd⁹ pōt aliqñ nō iratus eſſe:idē libro.xii. epiſtolarū mortaliū ſcribit plurimū intereſſe:inter ebrioſum & ebriū.Nā poteſt q ebrius eſt: tūc primū eſſe:nec habere hoc vitiū:& q ebrioſus eſt ſepe extra ebrietatē eſſe:ſicut diſtat ebri⁹ ab ebrioſo:ita ebrietas ab ebrioſitate:alterū affectionis:alterū habit⁹.

Amatorē:i amatore ꝓcliuitas ē naturalis ad amādū. Amās vero amator & cā:amator vt inqt donat⁹ ſingi pōt amās vere amat. Procliuitas:lapſio:iclinatio:ꝓcliuis.n.ꝓnus inclinatuſq; ſignificat. Res non habet:vt q ꝓcliuis eſt in odiū hominū: quæ res nomen ſingulare nō

ſæpe ſint. alii ad metū alii ad aliā perturbationem procliues: Ex quo in aliis anxietas: vnde anxii. In aliis iracundia dicitur quæ ab ira differt. Eſt que aliud iracundū eſſe: aliud iratum: vt differt anxietas ab angore: neq; enim omnes anxii qui anguntur aliquando. neq; anxii ſē per anguntur: vt inter ebrietatē & ebrioſitatē intereſt: Aliudq; eſt eē amatorem: aliud amantem. Atq;

Graue-dinoſi

Error in cornuco-piæ.

Tormino ſi.

Anxitu-do.

Ira

Iracūdia.

Ebrius.

Ebrioſus

Procliui-tas.

hæc aliorum ad alios morbos procliuitas late patet. nam pertinēt ad omnes perturbationes: ī multis ēt vitiis apparet: ſed nomen res non habet. ergo inuidi & maliuoli liuidi & timidi & miſericordes: quia procliues ad eas ꝑturbationes ſūt: non quia ſemper ferantur. hęc igitur procliuitas ad ſuū quodq; genus ſimilitudine corporis ægrotatio dicit̄: cū ea intelligat̄ ad egrotandū procliuitas. ſed hæc in bonis rebus ꝙ alii ad alia bona ſunt aptiores facilitas nominet̄: in malis procliuitas: vt ſignificet lapſionem in neutris habeat ſuperius nomen: quomodo autem in corpore morbus ægrotatio & vitium. ſic in animo. Morbum appellant totius corporis corruptionē.

habet. Liuidi: liuor nō multū diſtat ab inuidia de quo ſilius: atq; angens vtraq; manu ſua gutura liuor. Inde liuidus pro inuido ponitur & υπoκoρισ τικωσ liuidulus: Iuuenalis: inuideas ſi liuidulus ſis. De liuore ait maro liuor tabificum malus venenū: a poetis dicitur liuor edax: q vt ait Ouidius: paſcitur in viuis poſt fata qeſcit: flagelli plaga liuorē facit vt ſcriptum eſt in eccleſiaſtico ideſt pallorē vnde liuētia planctu brachia dixit ſili⁹: & liuētes ſcapulas Hieronymus: talis color in inuidentiū ore cōſpicitur.

Liuor
Liuidul⁹.

In bonis facilitas in illis qui procliues ſunt ad humanitatē liberalitatē: ad ingenuas diſciplinas: dicet̄: facilitas: cū procliuitas dicatur in his: qui ad aliquod vitiū proni inclinatiq; ſunt: & ita diſtinguit. Mar. Tullius facilitatē dici in bonis: procliuitatē in malis: lapſionē: tāq̄ in malū: nemo enim dicit̄ recte labi in id quod bonū eſt.

Facilitas in bonis.

Procliuitas in malis.

In neutris: quæ neq; bona neq; mala ſunt: quę adiaphora vocāt græci: indiferētia noſtri. Superius nomen. ſ. facilitatis.

Adiaphora.

Morbum appellant: ſabinus: labeo cæterique iuriſconſulti titulo ad edictū ediliciū ſic morbū difiniūt: Morb⁹ eſt habitus cuiuſq; corporis cōtra naturā: qui vſum eius faciat deteriorē: ſed morbū alias in toto corpore accidere dicūt: alias in parte corporis: totius corporis morbū eē: veluti phtphiſis eſt & febris partis aūt veluti cecitas: aut pedis debilitas ī libris quoq; iuris peritorū ſcriptū eſt: morbū & vitiū diſtare: quod vitium perpetuum. Morbus cum acceſſu diſceſſuq; ſit. Nunc. Mar. Tullius paulum diſſidens a finitione iuriſconſultorū ait morbum eſſe totius corporis corruptionē: velut febris eſt: vitium ꝙ vero in parte corporis: veluti claudicatio & gibboſitas interdū ē vitiū corporale vſq; ad animū perueniens eūq; vitians vt in phrenetico: fit comparatio per ſi-

Morbus quid.

Vitium.

militudinẽ morboris corporis ad morbos animi:ſeneca morbos ani-
mi ait eſſe vitia inueterata & dura vt eſt auaricia: affectus vero mot⁹
animi improbabiles & concitatos. M. Tullius hoc in loco ſubtilius di
ſtinctius vberius cuncta partitur & explicat. Morbum cũ imbecilli-
tate. i. leuiorem morbũ. Integra valitudine: incolumi ſanitate vitiũ
in parte corporis cõſpicitur
vt eſt luſcus: claudus: gibbo
ſus: corpus. n. taliũ ſanũ eſt:
& integra valitudine: ſed vi
tio deformatus. Vitioſitas
eſt habitus aut affectio: affe
ctio eſt accidens qualitas:
vel ſpõte vel ſtudio mox de
ſtituta: nam ſi permaneat fit
habitus: dicta affectio ꝙ in-
ficiat qualitate: & erit affe-
Affectio & habitus ctio incipiens habitus: in af
fectiões inclinamur ſtudio
quodam. i volũtate applica
ta ĩ aliquas qualitates: quas
diligentia cõparat facitq́ꝫ ꝑ
fectas: & habit⁹ nominatur:
vt res fiat apertior: iracũdũ
Iracundũ eẽ habit⁹. eſſe habitus eſt: iratum affe
ctionis: oratorem eſſe habi-
tus eſt: & victus ſi in exerci
tatione ſit: vt cicero: q aſſi-
duo ſtudio: pſeueranti dili-
gẽtia. Ita rhetoricẽ pcepit:
vt ea in eo ppetua eſſet: ha-
bitum cõſecutus eſt: & quia
eius actũ ſibi inſtituit ad vſũ
vitæ: fuit & in habitu & in
victu. Affectiones vt inquit
Ariſtoteles in ſecũdo ethi-
corũ: neq́ꝫ virtus ſunt neq́ꝫ vitia. Ideoq́ꝫ ſecũdũ affectiones nõ lauda
mur nec vituperamur: græce habitus dicit̃ εξισ. hinc illud plinianũ
εξισ. ex epiſtolis: at tantã. εξιρ ſtudio & exercitatione peruenit. In alte-
ro in conſtãtia: repugnãtia ex hac conſtãtia vicioſitatis eſt illud oratia
nũ: quid mea cũ pugnat ſentẽtia ſecũ: qd̃ petiit ſpernit repetit quod
nuper omiſit: eſtuat & vitæ diſcõuenit ordine toto. Partes diſſen-

Aegrotationem morbũ cũ imbe
cillitate. Vitiũ cũ partes corporis
inter ſe diſſident. Ex quo prauitas
mẽbrorum diſtortio deformitas.
Itaq́ꝫ illa duo: morbus & ægrota
tio ex totius valitudinis corporis
cõquaſſatione & pturbatione gi
gnũtur. Vitiũ autẽ integra valitu
dine ipſum ex ſe cernitur. ſed tãtũ
modo in animo cogitatiõe poſſu
mus morbũ ab ægrotatione ſeiũ
gere. Vitioſitas autem eſt habitus:
aut affectio in tota vita incõſtans
& a ſe ipſa diſſentiens. ita fit vt in
altera corruptione opinionũ mor
bus efficiatur & ægrotatio. in alte
ra incõſtantia & repugnãtia. Nõ
enim omne vitiũ partes habet diſ
ſentientes: vt eorũ qui non longe
a ſapientia abſunt: affectio eſt illa
quidẽ diſcrepãs a ſe ipſa dũ eſt in
ſipiens: ſed nõ diſtorta nec praua.
Morbi autẽ & ægrotationes par

tientes. Idem oratius inquit pars homiuū vitiis gaudet conſtanter &
vrget ꝓpoſitū:pars multa natat. Sint ne eiuſdē.ſ.vitioſitatis. Ma-
nentes:inueterata vitia ſunt & ꝑtinaciter inherētia.vt auaritia: & ira-
cūdia. Mouentes:leticia:cupido:metus. egritudo animū mouēt &
impellunt:diſtrahūtq; varias in partes. Corporis ſimilitudo:ſicut in
corpore eſt morbus & vitiū
ſic.n.aio.Itē ſicut corpore ē
ſanitas.pulchritudo:robur:
velocitas:ſic ēt in aio earū-
dē rerū ſimilitudo cōſpicit.
Nā ſapiēs dicit eſſe ꝑditus
ai ſanitate : pulchritudine:
robore:velocitate:& ſimili-
bus. Sanitas ſic ai:Vbi nul-
læ ꝑturbatiōes graſſant in-
tra ai penetralia : vbi pura
cōcors: iperturbata eſt mēs
hois:vbi illa tranqllitas eſt:
quā Democritus euthymiā
vocat: tūc ſanitas ai cōſtat:
tūc rectū ai ſeruat: tūc ho-
mo integer ē ai:nec eget me-
dicina: apud Oratiū in ſer-
monib⁹:ſic ſcriptū eſt: qſnā
igit ſanus? q nō ſtultus: qd
auarus? ſtultus & inſan⁹:qd
ſi qs nō ſit auarus continuo
ſanus? minime: cur ſtoice?
dicā Tēperantiā: q̄ appeti-
tiones cohibet:libidinē fre-
nat:& in alios nō rectos im-
petus ai dominat: cui⁹ par-
tes ſunt Cōtinētia. Clemē-
tia. Modeſtia. Quæ in iſi-
piētē cadat: Sicut i egrotū
cadit ſanitas corporis:cum
curatione medicoꝝ morb⁹
aufert:ſic in inſipiētē cadit q̄dā animi ſanitas: cū medicamētis philo-
ſophorū:philoſophiæq; q̄ aioꝝ medicina eſt ꝑturbatiōes extirpant &
vitia ex aio auferūt. Coloris ſuauitate:pulchritudinis corpalis duo
ſunt genera. In altero venuſtas ē.In alteꝛo dignitas venuſtatē mulie-

Similitu-
do corpo
ris ad ani
mū.

Euthy-
mia de-
mocriti

Quiſnā
igit ſan⁹

In inſipiē
tē ſanitas
cadit

Venuſtas
Dignitas.

tes ſunt vitioſitatis. ſed perturba-
tiōes ſint ne eiuſdē partes queſtio
eſt. Vitia enim affectiones ſunt ma-
nētes: perturbationes autē mouē-
tes vt nō poſſint affectionū manē-
tiū partes eē. atq; vt in malis attin
git animi naturā corporis ſimilitu
do : ſic & in bonis. ſunt.n.in cor-
pore precipua:pulchritudo:vires:
valitudo: firmitas:velocitas: ſunt
item in animo corporis tēperantia
cū ea cōgruūt inter ſe.e quibus cō
ſtamus: ſanitas ſic animi dicitur cū
eius iudicia opinioneſq; cōcordāt
Eaq; eſt animi virtus: quā alii ipſā
tēperantiā dicūt eſſe: alii obtēperā
tem tēperantiæ preceptis:& eā ob
ſequētē . nec habentē vllā ſpeciem
ſuā.ſed ſiue hoc ſiue illud ſit in ſo-
lo eſſe ſapiente. eſt autē quedā ani
mi ſanitas quæ in inſipientē etiam
cadat: cū curatione medicorū per-
turbatio mētis aufertur. Et vt cor-
poris eſt quedā apta figura mēbro
rū cū coloris quadā ſuauitate:eaq;

brē appellamus dignitatē virilē formæ: āt dignitas coloris bonitate tuēda eſt:color exercitationib⁹ corporis vt eloq̄nter ſcri. M. tul. in primo de officiis:hoīs natura deſiderat vt partes corporis valeāt:vigeāt vt nec abſit q̄d earū:nec egrū debilitatūue ſit:vt tota figura & forma & ſtatura:pulchritudine quadā cōcinata cōueniat:huius pulchritudinis ſimilitudo q̄dā in aīs eſt

Pulchritudo aī.

quādo ſtabilitas q̄dā & cōſtātia iudiciorū opinionūq; cōcorditer copulāt. Aī vires nomināt: docti i doctiq; ꝓpe indifferēter: hoc locutionis genus vſurpāt: vt dicāt hoiem forti aīo: & viribꝰ aī & mētis robore ſeptū ac munitū eē ſicut de corpore robuſto dicimus: vires & neruos ineſſe in neruis āt robur peculiariter exiſtit. Inde dicimꝰ rē eſſe ſine neruis: q̄ debilis eſt & ībecilla. Oratiꝰ ſine neruis altera q̄cq̄d cōpoſui pars eē putat. apud terētiū: illud ꝓuerbiale: digna res eſt: vbi tu neruos intendas tuos: q̄d ſignificat oībꝰ viribus laborādū eē.

In neruis robur

dicitur pulchritudo. ſic in animo opinionū iudicorūq; æqualitas & conſtantia cū firmitate. quadā: & ſtabilitate virtutem ſubſequēs: aut virtutis vim ipſam continens pulchritudo vocatur. itē quæ viribus corporis & neruis & efficacitati ſimiles: ſimilibuſq; neruis animi vires nominātur. Velocitas autē corporis celeritas appellatur: quæ eadem ingenii etiā laus habetur propter animi multarū rerū breui tempore per curſionem. illud animorum corporūq; diſſimile eſt: quod

Apud. M. Tullium itaq; contendit omnes neruos Chryſippus. Apud. M. Varronē. Ariſtarchei ſuos contendunt neruos: pro eo quod eſt vires omnes intendunt. Martius romanus imperator auctore iulio capitolino tanta manuū fortitudine preditus fuit: vt in digitis neruos videretur habuiſſe non venas. Iuuamentum neruorū eſt: ſicuti Auicena Galenus & ceteri tradunt: vt caro corroboretur: & corpus fortius fiat: origo neruorū a corde eſt: vt Ariſtoteles ariſtoteliciq; pertinaciter affirmant. Cum cæteri a cerebro oriri tradant: ſine neruis ſunt quedā animalia vt piſces: vt inquit Plinius in. xi. neruicos appellāt hoies neruis laborantes Victruuius in. viii. a q̄ neruicos & podagricos efficiūt græci ταυεῤα neruos dicūt: inde neurobatæ dicti: q ambulant ſup neruos: & funes neruicos. Iulius firmicus neurobatæ inquit erunt nati ſub ſidere ingeniculi. Velocitas corporis: nati ſub leporis ſidere aues velocitate corporis ſuperare videbūtur auctor Iulius firmicus in. viii. Ingenii: laus hic ingeniū velox dicimꝰ q̄d verſatile eſt & celeritate quadā ad res multas ꝑcurrēdas ꝓditū. Iuuenalꝰ īgeniū velox audacia ꝑdita

Cōtēdit neruos

Origo neruoꝝ

Neruici

Neurobatæ.

Ingeniū velox

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

animi valentes morbo tentari nō
poſſunt: corpora poſſunt: ſed cor-
porū offenſiones ſiue culpa acci-
dere poſſunt: animorū non item:
quorū omnes morbi & perturba-
tiones ex aſpernatione ratiōis eue
niūt. Itaqꝫ in hominibus ſolū exi-
ſtunt. nam beſtie ſimile quiddā fa-
ciunt: ſed in perturbationes nō in-
cidunt. Inter acutos autē & hebe-
tes intereſt: ꝙ ingenioſi vt æs co-
rinthium in eruginē ſic illi in mor-
bū & incidunt tardius & recrean-
tur. ocius hebetes non ita: nec ve-
ro in oēm morbū ac perturbatio-
nū volūtaria res eſt. Morbus autē corporis volūtarius nō eſt.

Animi volētes: ſecūdo dogma ſtoicorū locutus ē: qui aiūt aios be
ne cōſtitutos ac ſanos: nullo morbo: nulla ꝑturbatione tēptari poſſe:
qualis eſt anim⁹ ſapiētis: q in ſtatu beatiſſimo collocatus perēniter in
ea beatitate cōſiſtit. Sine culpa: Repente egrotat corpus hois: & ali-
quo morbo vexatur ſine culpa ipſi⁹. cū ita natura cōparatū ſit: vt cor
pora nr̄a pp fragilitatē im-
becillitatemqꝫ ſint obnoxia
morbis ꝓpe infinitis: ſepe vi
demus qđ temperatiſſimos
hoies morbus inuadit. Vali
diſſimos phthyſis ſicut ino
centiſſimos pena: ſecretiſſi
mos tumutus. Aiorū non
item: offenſiones aiorū ſine
culpa ipſorum accidere nō
poſſunt: nā vt inqt Orati⁹.
In culpa eſt anim⁹: qui ſe nō
effugit vnquā. eſt enim i po
teſtate noſtra turpe agere &
nō agere eſt in nobis ꝓbos
eſſe & improbos. ſed ecōtra
rio nō eſt in arbitrio noſtro
bene valere & egrotare. pra
uitas enim animi vt docet
Ariſtoteles in tertio ethico
rū volūtaria res eſt. Morbus autē corporis volūtarius nō eſt. Be-
ſtiæ ſimile quiddā: Muta aialia: vt auctor eſt Seneca i primo de ira hu-
manis affectibus carent. habēt aūt ſimiles illis quoſdā ipulſus: alioqn
ſi amor in illis eſſet: & odiū eſſet. Si amicitia: & ſi multas: ſi diſſenſio
& cōcordia quorū aliqua in illis quoqꝫ extāt veſtigia: cæterū humano
rū pectorū ꝓprie ſunt affectiōes ꝑturbationeſqꝫ: qđ aūt ait Ouidius.
Nō aper iraſci meminit: iraſci dicit incitari ipingi. Ariſtoteles quoqꝫ
in. vii. ethicorū tradit beſtias neqꝫ tēperatas: neqꝫ intēperatas dici niſi
per ſimilitudinē. Inter acutos: Acumine ingenii ꝓditos. Hebetes:
ſtupidi ingenii ac torpidi. Vt aes corinthiū in eruginē: ſenſus eſt: ſi-
cut æs corinthiū: qđ reliquo ære p̄cioſius eſt: tardius fit æruginoſum
q̄ cætera: ſic ingenioſi hoies ſerius incidūt in morbos animi: q̄ faciāt
hebetes & obtuſi: & celerius recreāt̄ reualeſcūtqꝫ. Erugo dicitur aeris
rubigo. Plinius in. xxxiiii. refert aera exterſa. Celerius rubiginē trahe
re q̄ neglecta: niſi oleo perungātur: fit & ærugo plurimis modis: nā-
qꝫ & ex lapide: ex quo coquitur. æs deraditur. & ex lamellis aeris in.

Tempera tiſſimos morbus inuadit

Eſt in nobis recte agere vel perperā.

Bruta carēt affectibus humanis

Nō aper iraſci meminit

Erugo.

cado ſuper acetũ ſuſpenſis:& operculo oburatis cuius rei Victruuius quoq; meminit in.vii. Quidã vaſa cõdidi aeris fictilibus condunt in aceto radũtq; inde eruginẽ:alii declinatam aeris ſcobem aceto ſpargunt. Eruginis in medicina magnus vſus. vis eius eſt collytiis oculorum appetiſſima:& de lachrymationibus mordẽdo proficiens. Cruda erugo vulnerariis emplaſtris miſcetur callũ fiſtularũ erodi: vitiorũq; que circa ſedem ſunt: Aes quod coronariũ appellant. ociſſime cõtrahit eruginẽ: eſt alterũ genus eruginis:quã ſcoletiam vocant a ſpecie vermiculorũ. græce enim σκολνκι ον dicitur vermiculus. galenus libro .ix. του ατωλον mẽtionẽ facit eruginis quã græco vocabulo appellat

Ion.

Ion. Apud oratiũ & Iuuenalem erugo ꝓ pecunia que ex ære ſit decenter vſurpatur:

Erugino ſus.

ab erugine fit eruginoſus. Sene. in li. de breuitate vitæ: maiorẽ dierũ partem in eruginoſos lamellis conſumit. Vt miſericordia: iã dictum eſt miſericordiã a ſtoicis inter vitia numerari. tanq̃ vitiũ ſit puſilli animi habens tamen ſpeciem humanitatis: & clementiæ: cum ex

Virtutes inter duo vitia.

alienis malis proueniat. Virtutibus contraria. vt fortitudini ignauia. iuſtitiæ iniuſtitia. fidentiæ diffidentia. Illud annotandũ vnicuiq; virtuti vitiũ vnum contrariũ. & alterũ finitimũ reperiri aut certo

Religio Irreligioſitas.

iam nomine appellatum aut ſine vllo certo nomine: vt religioni cõtrarium vitium eſt irreligioſitas: finitimum ſuperſtitio : vt fortitudini contraria eſt ignauia. audacia vero appoſitũ eſt & propinquum vitiũ

Superſtitio.

ideoq; Ariſtoteles latiſſime differit in ethicis virtutes eſſe mediocritates in meditullio exceſſus & defectus poſitas: mediocritatẽ eſſe laudandam. extrema reprenſibilia: ex qua ſententia ductus eſt oratianus

Virtutes i meditullio:

ille verſus ſcitu dignus. virtus eſt mediũ vitiorũ & vtrinq; reductũ.

Logos Argos Logos

Logica: quaſi rationalia & ſubtiliter diſputata. λογοσ enim græce ratio eſt verbum & ſermo a philoſophis αργοσ λογοσ dicitur ignauia ratio: quam. M.tul.in li. de fato improbat. E ſcrupuloſis

nem animus ingenioſi cadit. Nam enim multa efferata & immania quedam autem humanitatis quoq; habent primã ſpeciem. vt miſericordia: ægritudo metus. Aegrotationes autem & morbi animorũ difficilius euelle poſſe putantur. quam ſumma illa vitia q̃ virtutibus ſunt contraria. Morbis enim manentibus eſſe vitia ſublata non poſſunt quia non tã celeriter ſanantur quã illa tollũtur habes ea : quæ de perturbationibus enucleate diſputãt ſtoici: quæ logica appellant: quia differũtur ſubtilius. E q̃bus tãquã e ſcrupuloſis cotibus enauigabit

metum. Tabifice:perturbationes duas metũ & egritudinē.optimo — Tabificæ perturba- tiones.
epitheto tabificas appellat: quoniã mentem lacerant.animũ exedunt
tabem.cruciatũ. afflictionē inferũt liuoris venenũ tabificum dicitur — Tabifica bile.
a poeta.tabificabile dixerunt veteres. Ad frugalitatis nomen:dictũ
eſt in tertia tuſculana:frugalitatē eſſe matrē & caput cũctarũ virtutũ

ſe placatus: vt neqꝫ tabeſcat mole-
ſtiis neqꝫ frãgatur timore:nec ſciē-
ter quid appetēs ardeat deſiderio.
nec alacritate. futili geſtiēs delique
ſcat. Is eſt ſapiens quē querimus.
Is eſt beatus:cui nihil humanarum
rerũ aut intolerabile: ad dimitten
dũ animũ: aut nimis letabile ad ef
ferendum videri poteſt. Quid.n.
videatur ei magnũ in rebus huma
nis: cui eternitas omnis: totiuſqꝫ
mũdi nota ſit magnitudo? Nã qd
aut in ſtudiis humanis: aut in tam
exigua vitæ breuitate magnũ ſa-
pienti videri poteſt? qui ſemp ani
mo ſic excubat: vt ei nihil improui
ſum accidere poſſit nihil inopina-
tũ:nihil oĩno nouũ. Atqꝫ idem ita
acrem in oēs partes aciē intendit:
vt ſemper videat ſedē ſibi ac locũ
ſine moleſtia atqꝫ angore viuendi:
vt quēcũqꝫ caſum fortuna inuexe-
rit:hunc apte & quiete ferat:quod
qui faciet non ægritudine ſolũ va
cabit:ſed etiã perturbationibus re-
liquis omnibus.his autem vacuus
animus perfecte atqꝫ ſolute beatos
efficit. Ideqꝫ concitatus & abſtra-
ctus ab integra certaqꝫ ratione:nō
conſtãtiã ſolũ amittit. verũ etiam

cuius nomine tēperãtia mo
deratio & modeſtia cōtinē
tur: quæ fortitudinē prudē
tiã iuſtitiã cōplexa eſt. Ho
minē frugi: vtilē neceſſariũ — Frugi
moderatũ omni virtute p̄-
polentem.in tertio cōmen-
tario fuſius vberiuſqꝫ pſcri-
pſi ſuper hac dictione. Fu
tuli: inani: futilia vaſa ſunt — Futulia vaſa Futulis
lato ore fundo anguſto.qui
bus vtebãtur in ſacris deæ
veſtæ. nã cũ aqua ad ſacra
veſtæ pertinens:in terra nō
ponatur id.n. piaculũ foret
excogitatũ eſt vas quod ſta
re nō poſſit: ſed poſitũ ſtati
funderetur. Vnde a funden
do vocata ſunt futilia:ſic &
futiles homines dicti:qui ſi
lere tacenda non poſſunt.
ſed ea effundũt. Ad effe
rendũ:abiiciendũ: affligen-
dum deprimendum: quod
in rebus aduerſis fieri ſolet.
Quid magnum: ſuſpicite
inquit Boetius cœlũ & de-
ſinite vilia ac terrena mira-
ri.ſapiens vt ait Seneca ple- — Sapiens plenus gaudio
nus eſt gaudio.hilaris placi
dus inconcuſſus: cum diis
ex pari viuit. Item talis eſt
animus ſapiētis qualis mũ-
dus ſuper lunam ſemper il-
lic ſerenũ eſt. Nihil impro
uiſum. Seneca. ſapiens ad

Omnia percepi

Stoici extirpant affectus

peripatetici temperant

omnē incutſum munitus eſt & intentus. Sapiens dicit illud poeticū Non vlla laborū o virgo noua mi facies inopinaue ſurgit: omnia pcepi atq́ animo mecum ipſe peregi. Eneruata ratio pipateticorum. Inter ſtoicos & peripateticos diſſidiū eſt. ſtoici enim vt ſupra docuimus aſſerunt perturbationes & affectus omnes extirpari poſſe de mētibus & nullam fibrā radiculamq́ vitiorū in homine oio reſidere aſſidua meditatiōe virtutum. Cōtra peripatetici qui ex ariſtotelis fonte fluxerūt & noui academici affectus moderantur ac tēperant: aduerſus quos. M. Tul in preſentia tanquā ſtoicus alacriter diſputat: neruoſq́ contendit: quod & Seneca

Seneca ſtoicus.

vbiq́ librorum efficere conatur. Dogmatis ſtoicorum propugnator accerrimus: q in epiſtolis ad Lucilium ſic ſcribit vtrū ſatius ſit modicos habere affectus an nullos ſepe queſitum ē. Noſtri illos expellūt peripatetici tēperant. Ego nō video quo

ſanitatem. Qua circa mollis & eneruata putanda eſt peripateticorū ratio & oratio: qui pturbari animos neceſſe eſſe dicūt. ſed adhibēt modum quendam quem vltra pgredi non oporteat. Modum tu adhibes vitio? an vitium nullū eſt nō parere rationi? an ratio parum pcipit: nec bonum illud eſſe quod aut cupias ardenter aut adeptus te efferas inſolēter: Nec porro malū: quo aut oppſſus iaceas: aut ne opprimare mente vix cōſtes: eaq́ omnia aut nimis triſtia: aut nimis leta errore fieri. Qui ſic error ſtultis ex

Eccleſiaſtici cōtra ſtoicos.

Hominē ex hoie tollere

Lex mentis repugnās corpori

Letitie affectus in ſplene

Libido in iecore

Timor in corde.

modo ſalubris eſſe aut vtilis poſſit vlla mediocritas morbi Ceterum Hieronymus Lactantius Auguſtinus eccleſiaſtici doctores reprobant egritudinē ſtoicorū approbātes mediocritatē peripateticorum: quod et ratio demonſtrat & ſenſus cōis expoſcit. namq́ extirpare radicit⁹ affectus eſt hominem ex homine tollere & in corpore conſtitutū eſſe ſine corpore & optare potiuſq̄ docere meritoq́ ſcripſit Flaccus in ſatyra Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt qui minimis vrgetur & apoſtolica ſententia eſt. Video aliam legem in mēbris meis repugnantem legi mentis meæ Naturalia enim hæc ſunt non voluntaria que peripatetici prouidenter et neceſſario nobis inſita eſſe demōſtrant. ſtoici ergo vt lactantii verbis vtar furioſi: qui ea nō temperāt: ſed abſcindūt. a rebuſq́ a natura inſitis caſtrare hominē quodā modo volunt. quod tale eſt quale ſi velint aut metū detrahere ceruis: aut venenū anguibus aut iram feris aut placiditatē pecudibus quod ſi vt medici dicūt letitiæ affectus in ſplene eſt. iræ in fellæ. libidinis in iecore: timoris in corde: facilius ē interficere animal ipſum: q̄ ex corpo

re aliquid euellere:quod eſt animantis naturam velle mutare:ſed homines prudentes non intelligunt cum vitia ex homine tollunt: etiam virtutem ſe tollere cui ſoli locum faciunt:ſunt enim hæc implicata: vt alterum ſine altero eſſe non poſſit. Nunc qui hanc immobilitatē animi aſſernnt.priuare animum vita volunt: quia vita actuoſa eſt:mors quieta qui euellit affectus q bus omnis conſtat humanitas: ad immobilem ſtuporē mentis hominem perducere vult:fruſtra ſtudēt ſtoici animum a perturbationibus liberate:& vt ipſi dicūt. quietum tranquillumqꝫ reddere:quod fieri nec poteſt nec oportet:cum animus immotus ac torpēs inutilis ſit etiā ſibi nec vitā ipſam tueri poſſit:ſed nunc audiamus Marcum Tullium ſtoicæ. ſectæ defenſorem ſubneruare conantem orationes rationeſqꝫ peripateticorum de moderandis affectibus. Alter inueterata: Leuius minoriqꝫ egritudine. Aliter recentia grauius maiorique mœſticia. Modumque egritudinis. Temperamentum. moderationemque: vt modice temperateque dolendum ſit: modus vt ait Plautus optimus eſt in rebus omnibus. Fratris repulſem. De hoc Plinius in ſeptimo Pulius Rutilius morbo leui impeditus nunciata fratris repulſa in conſulatus petitione illico: expirauit. Summa: aceruatio & cumulus. Qui modum vitio querit:aiunt peripatetici: non eſt nimia leticia geſtiendum: ſed modice. Dolebimus ſed parum concupiſcemus tēperate: iraſcemur. ſed placabimur. hoc vero tale eſſe videtur. dicit aduerſarius: quale ſi dicerent non eſſe currendum concitate:ſed gradiendum moderate. at poteſt & qui graditur errare & qui currit rectam viam tenere. Cicero ait ſimiliter facere peripateticos modum vitio adhibentes:vt ſi putent hominem ſuſtinere ſe poſſe in media ex ſaxo præcipitatione : ſed ſicut qui ſe præcipitauit ſeſe amplius moderari & retinere non poteſt. ſic animus perturbatione impulſus cohibere ſe non poteſt ; ſed præceps fertur: quod autem e leu-

tenuetur die: vt cū eadem res maneat : aliter feras inueterata: aliter recentia ſapiētem nec attingat quidem omnino. Etenim quis erit tādem modus iſte. Queramus enim modum ægritudinis: in quo operæ plurimum ponitur. Aegre tuliſſe . P . Rutilium fratris repulſam conſulatus ſcriptum apud Fanium eſt : ſed tamen tranſiſſe modū videtur : Quippe qui ob eam cauſam a vita receſſit: Moderatius igitur ferre debuit. Quid ſi cum id ferret immodice mors liberorum acceſſiſſet . nata eſſet egritudo

Immobilis ſtupor

Animus imotus inutilis

Modus optimus

cate. præcipitauerit. non credas ſimpliciter ſignificari locum editũ
ex quo præcipitatior ſit ruina. ſed ſignate locutus eſt: ad hiſtoriam
ſpectans. eſt enim in epiro leucadũ litus. promontoriũ leucates: vbi ẽ
petra eiuſdem nominis albicanti colore in pelagus porrecta. ibi ſalt⁹
fiebat antiquitus: qui ad ſedandos amores valere credebatur: quo in

Sapho ex leucate ſe dedit.

loco ſapho prima dicit̃ ab
excelſa leucate ſe ſe deieciſſe
ſtimulãte cupidine. ſicut me
nander auctor eſt. prçruptã
nacta tranſitu petrã in cupi
dinis oeſtro percita: ex ſum
mo præceps ruit. ex animi
tui ſententia rex imperioſe.
antiquiores ſcriptores non

Cephalus

ſapho ſed cephalũ primum
inde deſiliiſſe tradũt ꝑtaro
læ amoribus captum. hinc

Deucaliõ deſiluit.

ſe deucalion pyrrhæ ſuccen
ſus amore miſit & illeſo cor
pore preſſit aquas. ob hoc
ſapho in epiſtola ad phaonẽ
ituram ſeſe eſſe ad leucatem
indeq; ſe deiecturam mini-
tatur. Ibim⁹ o nymphæ mõ
ſtrata ſaxa petemus: ſit pro-
cul inſano victus amore ti
mor. mox in calce epiſtolç.
ſic inquit o ſaltem miſerere
crudelis epiſtola dicat. vt
mihi leucadiæ fata petãtur
aquæ. hoc intelligi voluit
auſonius illo verſu. & quæ
nimboſa ſaltum leucate mi-
natur: hoc ſignat papinius cũ ſic ſcribit in epicedio parentis: ſaltuſq;
ingreſſa viriles non formidata temeraria leucade ſapho: q̃uis qdã ali
ter legant aliterq; interp̃tẽtur. locum hũc ex quinto ſiluarũ. Vitioſa
naſcentia: ſic argumẽtum: quod creſcendo pernitioſum eſt idẽ vitio
ſum eſt naſcendo. perturbationes autem amplificatæ ſunt noxiç er-
go naſcentes & in ortu ſunt peſtiferæ. eſt aũt ſyllogiſmus integer cõ

Syllogiſmus.

ſtans ex propoſitione. aſſumptione. & concluſione. ꝓpoſitio eſt quç
q; naſcentia. aſſumptio. egritudines autem. concluſio. Igitur & ſuſce-

noua: ſed ea modica: magna tñ
cta eſſet: acceſſio: quid ſi deinde
dolores graues corporis ſi bono-
rum amiſſio: ſi cçcitas: ſi exilium ſi
pro ſingulis malis çgritudines ac
cederent ſumma ea fieret que non
ſuſtineretur. Quid modũ igitur vi
tio querit: ſimiliter facit ſi poſſe pu
tet eum qui ſe e leucade præcipita
uerit ſuſtinere ſe cũ velit Vt enim
id non poteſt: ſic animus pertur-
bat⁹ & icitat⁹ nec cohibere ſe põt
nec quo loco vult inſiſtere oĩno.
Quæq; creſcentia pernitioſa ſunt:
eadem ſunt vitioſa naſcentia. egri-
tudo autẽ cæteræq; perturbatio-
nes amplificatæ certe peſtiferæ ſunt
igitur etiã ſuſceptæ cõtinuo in ma
gna peſtis parte verſantur. etenim
ipſæ ſe impellunt vbi ſemel a ratio
ne diſceſſum eſt: ipſaq; ſibi imbe-
cillitas indulget: in altumq; pro-

uehitur imprudens: nec reperit lo
cum conſiſtendi. Quamobrem ni
hil inter eſt: vtrum moderatas per
turbatiões approbent: an mode-
ratam in iuſtitiam moderatam ig-
nauiam moderatam intemperan-
tiam. Qui enim vitiis modum ap
ponit: his partem ſuſcipit vitio-
rum. quod cũ ipſum per ſe odioſũ
eſt tum eo moleſtius. quia ſunt in
lubrico incitataqꝫ ſemel in ꝓcliue
labuntur: ſuſtineriqꝫ nullo modo
poſſunt quid ꝙ idem peripatetici
perturbationes iſtas quas nos ex-

ptæ. interdũ quinqꝫ partitæ ſunt argumentationes in quibus eſt pro Quinqꝫ
poſitio. propoſitionis approbatio. abſumptio abſumptionis approba partitæ
tio & amplexio Quædam ſunt quadripartita argumenta. quædã bi argumen
partita: de qbus apud philoſophos. & rhetoricos doctores latiſſimæ tationes
diſputatur. An moderatã iniuſtitiã: Verũ aliud eſt. moderatas eſſe Iniuſtitia
perturbationes. Aliud mo- volũtaria
deratã iniuſticiã & ignauiã.
perturbationes enim ſiue af
fectus ingerũtur a natura at
qꝫ implicantur. vt diuelli nõ
poſſint. iniuſticia & ignauia
non ſunt naturales ſed vo-
lũtariæ. Partem vitiorũ: nõ
video inqt Seneca: quo mo
do ſalubris eẽ aut vtilis poſ
ſit vlla mediocritas morbi.
Imbecillitas indulget: imbe
cillis primo eſt omnis affe-
ctus deinde ipſe ſe cõcitat:
& vires dũ procedit parat.
Procliue: procliuiter & ve
lut in preceps. Cotẽ forti-
tudinis: ira inquit Ariſ. prin
ceps peripateticorũ neceſſa
ria eſt: nec qcq̃ ſine illa expugnari poteſt. niſi illa impleat animum vt
ſpiritũ accẽdat. vtẽdũ autẽ illa eſt nõ vt duce: ſed vt milite: vtilis in-
quit ira eſt quia pugnatores facit: vt ſcias inqt an ira habeat in ſe ge-
neroſi aliqd. liberas videbis gẽtes: q̃ iracũdiſſimę ſunt: vt germanos
& ſcytas. vbiqꝫ Ariſt. irę defenſor ẽ: aitqꝫ effectus: quoſdã ſiqs illis be Ira cos
ne vtaᷣ ꝓ armis eẽ: & irã cũprimis: quã cotẽ fortitudis dicũt: qa ſicut fortitudi
cos acuit ferrũ. Ita ira acuit aĩos & accẽdit. ira legũ p̄ſidẽ ciuitatiſqꝫ nis.
rectorẽ decet. aufer irã regi nõ mõ nemo parebit. ſed ẽt de faſtigio Vtilis ira.
precipitabiᷣ: imo vero vt Lactãtii verbis vtar. cuilibet homini eripe
hunc affectũ. quis eũ nõ ſpoliabit? qs nõ deridebit? qs nõ afficiet iniu
ria? In deũ cadit ira ne ſit immobilis. iraſci rationis ẽ. auferũtur. n. de In deũ ca
licta & refrenaᷣ licẽtia ſtoici nõ viderũt eſſe duplicẽ irã. iuſtã & iniu dit ira
ſtã: ideoqꝫ eã penitus excidere voluerũt: cũ altera ſit euellẽda: altera tẽ Cotes o-
peranda: cos autẽ q̃ acutũ ferrũ reddere valet: exors ipſa ſecãdi varia leariæ a-
eſt. ſunt cotes oleariæ: ſunt cotes aquariæ. Pli. ait italiã dare cotes a- quariæ.
quarias limę vicę imperãtes: ferro: idẽ in. xxxvi. tradit creticas cotes Creticæ
acuendo ferro diu maximã laudẽ habuiſſe: ſecũda laus eſt laconicarũ cotes.

Inter aquarias naxiæ cotis laus maxima fuit. ex oleo & aqua cilicīæ
pollēt.q̄dā cotes ſaliua hois ꝓficiūt:que in tōſtrinarū officinis inuti=
Flaminitanæ.
lis eſt fragili mollicia: flamilitanæ ex hiſpania in eo genere precipuæ.
Leuis ratiūculas:dicūt peripatetici rōnes eorū eſſe futiles & imbe=
cillas:qui aiūt pugnādū eſſe ꝓ legibus ꝓ pr̄ia:ꝗ & illi fatētur.ſed cō=
tra irā dicūt fortitudinē fu=
turā mancā & debilē: opus
.n.eē ira: q̄ fortitudinē acu
at ſpiritū accēdat. mētes in
flāmet. Excāduit: exarſit
incaluit. Oratorē deniq̨.
oratorē inqt Ariſt.iratus ali
qn̄ melior eſt.Sene.vero ait
nō iratus orator eſt melior
imo imitatus iratū. M.ant.
orator apud.M.tul.in li.de

Orator .M.Antonius diloricauit tunicā aqlii

ora. differēs p̄cipit in dicē=
do iraſcēdū dolēdū.flendū
eſſe: q in cā porāda nō du=
bitauit diloricare tunicā aq
lii rei:& iudicibus cicatrices
aduerſas ſenis imperatoris
oſtēdere.neq̨.n.fieri pōt vt
doleat is q audit: vt oderit.

Si vis me flere dolēdum ipſi tibi.

vt iraſcatur:vt ad fletū miſe
ricordiamq̨ ceducatur:niſi
oēs hi motus: quos orator
adhibere volet iudici.in ip=
ſo oratore impreſſi eſſe atq̨
iniuſti videbuntur. Virū vi

Vir

deri:a virilitate vir & virtu=
te intelligendus eſt: tāq̄ ille
ſit vere vir vereq̨ virilis ac
fortis. qui ira excandeſcat.
attamen votum ſatyrogra=

Lenitas
Lenitudo
Lētitudo
Lenti qui

phi eſt.neſciat iraſci cupiat nihil. Lenitatem: lenitas & acerbitas op=
ponuntur. eſt enim lenitas manſuetudo quædam & benignitas leni=
tas legum a Cicerone dicta cum laude in oratione pro.C.rabirio. idē
in inuectiuis lenitatis ſue identidem meminit. Lenitudinis nomine
nonius Marcellus lenitudinem dici pro lenitate demōſtrat. & nullus
ignorat.ſed hoc in loco non lenitudinis lego ſed lentitudinis. vt ſit

tirpandas putamus:nō modo na
turales eſſe dicunt ſed etiā vtiliter a
natura datas.quorū ē talis oratio.
Primū multis verbis iracūdie lau
dant coté fortitudinis eſſe dicunt:
multoq̨ & in hoſtē & improbum
ciuē vehemētiores iratorū ipetus
eſſe. Leuis autē ratiūculas eorum
qui ita cogitarent. preliū rectē eſt
hoc fieri: cōuenit dimicare pro le
gibus pro libertate ꝓ patria. Hęc
nullā habent vim niſi ira excāduit
fortitudo: nec vero de bellatorib[9]
ſolū diſputāt: imperia ſeuiora nul
la eſſe putāt ſine aliqua acerbitate
iracūdiæ. Oratorē deniq̨ non mo
do accuſantē ſed ne defendentē q̄
dē probant ſine aculeis iracundiæ
Quæ etiā non adſit ſi tamē verbis
atq̨ motu ſimulandū arbitrantur:
vt auditoris irā oraturis incendat
actio. Virum deniq̨ videri negant
qui iraſci neſciat. Eāq̨ quā lenita
tem nos dicimus: vitioſo lentitudi

ſenſus.lentitudinem dici in hominibus qui iraſci neſciunt. pro lenita te ſiue lenitudine: quod nomen in vitio eſt & cadit in vituperationē: cum lenitas ſiue lenitudo in laude ſit lentitudinem improbamus leni tatem probamus.lentos dicimus homines qui non mouentur affecti= bus ac veluti æquanimitate torpentes ſtupent & tarditate pigrantur.

nis nomine appellāt. Nec vero ſo lū hanc libidinē laudant: eſt enim ira vt modo diffiniui vlciſcendi li= bido: ſed illud ipſum genus vel li bidinis vel cupiditatis ad ſūmā vti litatem eſſe dicūt a natura datum. Nihil enim quēq̄ niſi ꝙ libeat præ clare facere poſſe. Noctu ambula bat i publico themiſtocles ꝙ ſom= num capere non poſſet: queren=

Propert. hoſtibus eueniat lenta puella meis. Pli. innu= ere videtur. lentum & len= titudinem deriuari a legu= mine cui lens eſt nomen. ſic enim de lente ſcribit in. xviii. tranſlatum eſt in len= ticulas nomen. inuenio a= pud auctores æquanimita= tem fieri veſcentibus ea. M. Tul. in epiſtola ad quintum fratrem didaſcalica.nō ira= ſci inquit lentitudinis eſt.

Libidinem: cupiditatem vlciſcendi. ſic enim ira dif= finitur: eſt libido generale vocabulum omniū cupiditatum. Niſi quod libeat: tanq̄ ab eo quod libet libido dicta ſit.ex qua libidine ſi= ue cupiditate in animis flagrante præclaræ res a mortalibus confici= antur. Noctu ambulabat in publico: exemplo Themiſtoclis Demo= ſthenis & aliorum. docet præclara fieri non poſſe ſine flagranti libi= dine ſiue cupiditate: qui ſtimulus inflammat excitatq; animos genero ſos ad magna capeſcenda ad noctes inſomnes agendas. ad labores exanclādos.themiſtocles neoclis filius: cum adhuc eſſet adoleſcēs in= ter potus & mulieres volutabatur: at poſtea q̄ perſæ milciadis virtu= te.& auſpitiis in campis marathoniis profligati ſunt: nihil amplius per intemperantiam facere viſus eſt. Mirantibus tantam vitæ morumq; mutationem dicere ſolebat.milciadis trophea neq; ſinere ipſum dor= mire: neq; ocioſum ac deſidem eſſe: itaq; themiſtoclis adoleſcentis vi= tia. magnis ſunt emendata virtutibus: de quo Plutarchus. Herodotus Thucidides. Probus. Emilius: cæteri ſatis multa. & quoniam in men tionem incidimus Themiſtoclis in tranſcurſu eſt penſiculandus lo= cus ex libro de ſenectute: vbi ſic loquitur Cato portius: eſt iſtud quidem leli aliquid: ſed nequaquam in iſto ſunt omnia: vt The= miſtoclem ferunt Seriphio cuidam in iurgio reſpondiſſe: cum il= le dixiſſet non eum ſua: ſed patriæ gloria ſplendorem aſſecutum. non hercle inquit. Si ego ſeriphius eſſem. Ignobilis: nec ſi tu

Libido.

Exēplū themiſto= clis.

Amuſſi= tatus lo= cus Cic.

atheniēſis eſſes.clarus vnquā fuiſſes hactenus Mar.Tul.vel apud.M.
Tulliū Cato. in hoc āt textu penſitandū eſt verbū illud. Si ego Seri-
Seriphi⁹ ignobilis
phius eſſem ignobilis:vtrū ignobilis:an nobilis legendū ſit.& ꝑfecto
ſiquis dıligēter introſpexerit medulā verborū & ſanguinē hiſtoriaq;
perſpexerit. cēſebit legendū eſſe nobilis.nō ignobilis: quod & verba
plutarchi græca demōſtrāt
ſic ſcribentis αληθη λε-
γεσ ειπε.αλλα ουτα
ρεγω σεριφιοσ ωρ εγε
ρομηρερ Δοξοσ.ουτε-
συ θηραιοσ.i.vera inquit
dici. Verū neq; ego ſeriphi⁹
exiſtēs eſſem clarus ſiue no
bilis neq; tu ſi athenienſis:
Quod ſi legere iubet igno-
bilis: potius q̄ nobilis: ſicut
habent pleriq; oēs codices
auctorē habebis platonē,quē equaris: ex cuius racemis.M.Tullius ſi
Videmia ex race- mis platonis
bi vindemiā fecit: qui ſic ait in primo de re.pub. verū illud themiſto-
clis pulchre ſe habet: qui ſeriphio cuidā ſibi ꝑ contumeliā obiicienti.
quod nō propter ſeipſum:ſed propter eius patriā.tantā eſſet gloriam
cōſecutus. ita reſpondit. equidē ſi ipſe ſeriphius eſſem in eadē gloria
viuerē: tu vero ſi athenienſis minime: lectio ſuperior magis quadrare
videtur cū ſentētia Ciceronis:cui cōſimile eſt illud Herodoti ex libro
Exēplū belbitani.
.viii.qui tradit:nō ſeriphiū hominē ſed belbitanū nomine timodemū
fuiſſe:qui infenſus themiſtocli liuore. inſaniens crimini dabat itionē
illius in ſpartam dicens: illū athenarū reſpectu nō ſui ab lacedemoniis
Prouer- bium de- moſtene.
honores aſſecutū:& cū nō faceret finē talia dicēdi. inquit ei themiſto
cles. o homo ita res habet. nec ego ſit belbitanus forē ſic a ſpartanis
honoratus fuiſſem:nec tu etiā ſi eſſes athenienſis. Demoſthenis vi-
Vigiliæ demo- ſthenis.
giliæ:nimiū ſtudiū in orationibus cōponendis. Demoſtheni Regulo
oratorū pytheas & alii obiicientes dicebant. τα του εκιρου ελ
λυχριορ οξειρ. Hoc eſt opera illius lucernā olere. Demoſthenes
enim flagrans ſtudio eloquentiæ. iugiter lucubrabat:& vt auctor eſt
Plutarchus. ſæpe duos vel tres menſes continuos domi incluſus ſine
intermiſſione ſtudebat abraſa parte capitis:vt exeūdi facultatē ſibi ip
ſi p̄riperet.Dicitur in eo quoq; tantū ſtudium fuiſſe tātuſque labor:vt
impedimenta naturæ(Balbus enim erat) diligētia induſtriaq; ſupera-
uerit:qui coniectis in os calculis ſumma voce verſus multos vno ſpi-
ritu ꝑnūciare cōſueſcebat neq; cōſiſtēs loco ſed inambulās atq; aſcē
ſu arduo ingrediēs. Diuus Hiero.in hāc ſententiā ſic ſcribit.Demo-

tibuſq; reſpōdebat. Milciadis tro
phæis ſe e ſomno ſuſcitari.Cui nō
ſunt auditæ demoſthenis vigiliæ:
qui dolere ſe aiebat ſi quando opi
ficum ante lucana victus eſſet indu
ſtria: Philoſophiæ deniq; ipſius
principes nunquam in ſuis ſtudiis
tantos ꝓgreſſus ſine flagranti cu-

torquati quoq; milites dicti torquibus inſigniti: vt docet vegetius.
Apud claſtidiū: marcellus qui dictus eſt ob excellentem fortitudi nem gladius romanorū: qui Annibalē vinci poſſe docuit: viridoma- rum gallorū in prælio occidit; eiq; detracta opima ſpolia conſecrauit Ioui pheretrio: de quo apud Propertiū in quarto commentario fuſius Claſtidiū

torquem detraxiſſe. Nec Marcellū apud Claſtidium ideo forte fuiſſe: quia fuerit iratus. De Africano q- dē quia notior eſt nobis propter recentē memoriam vel iurare poſ- ſum: non illum iracundia tū inflā- matum fuiſſe: cū in Acie. M. Haliē nū pelignū ſcuto protexit: gladiū- q; hoſti in pectus infixit: De. L. Bru to fortaſſe dubitarim an ꝓpter in- finitum odium tyranni effrenatius in Aruntem inuaſerit. Video enim vtrūq; cominus ictu cecidiſſe con- trario. qd igitur huc adhibetis irā an fortitudo niſi inſanire cœpit: impetus ſuos non habet: qd Her

ſcripſi: id autē factum eſt a- pud claſtidiū oppidulū in ri pa padi ſitum. Plutarchus non viridomarū ſed bricto martum appellat regē ilum: quem marcellus obtrūcauit ingenti corporatura prędi- ctū: mox fuſis hoſtibus Me diolanū cepit. De Africa- no: neotheron: ideſt iuniorē Africanū: intelligit: q emilia nus dicitur: qui prouocato- rem ſingulari prælio vicit. Pliniꝰ & varro auctores ſūt hunc Africanū obſidionali corona donatum eſſe in A- frica manilio cōſule: Cohor tibus ſeruatis: totidemq; ad ſeruandas eas eductis: hic duos Romani imperii terrores ſuſtulit carthagine: numantiaq; deletis. Haliennum: nomen proprium in verrinis: men- tio fit alterius halienni. Tyranni: tarquinii ſuperbi: & filii. Effrena- tius in aruntē: brutus vindex Romanæ libertatis: exactor tarquinio- rum primus conſul: in prælio congreſſus eſt: aduerſus aruntē tarqui- nii ſuperbi filiū: qui inflammatus ira: vbi brutum eſſe cognouit conci- at calcaribus equū: atq; in ipſum infeſtus dirigit: ſenſit in ſe iri bru- tus auideq; ſe certamini offert: adeoq; infeſtis animis infeſtiſq; telis concurrunt: vt contrario ictu vterq; trāſfixus duabus herentes haſtis moribundi ex equo lapſi ſint: hiſtoriā luculenter copioſeq; perſcribūt Liuius Dionyſius Plutarchus. Cominus: prope: eminus procul. Inſa nire cæperit: iram enim breuē inſaniā eſſe dixerunt. Cum eriman- theo apro: inter duodecim herculis labores famigeratos eſt aper eri- māthius: & leo nemeus: euryſtheus enim herculi iniunxit: vt aprū eri mantiū: archadiæ vaſtantē agros viuum caperet: quod & ſi arduum factū videbatur: tamen hercules prudentia vt viribus vſus facile pru-

Emilianꝰ obſidio- nali coro na dona- tus.

Brutꝰ in aruntem. Targniū.

Eriman- tiū aper.

dentia & viribus vſus facile perfecit. Viuūq; aprum ad euriſtheum deportauit: quo ille viſo paue factus ſe in aereo vaſe abſcondit: reliqua de leone nemeo & hercule inuulgata: litteræ interiores tradūt herculem eſſe ſolem quaſi heraclē: ideſt heras cleos: quod ſignificat iunonis ideſt aeris gloriā: quæ porro alia aeris gloria niſi ſolis illuminatio: q duodecim ſigna zodiaci annuo curſu luſtrat: & ob hoc dictus duodecim labores exanclaſſe. Illud quoq; obiter annotandū: quod annotatu digniſſimū eſt: herculem inter cætera cognomēta Alexicacon quoq; cognominari: ab eo quod eēt defenſor hominū: depulſorq; malorū Apud rhodios hercules colebatur cū cōuitiis ac maledictis: cauſam refert Lactantius in primo. Maratonii tauri: theſeus herculis imitator: cuius nomē in ore ſemper habebat. coryneporos: ideſt. clauā ferens marathoniū taurū cōpræhendit per magna detrimenta inferētē eūq; ab hercule olim ex creta in peloponeſſum traductū athenas viuum peruexit: quē egeus pater ſacrauit apollini. Auctores Diodorus: & Plutarchus.

Hercules ſol

Alexicacos

Herculē coli cum maledictis.

Corinephoros

Taurus marathonius.

culem quem in celū iſta ipſa: qui vos iracundiam eſſe vultis: ſuſtulit fortitudo: iratum ne cenſes conflixiſſe cū erimantheo apro: aut leone nemeeo: an etiā Theſeus marathonii tauri cornua cōprehendit iratus: Vide ne fortitudo minime ſit rabioſa: ſitq; iracūdia tota leuitatis. Neq; enim eſt vlla fortitudo: quæ rationis expers eſt: contemnēdæ ſunt humanæ res: negligenda mors eſt. patibiles & labores & dolores putandi. hæc cum conſtituta ſint iudicio atq; conſtanti ſententia: tū ē robuſta illa & ſtabilis fortitudo: niſi forte quæ vehementer acriter animoſæ fiunt: iracunde fieri ſuſpicamur. Mihi vero ne

Theſeis tonſura. Theſeis tōſuræ genus eſt a theſeo nūcupata: qua anteriores capilli tondētur: eſt aūt marathon oppidū atticæ regionis: in cāpis marathoniis milciades perſas funditus deleuit.

Fortitudo quæ. Quæ rationis expers: cū fortitudo virtus ſit ſine ratione eſſe nō poteſt: ferocia enim illa rationis expers temeritas & audacia ē de qua ait oratius. Vis cōſilii expers mole ruit ſua: fortitudo enim vt diffiniūt philoſophi: eſt cōſiderata periculorū ſuſceptio & laborū perpeſſio: in meditullio timoris & audaciæ poſita.

Patibiles. Patibiles: morbi & labores patibiles dicūtur: qui ferri tollerariq; & poſſint & debeant: ſicut ecōtrario

Impatibiles. impatibiles morbos & cruciatus dicūt intollerabiles aſperrimoſq; quos ob magnitudinē ferre non poſſumus: dicitur & patibile in actiua ſignificatione quod pati poteſt: ſicut impatibile qd pati

non poteſt: Lactantius impatibili oriri non poſſe. Scipio ille ponti= fex: ſcipionem naſicam intelligit: qui rem publicã faucibus oppreſſam peſtifera tiberii gracchi manu ſtrangulari paſſus non eſt. Nã cum tibe= rius gracchus in tribunatu profuſiſſimis largitionibus & agrariis legi bus fauorem populi occupaſſet: & rem publicã perturbaret: Conuo= catus ſenatus a conſule Mu tio Sceuola deliberabat qd nã in tali tempeſtate facien= dũ eſſet cũctiſq; cenſentib⁹ vt conſul armis rem publi= cã tueretur: Sceuola negauit ſe quicquã vi eſſe acturum: tũ ſcipio naſcica quoniã in= quit conſul dũ iuris ordinẽ ſequitur id agit vt cũ omni= bus legibus Romanũ impe rium corruat: ego priuatus volũtati veſtræ me offero: ac deinde leuam manũ: par= te togæ circundans ſublata dextra proclamauit: qui rẽ publicã ſaluã eſſe volũt me ſequantur: eaque voce grac chum: cũ ſcelerata factione: quas mercbatur pænas per ſoluere coegit: hic vt ait Auguſtinus in primo de ciuitate dei: cũ eſſet pontifex maximus theatrum conſtitui vetuit: ne græca luxuria obre= peret ad virtutem romanorum labefactãdam: ſenſus eſt ſcipionẽ non iratum compræſſiſſe impetus tribunitios Tiberii Gracchi. Si quid fecimus: hoc referendum eſt ad coniurationem Catilinæ: quam Cice ro detexit vindicauitq;: ſignificat autem ſe non iratũ ſumpſiſſe ſup= plicium de coniuratis: qui in tulliano morte mulctati ſunt. Initium dixit inſaniæ. Oratius ait. Ira breuis furor eſt: quidam e ſapientibus iris iram dixerunt eſſe breuem inſaniam. Ennius dixit Initium inſa= niæ impotens enim ſui eſt decoris oblita: vt ſcias inquit Seneca non eſſe ſanos: quos ira poſſedit. ipſum illorum habitum intuere: flagrant emicant oculi iraſcentium: multus ore totus rubor eſt: labia qua= tiuntur: dentes comprimuntur: capilli ſubriguntur: ſpiritus ſtri= dens eſt: Gemitus mugituſq;: vt parum explanatis vocibus. Sermo præruptus: & comploſæ ſepius manus: & pulſata humus pedibus: feda viſu & horrenda facies. Deprauantium ſe atq; intumeſcentium,

Exẽplũ ſcipionis naſcicæ

Scipio quidem ille pontifex maxi= mos qui hoc ſtoicorum verũ eſſe declarauit: nunquã iratum eſſe ſa= pientem: iratus videtur fuiſſe: cum .T. graccho: tum cũ conſulem lan guentem reliquit: atq; ipſe priua= tus: vt ſi conſul eſſet: qui rẽ pu. ſal= uã eſſe vellet: ſe ſequi iuſſit. neſcio ecquid ipſi nos fortiter in rep. fece rimus ſi qd fecimus certe irati non fecimus. An eſt quicq̃ ſimilius inſa niæ quã ira: quã bene Ennius dixit initiũ inſanie: color vox oculi ſpiri tus impotentia dictorum atq; fa= ctorum quã partẽ habẽt ſanitatis:

Qui rem pu: ſaluã vult me ſequatur.

Ira breuis inſania

Signa iraſcentiũ.

Achilles iracūdiſſimus.

Achille homerico fedius: Homerus in prima iliados Achillem ira=
cundia eſtuantem ſcribit. In iurgio aduerſus agamēnonem ſtrinxiſſe
gladium: illius trucidandi cauſa: ſed eum pallas cohibuit. Agamēnon
quoqꝫ furenter iraſcitur aduerſus eandem achillem: ob chryſeida pa=
tri redditam: lege Homerum latiſſime id totum explicantē: de achille
dixit Oratius. Impiger: ira=
cūdus iexorabilis: acer. Idē
de agamenōne & achille lo=
quens ait: hūc amor ira qui=
dem communiter vrit vtrū
qꝫ. Aiacem ira: Seneca in
hanc ſententiam. Aiacem in
mortem egit furor: in furo=
rem ira: nam cum reſciuiſcet
quæ feciſſet per inſaniā in=
cubuit gladio. Inſani faci=
unt vehementius: Inſane di
xerunt veteres cum dicere
vellent vehementer: Prop=
terea quod inſani vt inter=
prætatur. M. Varro faciunt
omnia vehementer. Sum=
mā rem perfecit: narrat ho=
merus in. xv. iliados quem
admodum græci fuga con
ſternati ſunt: vtqꝫ hector: cui
iuppiter fauebat impetum
fecit ad claſſem græcorum
cremandam: cui rei vnus po
tiſſimū aiax reſtitit arcens
flammam: confodiens tro=
ianos incendiarios. Exor=
tans ſuos ad hoſtem repel=
lendum: & ita rem grecorū
labantem inclinatamqꝫ reſti
tuit: hinc ait apud Ouidiū
in. xiii. Nēpe ego mille meo
protexi pectore puppes ſpē
veſtri reditus: Stomacho:
Indignatione & iracundia:
inde ſtomachoſus, & ſtoma

Inſane ꝓ vehemēter

Aiax apd ouidium

Stoma=

Quid Achille homerico fœdius
Quid Agamēnone in iurgio: nam
Aiacem quidē ira ad furorē mor
tēqꝫ perduxit. non igitur quidem
deſiderat fortitudo aduocatā ira=
cūdiā. ſatis eſt inſtructa: parata ar
mata per ſeſe. nā iſto modo quidē
licet dicere vtilē vinolentiā ad for=
titudinē: vtilem etiam dementiam.
Quod & inſani & ebrii multa faci
unt vehemētius: ſemper Aiax for=
tis tamē fortiſſimus in furore. nam
facinus fecit maximū cū danais in=
clinātibus ſummam rem perfecit.
Manus ꝑliū cū reſtituit inſaniens.
dicamus igitur vtilē inſaniā: tracta
ta diffinitione fortitudinis: intelli=
ges eā ſtomacho nō egere. fortitu
do eſt igitur animi affectio legiti=
mæ in perpetiendis rebus obtem=
perans. Vel cōſeruatio ſtabilis iu=
dicii in eis rebus: quæ formidolo
ſæ videntur ſubeundis & repellen
dis: vel ſciētia rerū formidoloſarū
cōtrariarūqꝫ: aut omnino negligē
darū conſeruans earū rerū ſtabile
iudiciū: vel breui⁹ vt Chryſippus.
nā ſuperiores diffinitiones erant
ſpheri hominis in primis bene dif=
finientis: vt putāt ſtoici. ſunt enim

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

chabundus dicitur indignabundus iracundusq; mouere ſtomachum ſignificat indignationem bilemq; atq; iracundiam excitare. M. Tulli⁹ non illi vt mihi ſtomachum facerent: quem ego funditus perdidi: ſed certe vt facere ſe arbitrarentur. Fortitudo eſt igitur in rhetoricis ita diffinitur: fortitudo eſt rerum magnarum appetitio: & rerum humilium contemptio: & laboris cum vtilitate rationis p̱penſio: & alibi fortitudo eſt conſiderata periculorum ſuſceptio & laborũ perpeſſio. græci andrian vocãt. Spheri: nomen eſt philoſophi: cuius alibi. M. Tulli. & Quintilianus meminerunt. Notiones: conceptiones & intelligentias: græci notionem vocant εννοιαν: de qua ſupra diximus. Inuolutam: diffinitionis officium eſt vt euoluat inuoluta: explicet implicita: retegat operta. Male olere cenum Auguſtinus in primo de ci. dei. pari motu exagitatum exalat Horribiliter cenum: & ſuauiter flagrat vnguentum. Sẽties: quia exagitatũ ſpirat graueolentiã. Qualis eſt cũ vxore: peripatetici eccleſiaſticiq; doctores: iuſtũ neceſſariũq; eſſe tradũt vti ira aduerſus minores: cuius affectus nobis datus eſt ad coercẽda peccata eorꝫ: q ſũt in noſtra poteſtate: vt filiorꝫ vxoris famulorũ: q arctiore diſciplina: ad probitatẽ formãdi ſunt: quorũ ætas niſi metu cohibeatur: licentia fient deteriores: & ab omne flagiciũ facinuſque p̄cipites

chabũd⁹
Mouere ſtomachum
Fortitudo.
Andria
Notio
Ira neceſſaria ad coertionem.

omnino oẽs fere ſimiles: ſed declarant cõmunis notiones alía magis alía. Quomodo igitur Chryſippus. Fortitudo eſt inquit ſcientia preferendarũ rerũ: vel affectio animi in patiendo: ac perferẽdo ſummæ legi parens ſine timore. Licet enim inſectemur iſtos: vt Carneades ſolebat: metuo ne ſoli philoſophi ſint. Quę. n. iſtarũ diffinitionũ nõ aperit notionẽ noſtrã: quã habemus omnes de fortitudine rectã atq; inuolutã: qua aperta. quis eſt qui aut bellatori aut ĩperatori aut oratori querat aliq̃d. neq; eos exiſtimet ſine rabie quicquã fortiter facere poſſe: quid ſtoici: qui omnes inſipientes inſanos eſſe dicũt: nõne iſta colligunt: Remoue perturbationes: maximeq; iracũdiã: iam videbũtur monſtra dicere. Nũc autẽ ita diſſerũt ſic ſe dicere: oẽs ſtultos inſanire: vt male olere omne cœnũ. At non ſemper. commoue: ſenties: ſic iracundus non ſemper iratus eſt. Laceſſe. iam videbis furẽtem. quid iſta bellatrix iracũdia: cũ domũ rediit qualis eſt cum vxore: cũ liberis cũ familia. An tum quoq; eſt vtilis. Et igitur aliquid quod

Conturbata mens iracunda: reſpondent peripatetici: iram modera
tam eſſe debere:tantumq̄ iraſcendū: quantum expediat:ſtatuit enim
deus vt inquit. Lactantius certos limites iræ:quos tranſcendere non
licet: Ariſtoteles in ſecundo ethicorū non facile eſſe ait determinare:
quomodo: & aduerſus quos & pro quibus & quatenus ſit iraſcendū,

conturbata mens melius poſſit fa
cere:q̄ conſtans: An quiſquā po
teſt ſine perturbatione mentis ira
ſci. Bene igitur noſtri cum omnia
eſſent in morbis vitia. quod nullū
erat iracundia fœdius iracundos
ſolos morboſos nominauerunt.
Oratorem vero iraſci minime de=
cet. ſimulare non dedecet. An tibi
iraſci tum videmur: cū quid in cau
ſis acrius & vehementius dicimus:
Quid cum iam rebus tranſactis &
preteritis oratione ſcribimus:num
irati ſcribim⁹: Et quis hoc animad
uertit. Vincite enim . num aut egiſ
ſe vnquam iratum Aeſopum: aut
ſcripſiſſe exiſtimamus iratum Ac

Simulare nō dedecet. Se
neca in ſecundo de ira ora=
tor inqt non melior eſt:quā
do iratus eſt ſed quādo imi
tatur iratum. Nā & hiſtrio
nes in pronuntiando non
irati populū monent:ſed ira
tum bene agentes: vbicūq̄
alieni animi ad noſtrū arbi=
trium agēdi ſunt modo irā
modo metū: modo miſeri=
cordiā vt aliis incutiamus:
ipſi ſimulabimus & ſepe id

Simulare affectus:

quod veri affectus non effe
ciſſent efficit imitatio affe=
ctuum. Nū irati ſcribimus
orator qui egit in foro ardē
ter atq̄ acriter:domi ſcribit
ſe dato animo & tranquillo

Oratio archetypō actionis.

orationē: que actionis exē
plar eſt & archetypon: autu
mat Plinius poſterior poſſe
fieri vt ſit actio bona.quæ non ſit bona oratio: aliud eſt bona actio
aliud bona oratio. Vincite minus: verba ſunt ex tragedia actii poe=
tæ quæ dicebātur a perſona irata fortaſſis ab atreo que cū agerettelo
pus hiſtrio in ſcena nō iratus agebat ſed imitatus iratū. Actius quo

Acti⁹ tragediographus.

q̄ cōpoſuit illa nō iratur.ſed animo trāquillo & ſedato:de eſopo hi=
ſtrione tragico & eius patina iā dictū eſt:de actio quoq̄ tragediarum
ſcriptore:facta eſt mentio in ſuperioribus: qui parētibus libertinis na=
tus inter colonos piſaurū deductus ē: a quo & fundus actianus iuxta
piſaurū ductus:ſcriptitandis tragedis tragediis ſententiarū grauitate
verborū pondere perſonarū auctoritate clariſſimus:quoniam in acti
mentionē incidimus:repaſtinādus locus eſt ex tertia tuſculana vbi di

Menalippa.

mus menalippā nomen eſſe fabulæ actianæ.Nonius vero identidem
citat actium poetam:in menalippo:mendoſos eſſe codices opinor no
nianos: legendumq̄ vbique in menalippa: non me præterit celebra=

ri ab homero menalippum icetaonis filium: quia priamo perinde cul
tus eſt ac vnus ex filiis: quod videlicet inter troianos virtute præſta=
ret: qui aliquo tempore pauit armenta: a cuius nomine autumant qui
dam inſcribi tragediam actii menalippũ. Ego ob menalippa ſcriptam
eſſe ab actio fabulã autumo: cui titulus ſit menalippa. Libidinẽ lau= Libido:

ciũ: Aguntur iſta preclare: & ab
oratore quidem melius ſi modo ẽ
orator q̃ ab vllo hiſtrione: ſeda=
guntur leniter: & mente tranquil=
la. Libidinẽ vero laudare: cuius eſt
libidis Themiſtoclẽ & Demoſthe
nẽ pfertis: Additis Pythagorẽ. De
mocritũ Platonẽ. Quid vos ſtu=
dia libidinem vocatis: quæ vel opi
marum rerũ: vt ea ſunt quæ pro=
fertis: ſedata tamen & trãquilla eẽ
debent. Iam ægritudinem laudare
vnã rem maxime deteſtabilẽ: quo=
rum eſſe tandem philoſophorum:
At cõmode dixit Afranius. Dum=
modo doleat aliquid. doleat qꝫ lu
bet. Dixit enim de adoleſcente per
dito ac diſſoluto. Nos autẽ de cõ=
ſtãti viro: ac ſapienti quærimus. Et
quidem illam ipſam iram cẽturio
habeat aut ſignifer: vel cæteri de q
bus dici non neceſſe eſt: ne rheto=
rum aperiamus myſteria Vtile eſt
enim vti motu animi: qui vti ratio
ne non poteſt. Nos autem vt teſti=
ficor ſæpe de ſapiẽte quęrimus. At
ẽt emulari vtile ẽ obtrectare miſere
ri. Cur miſereare potiuſq̃ feras opẽ
ſi id facere poſſis. an ſine miſericor
dia liberales eẽ nõ poſſum⁹ nõ .n.

dare: deſtruit quæ aſtruunt
peripatetici: ex quorũ ſentẽ
tia dictũ eſt ſupra: nihil quẽ
q̃: ſi ſit libidine ſiue cupidi=
tate flagrante: agere poſſe p̃
clare nomine autem libidi
nis cupiditas omnis ſignifi
catur: & eſt inculpatũ voca
bulũ. Saluſtius: in armis & e
quis libidinẽ habebãt. Egri
tudinẽ laudare: refellit illud
peripateticorũ q dicũt egri
tudinẽ eſſe vtilẽ vtiliterqꝫ a
natura conſtitutã. Dũmõ
doleat: hoc in ſuperioribus
traditũ eſt: ex parte pipateti
corũ: qđ nũc diluit. M. Tul.
ſtãs a ſtoicorum diſciplina.
Irã cẽturio: cõcedimus in
quit irã vtilẽ eſſe: neceſſariã
cẽturiõi: & bellatorib⁹ ſine q̃
Ariſt. nihil expugnari poſſe
arbitratur niſi ira acuat aios
militarẽs ad rẽs belicas: & ſpiri
tũ accẽdat. Verũ iqt. M. tul.
cũ de ſapiẽte q̃rimus nõ de
milite: q ferox ẽ ferme & in=
cõſultus: dicimus hũc affe=
ctũ inutilem eſſe nec cadere
in ſapientem. Myſteria:
arcana rhetoricæ diſcipli=
næ. Cur miſerare: ex ſen
tentia ſtoicorum: qui aiunt
ſapiens non miſerebitur: Sapiẽs nõ
ſed ſuccurret. ſed proderit: miſerebit:
in commune auxiliũ natus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Suſcipere egritudines: ſecundũ ſtoicos: qui dicunt miſericordiã eſſe
animi egritudinem ex alieno malo: miſeriaq; prouenientẽ: eãq; p vi-
tio ſemper habuerunt. Obtrectare alteri: zelotypiã ſignificat: que &
obtrectatio dicitur: que egritudo eſt ex eo: q alter quoq; potiat eo:
Emulatio quod ille cõcupiuerit. Vitioſa emulatione duplex ẽ emulatio: vt &
ĩ laude & ĩ vitio ſit hoc no
men: nã & imitatio virtutis
emulatio dicitur: quæ ẽ lau
dis & emulatio ẽ egritudo
ſi eo qđ quis concupiuit: a
lius potiatur: ipſe careat: de
Riuales q quo ſupra dictum eſt. Ri-
ualitati ſimiles riuales vt do
cet donatus dicũtur emuli
de mulieribus facta tranſla-
tione nominis a beſtiis: que
ſitientes: cũ ex eodẽ riuulo
hauſtũ petunt: in preliũ cõ-
tra ſe inuicem concitantur
Vlpianus iuriſconſultus ad
titulũ de aqua quotidiana &
eſtiua. Riuales dici eos ait:
qui per eundẽ riuum aquam
ducunt: inter quos ſepe cõ-
tentio eſt de aquæ vſu: vtro
q; ſuum eſſe vſum contẽdẽ
te: inde riuales dici autumo
quaſi in vnũ amorẽ deriuan
Riualitas tes: & de amoris vſu contẽ-
dentes: inde riualitas dicta
emulatio illa inter amoſios
moroſiſſima. Angi: crucia
ri torqueri. Mediocrita-
tes malorũ: tanq̃ deffectus
ſint mala: quorũ mediocri-
tatem peripatetici vtilẽ eſſe
dicunt. Quãuis fuſe: quã
Sophia. tum vis copioſe & abundã
Sapientia ter. Sapientia græci ſophi
am vocant: latini ſapientiã:
que eſt vt a veteribus philo

ſuſcipere ipſi egritudines pro[pter]
alios debemus: ſed alios ſi poſ[ſi]
mus leuare ægritudine. Obtrecta[re]
re vero alteri: aut illa vitioſa æmu
latione: que riualitati ſimilis eſt. æ
mulari quid habet vtilitatis: cũ ſit
æmulãtis angi alieno bono: quod
ipſe non habeat: obtrectantis aũt
alieno bono: quod id etiã alius ha-
beat: quis id approbare poſſit: egri
tudinem ſuſcipere pro experientia
ſi quis habere velis. nã ſolum ha-
bere velle ſumma demẽtia eſt. Me
diocritates autem malorũ quis lau
dare recte poſſit: quis enim poteſt
in quo libido cupiditaſue ſit nõ li-
bidinoſus & cupidus eſſe: in quo
ira non iracũdus: in quo angor nõ
anxius: in quo timor non timidus
Libidinoſum igitur & cupidũ &
iracundũ & anxiũ & timidum cen
ſeamus eſſe ſapientẽ: de cuius excel
lentia multa quidẽ dici quãuis fuſe
lateq; poſſint. ſed breuiſſime illo
modo ſapientiã eſſe rerum diuina
rum & humanarum ſcientiam co
gnitioneq;: quæ cauſa cuiuſq; rei
ſit: ex quo afficitur vt diuina imite
tur humana omnia inferiora vir-
tute ducat: in hunc tu igitur tãquã

ſophis definitur:rerũ diuinarũ & humanarũ cauſarũq;: quib⁹ hæ res cõtinẽtur ſciẽtia:ſapientiã ait Seneca eſſe pfectũ bonũ:mẽtis humanę prudentia vero: quã græci phroneſin vocãt eſt rerum expetẽdarum fugiendarũq;:ſcientia:Anaxagoras:thales Democritus: aliis huiuſce modi hoies ſapiẽtes: fuiſſe dicũtur nõ prudẽtes qa pprioꝝ cõmodo rũ ignari incurioſiq; fuerũt Afranius ait ſapiẽtiã filiã eẽ vſus & memoriæ ſignificãs eã in vſu & memoria collo catã eſſe: verſus afranii poe tæ hi ſunt. Vſus me genuit mater peperit memoria. So phiã vocãt graii vos ſapiẽ= tiã. Q đ eſt vẽtis ſubiectũ: ſi gnat ſapiẽtiã animũq; ſapiẽ tis nõ ita perturbari pturba tionibus: ſicut mare ventis fit pcelloſum & vndabũdũ In oratõe pro. A. Cluentio: ait mare ſua natura trãqllũ eſſe. vẽtorum vi agitari atq; turbari. An iprouiſum ali qd:iã dictũ eẽ ſepe oia ino= pinata iprouiſaq; eſſe vehe= mẽtiora aſperioraq;: ſed ſa= piẽs ſic ſemper animo excu bat: vt ei nihil improuiſum accidere poſſit: nihil inopi= natũ:meritoq; dicere poteſt Non vlla laborũ o virgo no ua mi facies inopinaq; ſur= git:omnia pcepi. Nimia re ſecari aiũt peripatetici mo= derãtes eſſe affectiones reſecãdũq; qđ nimiũ eſt & noxiũ: ſtoici vero radicitus extirpãt nec vllas fibras relinquũt:quos cicero ſecutus pci= pit nõ circũcidẽda hec eẽ ſed euellẽda;& penitus eradicãda:tãq̃ natu ralia nõ ſint verũ vt ait Lactãtius:hæc naturalia eẽ nõ volũtaria oium viuẽtiũ ratio demõſtrat:q̃ hiſdẽ oibus quatiť affectib⁹:&vt docet in= clytiſſim⁹ philoſophoꝝ Ariſtoteles. Virtutis eſt gaudere & dolere i q b⁹ oportere & put oportet:& pfecto q hũanis affectib⁹ nõ moueť hõ nõ eſt. Te vis:ſcilicet eẽ liberũ oi pturbatõe:ſicut putas eẽ ſapientẽ.

in mare quod eſt ventis ſubiectum perturbationẽ cadere tibi dixiſti vi deri. Quid eſt quod tãtã grauitatẽ conſtãtiãq; perturbet? An impro uiſum aliquid atq; repẽtinũ. Quid põt accidere tale:& cui nihil quod homini euenire poſſit. Nã qđ aiũt nimia reſecari oportere: naturalia relinq quid tãdẽ põt eſſe naturale qđ idẽ nimiũ eſſe poſſit: ſunt.n.oia iſta ex errorũ orta radicibus : quæ euellẽda & extrahẽda penitus nõ circũcidenda nec amputanda ſunt. ſed quoniã ſuſpicor te nõ tã de ſa= piente quã de te ipſo querere. Illũ .n. putas omnia perturbatione eẽ liberum: te vis : videamus quanta ſint : quæ a philoſophia remedia morbis animorum adhibeantur. Eſt.n.quedam medicina certe: nec tam fuit hominũ generi infenſa atq; inimica natura vt corporibus

Prudẽtia Phrone= ſis

Philoſo= phi ſapiẽ tes ñ pru dentes

Memoria mater ſa= pientiæ.

Natura= les affec= tiones

Tot res. infinita ſunt milia medelarũ: ad morbos corporis curãdos
quæ a medicis vberrime tractantur. Et a Plinio noſtro non minus
diligenter: q̃ eloquẽter. Extrinſecus: ope ſcilicet medici qui extra
rius eſt aliuſq; ab egroto: medicina vero animi peritur ab ipſo animo
hæc autẽ eſt philoſophia: de qua dictũ eſt in tertio cõmentario. In
eis: animis: nã vt inquit Sa=
luſtius animi imperio: cor=
poris ſeruitio vtimur: Ari=
ſtoteles in ſeptimo politico
rũ: animus inqt prætioſior
ẽ corpore & pecuniis. Exter
na gratia: animi expetũtur:
non autẽ animus gratia illo
rum Igitur quanto animus
preſtantior eſt q̃ corpus: tan
to diligentius curari debet.
Curatio autẽ eſt ratio & vir
tus: quæ lex vitæ eſſe dici=
tur. Et virtutes recte ratio=
nes ſunt. Curationes: Cu
ratio proprie medicorũ eſt:
aliarum quoq; rerum. Cura
tio dicitur apud Ciceronẽ,
Liuium. Plautũ. Ceteros: ſi=
cut autẽ ad morbos curatio
num diuerſa genera ſunt ſic
& animorum varia curatio
eſt: ſicut non omnis egrota=
tio corporalis vna curatio=
ne ſaneſcit. Ita ægritudo a
nimi non vna medicina ſe=
datur: aſclepiades officium
eſſe medici dici vt tuto: vt
celeriter: vt iucunde curet.
Aliam ſerenti tanquã mi=
ſericordia vitium ſit & ęgri
tudo ex ſecta ſtoicorum: vt
ſæpe iam dictũ eſt: qui ne=
gant ſapientis eſſe miſereri
& ignoſcere. Quatuor p=
turbationib⁹: Cupiditate &

Aĩus p̃tioſior corpore.

Curatio.

Officium medici.

tot res ſalutares animis nullã inue
nerit. De quibus eſt etiã merita ma
lius: q corporũ adiumenta adhi=
bentur extrinſecus: animorũ ſalus
incluſa in his ipſis eſt: ſed quo ma=
ior eſt in eis preſtantia & diuinior:
eo maiore indigent diligentia. Ita=
q; bene adhibita ratio cernit quid
optimũ ſit: neglecta multis implica
tur erroribus. Ad te igitur mihi iã
conuertẽda omnis oratio eſt. ſimu
las. n. quærere te de ſapiente. quæ=
ris autẽ fortaſſe de te. Earũ igitur
perturbationum quas expoſui: va
riæ ſunt curationes. Nã neq; om=
nis ægritudo vna ratione ſedatur.
Alia eſt. n. lugenti: alia miſerãti: aut
inuidenti adhibenda medicina. Eſt
enim in oĩbus quatuor perturba=
tionibus illa diſtinctio. Vtrum ad
vniuerſam perturbationẽ quæ eſt
aſpernatio rationis: aut appetitus
vehementior: an ad ſingulas vt ad
me tum libidinẽ: reliquaſq; melius
adhibeatur oratio & vtrũ illud ne
videatur ægre ferẽdũ. ex quo ſuſce
pta ſit ægritudo: an omniũ rerum
tollẽda omnino ægritudo: vt ſi qs
ægre ferat ſe pauperẽ eſſe: id ne di
ſputes paupertatẽ malum non eẽ:

leticia ex duob⁹ opinatis bonis:mœtu & ægritudie ex duobus opi-
natis malis. Ad vniuerſã pturbationẽ:pturbationis nomẽ genera-
le ẽ:q̃ ita diffinit:auerſa a recta rõne:cõtra naturã ai cõmotio:vel bre
ui⁹ pturbatio eſt appetitus vehemẽtior.Nimirũ hoc melius.ſ.ad cõſo
lãdũ pauperẽ diſputare pauptatẽ nõ eſſe malũ:quo obtẽto:paup mi-
ſer dici nõ põt. Heri.i. he-
ſterna diſputatione:& ſigni
ficat tertiã tuſculanã. Illa q
dẽ.ſ.ſanatio curatioq;. Per
ſe:ſuapte natura ſine appẽ-
dicibus.extrinſecus venien
tibus. Naturale : hoc aſſe-
rũt pipatetici:videlicet na-
turales eſſe pturbationes:&
neceſſarias:vtiliterq; a natu
ra mortalibus datas. Con
ſtãtiã laudam⁹:In tertia tuſ
culana eorũ exempla cõme
morata ſunt & laudata cõ-
ſtãtia:q obitũ ſuorũ: & caſ⁹
humanos animo æquo ſub
nixoq; ptulerũt: Ille:q pu-
tat voluptatẽ eẽ bonũ & tã
quã bonũ expetẽdum. Et
hic: q putat pecuniã cũpri-
mis appetendã Opinionẽ
falſam tollit: ſenſus eſt: qui
dam non negant mala quæ
patimur eſſe mala:ſed fomẽ
tis leniunt rationibuſq; do-
cent eſſe æquo animo ferẽ-
da: alii altera ratione oratio
neq; vtuntur:vt negẽt ma-
la eſſe quibus affligimur:co
nãtq; euellere opinionẽ illã
tãq̃ falſã & vanã:tãq̃ i ęgri-
tudine minime eſſe debea-
mus cũ id qđ patimur falſa mali opinione nos inficiat: verũ illa prior
curatio tutior ẽ & facilior:hæc altera vtilior qdẽ ſed difficilior:& quã
vulgus & ſenſus communis aſpernatur. Nihil in ſe eſſe virtutis: has
ægritudine laborans alcibiades: afflictabatur : cum in eo Socra-

Perturbationis diffinitio.

an hominẽ ægre ferre nihil opor-
tere .Nimirũ hoc melius:ne ſi for-
te de paupertate nõ perſuaſeris:ſit
ægritudini concedendũ. Aegritu-
dine autẽ ſublata propriis rationi
bus quibus heri vſi ſumus:quodã-
modo etiã paupertatis malũ tolli
tur.ſed omnis eiuſmodi perturba-
tio animi placatione abluatur. Illa
quidẽ cũ doceas nec bonũ illud eẽ
ex quo lætitia aut libido oriatur:
nec malũ ex quo aut metus aut æ-
gritudo. Verũtamen hæc eſt certa
& ꝓpria ſanatio:ſi doceas ipſas p-
turbationes per ſe eſſe vitioſas:nec
habere quicquã aut naturale: aut
neceſſariũ: vt ipſam ægritudinẽ le
niri videmus:cũ obiicimus mœrẽ
tibus imbecillitatẽ animi effœmi-
nati: cũq; eorum grauitatẽ cõſtan
tiãq; laudamus:q nõ turbulẽte hu
mana patiãtur. Quod quidẽ ſolet
eis ẽt accidere: q illa mala eſſe cen-
ſent: ferẽda tamẽ æquo animo ar-
bitrantur. Putat aliquis voluptatẽ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tes nihil virtutis nihil honeſtatis eſſe demonſtraret: hanc ægritudinẽ ſignauit Perſius cum ait: virtutem videant: intabeſcantq́ꝫ relicta: tali homini alia q̃ ſuperior eſt adhibenda medicina: quæ poſſit eſſe communis omnium philoſophorum: licet illi de aliis rebus ſicut medici: ſæpe inter ſe diſſideant atq́ꝫ diſcordent. Cõmotiones animorũ: diffinitio eſt perturbationum.

Mœtũ ægritudinemq́ꝫ: pturbationes: alterã de futuro malo: alterã de opinato præſenti malo. Cupiditatẽ læticiam: perturbationes alterã de futuro bono: alterã de præſenti bono. Nec mœrẽs: ad ægritudinem refertur. Nec geſtiẽs: ad læticiam referendũ eſt. Hæ paſſiones: recentiorib⁹ ſcriptorib⁹ potiſſimũq́ꝫ eccleſiaſticis: i crebro vſu ẽ: paſſio & paſſiones ꝓ morbis & pturbationibus: q̃ grꝑcæ dicuntur: πάθη: verũ echnici ſcriptores illi emuncti & terſi ac dictione abſtiuẽt: ꝑinde ac parũ proba latinaq́ꝫ. Nõ liuius: nõ Quintilianus nõ Plinius: nõ celſus: nõ qſpiã ex illa cohorte ſcriptorũ claſſicorũ hoc vocabulũ vſurpat: nõ columẽ eloquẽtiæ cicero: q pturbationes idẽtidẽ noitat nuſq̃ niſi hoc in loco paſſiones: quo circa exiſtimo hic quoq́ꝫ legẽdũ eſſe pturbatiões: q̃ dictio ciceronia ẽ: cũ paſſionis vocabulũ ſit neotericoterõ: q̃uis teſte Auguſtino exp̃ſſius ex græco verbo: πάθη ducatur paſſiones q̃ perturbationes apd̃ Pliniũ noſtrũ i.xx.

An paſſio ſit vetus verbum.

Neotericoteron vocabulũ paſſionis.

eſſe bonũ: alius autẽ pecuniam: tamen & ille ab intẽperantia: & hic ab auaritia a vocari poteſt. Illa autẽ altera ratio & orõ q̃ ſimul & opinionẽ falſam tollit & ægritudinem detrahit: eſt ea quidẽ vtilior: ſed raro proficit. neq́ꝫ etiam eſt ad vulgus adhibẽda. Quædã autem ſunt ægritudines: quas illa medicina nullo modo poſſit leuare: vt ſi quis ægre ferat nihil in ſe eſſe virtutis: nihil animi: nihil officii: nihil honeſtatis. propter mala is quidẽ angatur. ſed alia quædam ad eum ſit admouenda curatio: & talis quidem que poſſit eſſe omniũ. etiã de ceteris reb⁹ diſcrepãtium philoſophorũ. Inter oẽs. n. cõuenire oportet cõmotiones animorũ a recta ratione auerſas eẽ viotioſas. vt etiã ſi nec mala ſint illa que metũ egritudinẽue: nec bona q̃ cupiditatẽ leticiãue moueant: tamen ſit vitioſa ipſa commotio. Conſtantem enim volumus quendã ſedatũ: grauem: humana oia prementẽ illum eſſe: quẽ magnanimũ & fortem virum dicimus. Talis autẽ nec mœrẽs nec timens: nec cupiens: nec geſtiẽs eẽ quiſquã poteſt. Eorũ. n. hec ſunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſic paſſim legitur: illitum quoqꝫ paſſionibus vētris earum prodeſt:ſed cum id vocabulum maieſtati Plinianæ parum conuenire videatur:ita eruditi corrigunt: & ſic veteres codices ſcriptum habent illi tū quoqꝫ e paſſo ventri earum prodeſt: tu quoqꝫ ſi aliubi vſq̄ apud Ciceronem inueneris paſſiones obeliſco eam dictionem confodito: & perturbationes cum aſteriſco ſubſtitue.

qui euentus humanos ſuperiores quá ſuos aíos eſſe ducunt: Quare omniū philoſophorū vt ante dixi vna ratio eſt medēdi vt nihil quale ſit illud quod ꝑturbet animū: ſed de ipſa ꝑturbatione dicēdū. Itaqꝫ primū in ipſa cupiditate. cū id ſolū agitur: vt ea tollatur:nō eſt querendū bonū illud nec ne ſit qđ libidiné moueat:ſed libido ipſa tollēda eſt. vt ſiue qđ honeſtū eſt id ſit ſummū bonū. ſiue voluptas: ſiue horū vtrūqꝫ coniunctum: ſiue illa tria genera honorum. tamen etiā ſi virtutis ipſius vehementior appetitus ſit: eadem ſit omnibus ad deterrendum adhibenda oratio. continet autem ſedationem animi

Euentus ſuperiores: qui ſuperātur a caſibus humanis: ſuccumbuntqꝫ rebus aduerſis: ſapientis autē animus ſupra fortunam nō infra collocatus eſt: & celſa tutus ab arce deſpicit humanos caſus.

Sapiēs ſupra fortunam:

Vt nihil quale: dolet quiſpiam ex podagra: mœret ex iactura patrimonii: cupit ſitienter diuitias: ad animū perturbatū huiuſce hominis ſanandum nihil eſt dicendum ꝙ podagra non ſit malum: ꝙ amiſſio patrimonii non ſit mœrenda: ꝙ diuitiæ tanquam bonum non ſint appetēdæ: ſed tollendæ ſunt ipſe perturbationes:dicendumqꝫ de perturbatione ipſa videlicet:de dolore de cupiditate & ſimilibus: quæ animum perturbant:& hac curatione vtendum:vt doceas animū eſſe auocandum a commotionibus:& in ſedatione ac tranquillitate continēdum

Quod libidinem moueat:vt aurum argentum:gemmæ:forma muliebris: Quod honeſtum:vt ſtoici dicunt. Siue voluptas:vt epicurus:& ariſtippus. Siue bonum vtrunqꝫ: vt dinomachus & calipho qui voluptatem cum honeſtate copularunt. Siue illa tria genera: vt Plato & Ariſtoteles: qui ſummū bonum confiteri dicunt ex bonis animi:corporis:& fortunæ cōmixtis: maxima aſſerentes eſſe bona animi:ſecunda corporis:externa tertia. Virtutis vehemētior appetitus adeo intēperātia vituperāda eſt:& oē qđ nimiū reprēſibile:& virtutis vehemētior appetētia cadat in uitiū: ex quo eſt illud oratianū: inſani ſapiēs nomē ferat æquus iniq: vltra q̄ ſatis eſt virtutē ſi petat ipſam.

humana in cōſpectu poſita natura
quæ quo facilius expreſſa cernat
explicanda eſt oratione cōmunis
conditio: lexq; vitæ. Itaq; non ſine
cauſa cum Oreſtem fabulam di=
ceret Euripides primos tres verſ⁹
reuocaſſe dicitur Socrates. neq; tā
terribilis vlla fandi ratio eſt: neq;
ſors: neque ira cælitū inuentū ma=
lū: qđ nō natura hūana patiēdo
hæc efferat. Eſt autē vtilis ad pſua
dēdū ea q̄ acciderūt ferri & poſſe &
oportere enumeratio eorū q tule=
runt: & ſi ægritudinis ſedatio: &

Humana in cōſpectu natura: efficax animorū medela eſt ſalutariſq;
curatio explicare qualis ſit humana cōditio: q̄ fluxa: fragiliſq; ſit natu
ra mortaliū: queādmodū homine nihil eſt miſerius: cui parens rerum
natura nouercatur. De hominis miſeria Plinius. Auguſtinus. Cicero.
Seneca. Copioſiſſime ſcriptitarunt. Oreſtem fabulā: euripides cōdi
tor tragediarum apud græ=
cos clariſſimus fecit fabulā
de oreſte matricida: q̄ res ē
in triuialibus ludis celebra=
tiſſima: cuius primi tres ver
ſus ſunt hi: latinitate dona=
ti a M. Tullio: vt multa con
ſimilia: quos cū audiret ſo=
crates reuocaſſe fertur. Re=
petiſſeq; ob elegantē verāq;
ſententiā de euripide illud
dignū annotatu: q; atheniē
ſibus poſtulantibus vt ſen=
tentiā q̄dam tolleret ex tra
gedia: progreſſus in ſcenam
dixit: ſe vt athenienſes doce
ret: nō vt ab eis diſceret fa=
bulas cōponere ſolere. Idē
cū apud alceſtidē poetā quereret: q; triduo vix tres verſus maximo i=
penſo labore deducere potuiſſet: atq; is ſe centum per facile ſcripſiſſe
gloriaretur: verū hoc inqt intereſt. Inter tuos verſus & meos: q; tui
intra triduū peribūt: mei in omne tēpus ſufficient. Neq; tam terri
bilis: verſus ſunt euripidis: quibus ſignificat nihil eſſe tam terribile tā
q; horrendū malū quod humana natura perpeti nō queat. Fandi:
alias loquēdi: modo tolerandi & intolerandi: iuſti iniuſti: prouerbia=
lis eloquutio: ſicut apud Virgiliū: memores fandi atq; nefandi. Ira
cælitum: ſic Virgilius. Triſtius haud illis mōſtrum nec ſeuior vlla pe=
ſtis. Et ira deū ſtygiis ſeſe extulit vndis. Efferant: vincant ſubdant
ſepeliant: effere. n. enim ad ſepulturā ferre vnde efferri dicūtur mala:
que patiendo vincimus: & quaſi tumulam⁹: & ita hic ſubtiliter poſitū
ē. alias efferre ſignificat. extollere: erigere: differre: polyſemū. n. verbū
ē. Reuocaſſe: vt repeteret iteraretq;. Ita Pli. i epiſtolis: memini quēdā
ex amicis: cū lector q̄dā pperā pnūciaſſet: reuocaſſe & repeti coegiſſe.
Enūeratio eorū: vtilis curatio ē: dū volum⁹ pſuadere ea q̄ accidūt eē
æquo aio ferēda enumerare eos: q talia fortiter cōſtāterq; tulerūt: po
tiſſia. n. ſunt exēpla: ad pſuadēdū: qb⁹ ita pollēt rōani: vt rōnib⁹ greci.

Natura nouercat. homini.

De euripide.

Dignum ſcitu.

Triduo tres verſ⁹

Efferre.

Reuocaſſe.

Heſterna diſputatione: tertiã tuſculanã intelligit: qua diſputatũ la-
tiſſime eſt: de ægritudine ſedanda tollẽdaqꝫ. In medio mœrore: dum
adhuc recens erat dolor & crudum vulnus de obitu filiæ tulliolæ.
Non enim ſapientes: hoc per parenteſim inſertum: ſignificat autem
ſe non ſapientem fuiſſe in morte filiæ æquanimiter ferenda: doluit. n.

Intẽperã ter doluit ex obitu filiæ.

heſterna diſputatione explicata ẽ:
& in conſolationis libro: quem in
medio: non enim ſapientes eram⁹
mœrore & dolore cõſcripſimus:
quodqꝫ vetat Chryſippus ad recẽ-
tes quaſi tumores animi remediũ
adhibere: id nos fecimus: natureqꝫ
vim attulim⁹: vt magnitudine me-
dicine doloris magnitudo conce-
deret. ſed egritudini de qua ſatis ẽ
diſputatum: finitim⁹ eſt metus: de
quo pauca dicenda ſunt. eſt. n. me
tus: vt egritudo preſentis: ſic ille fu
turi mali. Itaqꝫ nonnulli egritudi-
nis partẽ quandã metũ eẽ dicebãt
Alii aũt metũ ꝓmoleſtiã appella-
bãt. quod enim quaſi dux cõſequẽ
tis moleſtię. qbus igitur rationib⁹

intemperanter & inſolabili
ter: cũ ſapiens imperturbat⁹
maneat nec vllo dolore affi
ciatur: ſitqꝫ eius animus: vt
mundus ſupra lunã defeca-
tus ſerenus tranqllus. Ad
recentes quaſi tumores. ſub
ſcribit huic ſententiæ ele-
gans illa pliniana ex epiſto-
lis ſentẽtia his verbis expli-
cata: vt. n. crudũ vulnus me
dẽtium manus reformidat
deinde patitur atqꝫ vltro re
quirit: ſic recens animi do-
lor conſolationes reiicit ac
refugit: mox deſiderat: & ve
hementer admotis acquieſ-
cit. Ouidius quoqꝫ ſentẽ
tialiter canit: qs matrẽ niſi
mẽtis inops in funere nati
flere vetet:: non hoc illa mo
nẽda loco ẽ. Quin etiã a pa
pinio ſtatio in ſecundo ſil-
uarũ ductũ eſt oppido q̃ de
center. Abruptis etiam nunc flebile venis vulnus hiat: magnęqꝫ patet
via lubrica plagæ. Cum iam egomet cantus & verba medentia ſeuus
conſero: tu planctus lamentaqꝫ fortia mauis odiſtiqꝫ chelim ſurdaqꝫ
auerteris aure: intempeſta cano: ſupra dixit. Mar. Tullius erat in tumo
re animus: & omnis in eo tentabatur curatio: ſed ſumẽdũ tempus eſt
non minus in animorũ morbis: q̃ in corporũ. Naturæ vim dum vi
delicet nõ expectaui: vt dolor tempore ſedaretur admitteretqꝫ mede
las. Nam dum dolor eſt ictuſqꝫ recens medicina ſuccumbit: cum alio
qui magnitudo doloris ſuperetur tẽpeſtiua medicina. Mœtu pre mo
leſtiam: quaſi anticipationem moleſtiæ: nam cum ſit mœtus opinio
impendentis mali. prius torquet: q̃ malum aduenerit. vnde merito
præmoleſtia nuncupatur: quaſi breuius: duxqꝫ moleſtiæ futuræ.

Recẽs dolor aſpernatur fomenta.

Vulnus hiat.

Intẽpeſta cano.

Præmoleſtia.

Inſtans preſens.

Inſtãtia: preſentia:inſtans tẽpus grãmatici p̃ſens dicunt. Inſtantia autẽ ſiue preſentia mala pertinẽt ad ægritudinẽ ſequentia ſiue futura mœtum. In vtriſq;: & in preſentibus malis: & inconſequẽtibus. Primo & proximo die:In prima tuſculana diſputatũ eſt de contẽnenda morte: in ſecunda de tolerando dolore: mœtus autẽ mortis & doloris omniũ maximus acerrimuſq; eſt:quo liberati cætera minus metuent: De bonorũ .ſ. opinione. Vna res videtur cauſam cõtemnere:

Cardo rerum.

hic eſt cardo rerum hoc caput:hic vertuntur omnia:in hoc tota cauſa conſiſtit : vt doceamus perturbationes eſſe volũtarias & noſtro iudicio ſuſcipi.Ideoq; in noſtra poteſtate eſſe vt eas ponamus cũ libet hoc quidẽ aſſerunt ſtoici:ſed peripatetici contẽdunt affectus eſſe naturales nõ voluntarios: quod & ſenſus cõmunis ꝓbat:& viuentiũ ratio demõſtrat:q hiſdẽ omnibus affectibus quatiũtur: quis enim ex voluntate mœretur?quis vltroneus metuit : gaudiũ quoq; & cupiditas ex inſtictu naturæ proueniunt: ſi

An naturales ſint affectus.

vera eſſet iſta propoſitio:voluntaria hæc eſſe. Conſectarium eſſet: vt in nobis eſſet illa deponere : & ſumere cum vellemus ſed Cicero tã quam ſtoicus id conatur aſſerere quod peripateticorum doctrina ſubneruat .

Malorum & bonorũ: omnium perturbationum: quarum duæ de opinatis malis ſũt totidẽ de opinatis bonis inſtantia ferũtur eiſdẽ contẽnũtur ſequentia nã videndũ eſt in vtriſq; nequid humile: ſummiſſum:molle effœminatũ: factum abiectũq; faciamus.ſed q̃q̃ de ipſius metus incõſtantia:imbecillitate:leuitate dicendum eſt : tamen multũ prodeſt ea quæ metuuntur ipſa contemnere. Itaq; ſiue caſu accidit:ſiue cõſilio ꝑ cõmode factum eſt:ꝙ eis de rebus que maxime metuũtur de morte & de dolore : primo & proximo die diſputatũ eſt.Quæ ſi probata ſunt metu magna ex parte liberati ſum⁹ Ac de malorũ opinione hactenus. Videamus nunc de bonorũ ideſt de lætitia & de cupiditate.Mihi quidem in tota ratione ea quæ pertinent ad animi perturbationẽ:vna res videtur cauſam continere:omnis eas eſſe in noſtra poteſtate.omnis iudicio ſuſceptas:omnis voluntarias. Hic igitur error eſt eripiendus: hæc detrahenda opinio:atq; vt in malis opinatis tolerabiliora ſic in bonis ſedatiora ſũt efficiẽda ea quæ magna & lætabilia dicũtur atq; hoc quidam commune malorum & bonorum : vt ſi iã difficile ſit perſuadere nihil earum rerum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quæ perturbent animũ aut in malis aut in bonis eſſe habẽdũ: tñ alia ad alium motũ curatio ſit adhibẽda: aliaqꝫ ratione maleuolus: alia amator. alia rurſus anxius alia timidus corrigendus. Atqꝫ erat facile ſequentẽ eam rationẽ. quæ maxime probatur de bonis & malis negare vnquam lætitia affici poſſe inſipiẽtem: quod nihil vnquã haberet boni. ſed loquimur nunc more cõmuni: ſint ſane iſta bona quæ putãtur honores: diuitiæ: voluptates: ceteraqꝫ: tamen in eis ipſis potiũdis exultans geſtienſqꝫ lætitia turpis eſt. Vt ſi ridere conceſſum ſit: vituperetur tamen cachinatio. eodẽ enim

Quæ perturbent animũ: ſtoici dicunt mortẽ dolorẽ: non eſſe mala. Diuitias & voluptates non eſſe bona: quod perſuadere velle difficillimum eſt: & repugnans cõmuni mori: & ſenſui. Ad alium motum: ad aliã perturbationẽ: nihil enim aliud eſt perturbatio: q̃ turbidior motus a ratione auerſus. Alia curatio: imperitorũ: medicorũ eſt: ad varios oculorum morbos eodem vti collyrio: ad varias ægrotationes vna vti medicina: ſed ſicut bonus medicus alia curatione vtitur in podagrico: alia in pleuretico: alia in aliis morbis: ſic philoſophus pro varietate perturbationũ varias cõparat medelas atqꝫ fomenta.

Imperitꝰ vtitur eodẽ ſemp collyrio.

De bonis & malis: ſecundum ſtoicos: qui id ſolũ bonum eſſe volũt: quod ſit honeſtum: id ſolũ malum qđ turpe: reliqua adiaphora .i. indifferẽtia: & in meditulio boni maliqꝫ eſſe contendũt ex quo dogmate: inſipiẽs negat̃ lætitia affici poſſe: quoniã particeps boni eſſe non poteſt: ſapientia enim cũ inſipientia nõ copulat̃: & ita q non eſt ſapiens: etiã ſi exuberet diuitiis: voluptatibꝰ: honoribꝰ lætus & gaudẽs dici nõ poterit quoniã hæc in bonis non ſunt apud ſtoicos.

Cachinꝰ

Vituperetur cachinatio: cachinus dicitur ſolutus & immodicus riſus q rep̄hẽſibilis ẽ: quo vt ait Catullꝰ: nulla res ĩeptior ẽ: hic p̄cipit Seneca: vt riſus ſit ſine cachino: vox ſine clamore: vetuſtas dici voluit cachinũ nõ de riſu tãtũ: ſed & ſono vehemẽtiore: Catullus: Procedũt leuiterqꝫ ſonant clangore cachini: ſic & cachinare: ſonum vehementiorem ædere ſignificat: actius ſeua ſonando crepitu clangentes cachinant: quidã riſum continere non poſſunt: vnde danda eſt illis venia: vt inquit Ariſtoteles: qui riſum cohibere conati cumulatiſſimum emittunt quod accidit Xenophonto. Riſus & leticiæ affectus in ſplene ẽ: vt medici dicunt & memorat. Lactantius. Plinius quoqꝫ in. xi. ait ſũt qui putent adimi riſum ſimul homini exempto liene: intẽperantiamqꝫ ioci. Conſtare lienis magnitudine: hinc illud perſianum. Sed ſum pe-

Xenophõtus riſus icõtinẽs.

Riſus in ſplene.

Splen tulanti ſplene cachino :qntus quoqꝫ ſeren⁹ ſic ſcribit: ſplen tumidās
nocet & riſū tñ addit ineptū dr̄ exectus faciles haurire cachinos:ppe
Lien tuoqꝫ euo frontē pſtare ſerenā. Splenē āt & lienē ꝑ eodē viſcere accipi
Idem ſatis notū: vnde ſplenici & lienoſi dicti: quorū affect⁹ eſt lien: ſenſusē
Lienoſi ſicut effuſe ridēdū nō ē: ita effuſe & itēperāter nō eē letādū in lætitia
nec in dolore: imodice mœ
rēdū. Contractio: triſtitia:
& afflictio. Inuidere ægri
tudinis: ſupra dictum eſt ꝙ
ægritudini inuidētia ſubii=
citur: q̄ letatur ex alienis ma
lis: torquetur ex alienis bo=
nis: hic ouidianū illud inta
beſcitqꝫ videndo ſucceſſus
hominū carpitqꝫ & carpitur
Cōfidere vna. Cōfidere decet: ver
bū hoc cōfidere: τωρ με=
σωρ eſt: in bonā partē acci
pit: & in malā hic in bonā:
vt apud Virgiliū: & afflictis
Confidē melius cōfidere rebus. Cō=
tia fidētia ꝑ temeritate & au=
dacia vſurpatur. Pacuuius.
Grandē atqꝫ atrocē coerce
confidētiā. Gaudere de=
cet: tāq̄ gaudiū ſit honeſtū:
lætitia: turpis: ſtoici: qđ &
ante dictū eſt: gaudiū in ſa
piēte eſſe dicūt: lætitiā ne=

vitio eſt effuſio animi in lætitia:
quo in dolore cōtractio. Edāqꝫ lo
uitate cupiditas eſt in appetēdo:
qua lætitia in fruēdo. Et vt nimis
afflicti moleſtia: ſic animi elati læti
tia iure iudicātur leues. Et cū inui
dere ægritudinis ſit: malis autē alie
nis voluptatē capere lætitię: vtrū
qꝫ imanitate & feritate quadā p
ponēda caſtigari ſolet. Atqꝫ vt cō
fidere decet: timere nō decet. ſic q
dē gaudere decet: letari non decet.
Quoniā docēdi cā a gaudio lętitiā
diſtinguim⁹. Illud iā ſupradixim⁹:
fieri cōtrationē animi recte nūquā
poſſe: elationē poſſe. Alter. n. Nǽ
uianus ille gaudet hector: Letus ſū
laudari abs te pater a laudato viro

gant: dicitur autē illud gaudiū: cū animus ratione mouet placide at
qꝫ conſtāter: hūc locū allegat nonius: docēs lætari & gaudere inter ſe
diſtare. Contractionē animi: In mœrore & ægritudine. Elationē:
In gaudio & lætitia. Aliter gaudet: honeſto ſcilicet gaudio. Neui
Lætus ſū anus hector: a neuio poeta introductus. Lætus ſum laudari: verba
laudari hectoris apud neuiū poetā lætātis ſe laudari a patre priamo laude di
gno: ea. n. vera laus eſt: q̄ ab eo ꝓficiſcitur: qui ipſe vixerit in laude. In
epiſtolis ad Catonē: ait lætus ſum laudari: me inquit hector: opinor
apud neuiū abs te pater laudato viro: ea eſt enim ꝓfecto iucūda laus:
Laudat⁹ quæ ab his ꝓficiſcit̄: q ipſi in laude vixerūt. Seneca. xviii. epiſtolarū.
laude di= Laudatū virū interpretatur laude dignū: his verbis: cū tragicus ille
gnus. apud nos: ait magnificum eſt laudari a laudato viro laude digno ait:

Aliter ille:Elatione indecora:& turpi læticia. Apud trabeam: no Trabea
men eſt poetæ:cui inter comicos octauũ locũ aſſignat ſeditus:qui ſic comicus
ait:loquens de poetis comicis. Turpilius ſeptimũ: trabea octauũ obti
net. M. Tullius aliubi vſurpat verſiculos trabeæ: qui ait libro ſecũdo
de finibus:omnia & ille apud trabeam voluptatem animi læticiam ni

Aliter ille apud Trabeam. Lena de
linita argento nutum obſeruabit
meũ. Quid velim: quid ſtudeam
aduenieus digito impellam ianuã.
Fores patebunt. De improuiſo
Chriſis vbi me aſpexerit. Alacris
obuiam mihi veniet complexum
exoptans meum. Mihi ſe dedet.
Quam hec pulchra putet ipſe iam
dicet. Fortunã ipſam anteibo for=
tunis meis. Hæc læticia quam tur=
pis ſit: ſatis eſt diligenter atten=
dentem penitus videre. Et vt tur=
pes ſunt qui afferunt ſe læticia:
tũ cum feruũtur venereis volupta=

miã dicit eandem quam ille
cecilianus: qui omnibus læ
ticiis lætum ſe eſſe narrat:
Lena delinita: verba ſunt
amatoris: qui a trabea indu
citur amans chryſidem me
retricẽ:cuius amore: vt faci
lius potiatur: lenã argento
demulcet: & læticia geſtiẽs
hæc ſecũ loquitur:lenas aũt
& lenones infames eſſe de= Lenones:
monſtrat iuriſconſultus: ve Lenæ.
nus prima vt i hiſtoria ſacra Famoſi
continetur arté meretriciã Ars mere
inſtituit auctorq́ʒ mulierib⁹ tricia ave
in Cypro fuit vti vulgo quę nere.
ſtũ corporis facerẽt. Dimi=
nutiuũ lenonis eſt lenuncu=
lus & lenulus. plautus teti= Lenulus
gero lenunculũ. Idem in pe Lena.
nulo:ita vt cœpi dicere lenule de illa pugna: apud plautũ in aſinaria: plautina.
lena oĩs lenocinii docta & perita artes lenonias ſcite explicat & decẽ
ter. Digito ĩpellã ianuã:mira eloquẽtia:qua hyperbole exp̃ſſiſſima ẽ
nã vno digito nihil minus dici põt:cõſimile eſt illud terẽtianũ:q mihi
nũc vno digitulo fores aperis fortunatus:ne tu iſtas faxo calcibus ſepe
inſultabis fruſtra. Alacris:feſtina & lætabũda: qdã enim alacrẽ dici
putãt:quaſi alis acrẽ tãq̃ feſtinũ & properũ:ſupra de alacri: & alacrita
te dictũ eſt. Quã hæc pulchra:hæc Cicero. Ipſe:amator. Fortu=
nã ipſam:nihil dici poteſt elatius: nihil per hiperbolẽ exp̃ſſius:q̃ vt p̃
nimia læticia dicat quiſpiã:q̃ fœlicitate ſua anteibit ipſam fœlicitatẽ
q̃ fortunis ſuis antecellet ipſam fortunã in cuius manu ſita eſt beati=
tas:& q̃ vitã mortaliũ regit:talia autẽ apud trabeã dicit iuuenis ama=
tor in modica læticia exultans. Flagitioſi:facinoroſi:& ſceleſti: nã Flagitiũ
flagitiũ:auctore Donato dicit̃ res flagitatione: hoc ẽ in crepatione di Appetit⁹
gna. Inflãmata oĩa:vix inuenit̃ q circa aphrodiſia hoc ẽ venerias vo veneris ar
luptates ſit tẽperatus:cũ appetitio illa ſit cõcitatiſſima:& difficili⁹ ſit. dẽtiſſim⁹

vt inquit heraclitus voluptati q̃ iræ repugnare:hæc voluptas vt au-
tumat Plato libro ſexto de legibus ardentiſſimo furore. Et maxima
petulãtia homines vrit & agitat. Ergo pro miraculo:id reperitur exẽ

Iccus ignarus rei veneriæ

plũ. Iccum tarentinũ nullam vnquã venerem cognouiſſe: quod & de
chriſone aſtylo & diopompo traditũ eſt: verũ quod ille cupenius ora-
tianus. Nolim laudarier in-
quã ſic ego. Amor tantæ

Magnus deus amor

leuitatis : magnus deus eſt
amor: vt inq̃t Plato in ſym
poſio: & apud homines de-
oſq; mirandus: græcæ dici

Eros.

tur eros:quia vt interp̃tatur
idẽ Plato in cratilo influit
extrinſecus per oculos : ex
quo illud propertianũ ſi neſcis oculi ſunt in amore duces:molliſſimus
eſt:pulcherrimus:fortiſſimus:beatiſſimus. Contra quidã vituperantes
amorẽ turpẽ:noxiũ:impotentẽ dicũt:vaticiniũ apollini:myſteria dio-

Amatorius furor

nyſio. Amatoriũ furorẽ amori tribuimus vt ab eodẽ platone in phe-
dro proditũ eſt. Eſt deus amori cõtrarius: quem anterota nominant:

Anteros.

qui ita amorẽ fugat:vt ille conciliat. Amorẽ figurat pinnatũ: & vola-

Amor alatus

ticũ:quia nihil amantibus leuius nihil mutabilius inuenitur qui vt in-
quit plautinus amator maritimis motibus agitantur : & vt eleganter

Amor puer

expræſſit. Propertius:ſcilicet alterna quoniã iactamur in vnda noſtra:
q; nõnullis permanet aura locis:puer fingitur quia puerilibus moribꝰ
& leuitate præditi ſunt amatores:& ſine ſenſu viuũt:nec plus ſapiunt:

Retractatio verſiculi ꝓpertiani

q̃ pueri. Apud Propertiũ verſus eſt retractandus:ex ſecũdo libro. In
elegia de amore:qui ſic legitur:ſi puer es alio traiice tela tua:explana-
tionẽ lege in cõmentariis meis. Verũ in alia me nũc q̃ prius opinione
eſſe confiteor. Et enim ſuperuacuus foret in ſtudiis longior labor ſi ni-

Hippocrates errores ſuos cõfeſſus.

hil liceret melius inuenire p̃teritis: nã & Hippocrates clariſſimꝰ medi-
corũ: videtur honeſtiſſime feciſſe:qui quoſdã errores ſuos ne poſteri
errarent cõfeſſus eſt:& Mar. Tullius nõ dubitauit Catullũ atq; lucul-
lũ:ſic enim libri ab eo editi appellantur:aliis poſtea ſcriptis emẽdare:

Auguſtinus repaſtinauit opera ſua

& Anguſtinus non erubuit libris retractationũ repaſtinare libros im
editos. Dixi dũ cõmentarios propertianos cuderẽ legendum eſſe: ſi
puer es:nũc aſſero corrigendũ:ſi par eſt:pro ſi puer eſt: vt ſic ſenſus ni-
tidus:& ſpecioſus. Si iuſtũ eſt & æquũ traiice o cupido ſagittas tuas:
ad eos feriendos: qui intacti ſunt:& reſiliunt ab illecebris cupidinis:

Vitia amoris.

me enim:qui tibi mãcipatus ſum. Iamp ridẽ & addictus:turpe eſt am-
plius percuti figique ſpiculis tuis. Tantæ leuitatis:qui amat nõ plus
ſapit q̃ puer. Amori accedũt: ineptia ſtulticia temeritas incogitantia:

tibus: ſic flagicioſi qui eas inflam-
mato animo concupiſcunt. totus
vero iſte qui vulgo appellatur a-
mor: nec hercule inuenio quo no-
mine alio poſſit appellari tante le-
uitatis eſt. vt nihil videã:quod pu-

cupiditas:petulantia:multiloquiũ:& pauciloquiũ ſicuti graphice ſcri
bit plautus in mercatore. Quẽ cecilius deũ. Cecili⁹ poeta comicus Cecilius
Amorẽ nõ ſolũ deũ:ſed ſummũ ſupmũq; eſſe cenſet: qđ & Plato autu comicus.
mat. In hanc ſentẽtiã ait Seneca. In hyppolito. Deũ eſſe amorẽ turpi Seneca đ
ſeruitio fauẽs finxit libido: quoq; liberior foret titulũ furori numinis amore

tẽ conferendũ. Quẽ Cecilius deum
qui nõ ſũmũ putet aut ſtultũ: aut
rerũ eſſe imperitũ exiſtimet. Cui in
manu ſit: quẽ eſſe dementem velit.
Quẽ ſapere: quẽ ſanare: quem in
morbũ iniici: quem contra amari:
quẽ expeti: quẽ accerſiri. O præcla
ram emendatricẽ vitæ poeticam:
q̃ amorẽ flagitii leuitatis auctorẽ
in cõcilio deorũ collocãdũ putet.
De comœdia loquor: quæ ſi hæc

falſi addidit. Idẽ in octauia
de amore hæc ſcitu digna &
memoratu tradit: volucrem
eſſe amorẽ fingit immitem
deum mortalis error: armat
& telis man⁹ arcuſq; ſacroſ
q; inſtruit ſceua face. Geni-
tũq; credit venere: vulcano
ſatũ: ius magna mẽtis blan
dus atq; animi calor amor
eſt. Iuuenta gignitur: luxu
& otio: nutritur inter læta
fortunæ bona. Cui man⁹
ſit: In poteſtate amoris: &
manu eſt vt inquit Cecilius
facere de mentẽ: facere ſapientẽ: quẽ velit: nã ex amore in aniũt homi
nes: ex amore ſapiũt. Nã vt inquit Plato: nullus adeo ignauus eſt: quẽ
amor non inflãmet: & ad virtutem diuinũ reddat: vt viro fortiſſimo
par accedat. In morbũ iniici: qui amat in morbo eſt: & eo quidẽ gra
uiſſimo: ideoq; apud plautũ in ciſtellaria dicitur: amor morbus eſt: lo- Amor
quitur puella nomine gymnaſiũ bono animo eſto: erit iſti morbo me- morbus
lius: ſubiũgit ſileniũ: confidã fore ſi medicus veniat: qui huic morbo
facere medicinã poteſt. Idem in trinũmo. Amor inquit mores homi-
nũ moros & moroſos efficit: vbi per annominationẽ: mores mori di Mores
cũtur: ſtulti & fatui. moros enim græcæ ſtultus dicitur: vnde morio- mori
nes nominãtur: & morari prima longa ſignificat inſanire. Quẽ cõ Moros
tra: amor ille ſuauiſſimus eſt vt inquit plautus: qui eſt mutuus: vbi qui ſtultus
amat redamatur: quod oppido q̃ rarũ eſt: fœminæ enim rarenter vere Morio
amant: ſed vt inqnit lena plautina: amare ſe ſimulãt: neq; vlla mulier Morari
habet cordoliũ. Expeti: deſiderari. Accerſiri: vocari: in hãc ſentẽ Amor
tiã ait perſius. Quidnã igitur faciã: ne nũc cũ accerſor & vltro ſuppli mutu⁹ ſu
cet accedã? qđ ex illo terẽtiano trãſcriptũ videtur: qđ igitur faciam auiſſimus
adeã an nõ eã:: ne nũc quidẽ cũ accerſor vltro. O præclarũ: cũ iro-
nia legendũ: pronũciandũq; eſt. De comedia loquor. Inter veteres An co-
quæſitũ eſt: an comedia ſit poema ꝓpterea quod ſerpit humi. Quod media ſit
ſermo merus: verba quotidiana. Character humilis eſt: hinc illud ora- poema.

tianū: idcirco quidam comedia nec ne poema eſſet quæſiuere: quod acer ſpiritus ac vis: nec verbis: nec rebus ineſt. Nulla eſt omnino: tanq̄ qui probant flagitia inuitant ad flagitioſa poemata condenda: ſicut apud eos qui improbant nullo in honore ſunt laſciui poematis conditores: nulla ergo ait Cicero eſſet comedia: & nulla theatrica opprobria ſi nos talia non probaremus: verum vt inquit Auguſtinus: artem flagitii diſcunt ex ludis ſcenicis: dum flagitioſiſſimæ conſuetudinis vitiis oblectantur. hinc apud Terentium flagitioſus adoleſcens ex tabula picta inſpecta adhibet patrocinium turpitudinis ſuæ In eaqȝ ſe iactat imitari deū

flagitia nó probaremus: nulla eſſet omnino. Quid autem ex tragœdia princeps ille argonautarum: Tu me amoris magiſ q̄ honoris ſeruaſti gratia. Quid ergo hic amor Medeæ: quanta miſeriarum incendia excitauit: atqȝ ea tamen

Ego homūtio nō facerē qđ deus.

Ego inquit homuntio: non facerem id quod deus: ego vero illud feci ac lubens: & hæc ſunt ſcenicorum flagitia ludorum: comedie. ſ. & tragediæ: quæ agebantur in ſpectaculis multa rerum turpitudine: & ſi nulla verborum obſcenitate compoſitæ: quas etiam inquit Auguſtinus inter ſtudia quæ honeſta ac liberalia vocantur: pueri legere & diſcere coguntur a ſenibus. Hieronymus in expoſitione de filio prodigo: ſacerdotes inquit dei omiſſis euangeliis videmus comedias legere amatoria bucolicorum verſuum verba cantare: quod in decretis canonicis: Diſt. xxxvii. repetitū eſt. Item Di. lxxxvi. præcipitur ne laudes Iouis perſonent in aure pontificis. Princeps argonautarum: Iaſonem intelligit qui in tragedia Medea: verba hæc dicebat ad Medeam quam expulerat: ſignificat autem tragediam opinor Ennii cui titulus eſt Medea: de qua in primo de finibus ſic ſcriptum legimus quis tam inimicus pœne nomini Romano eſt: qui Ennii Medeam: aut Antiopam Pacuuii ſpernat: aut reiiciat: Euripides apud Græcos ſcripſit medeam: apud noſtros extat medea ſenecæ: grammatici identidem citant Ennium & Actium poetas in medea. Tu me amoris: dicuntur hæc ex perſona Iaſonis ad Medeam: quæ illi merita ſua exprobrabat: quod vt refelleret dicit: ſe ab illa amoris magiſquam honoris gratia ſeruatum eſſe. Excitauit incendia: in hanc ſententiam Maro: ſceuus amor docuit natorum ſanguine matrem cōmaculare manus. Crudelis tu quoqȝ mater. Notiſſima ſunt illa: quæ medea ob amorem amens & vecors facitauit: quæ flammis coronalibus deuſſit nouam nuptam vna cum regia: quod latiſſimæ a nobis explicatum eſt in primo apuleii commētario.

Comedias legi a ſacerdotibus.

Ennii Medeā.

Apud alium poetā: fortaſſis actiū ſignificat: qui & ipſe medeā ſcripſit. Illū: ſcilicet iaſonē. Qui plus pollet: nimirū plus pollet poteſtq; amor: q̄ pater: q̄ leges: q̄ reliqua oia. Nihil enim potentius: nihil concitatius eſt amoris vi & impotentia: q̄ non ſolū mortales vincit: ſed & immortales debellat: hinc Ouidius de amore: tu ſuperos. Ipſumq;

Nihil cō-citatius amore

apud aliū poetā patri dicere audet ſe coniugem habuiſſe illum: amor quem dederat. qui plus pollet potiorq; eſt patre. ſed poetas ludere ſinamus: quorum fabulis in hoc flagitio verſari ipſum videmus iouem. Ad magiſtros virtutis philoſophos veniamus: qui amorē negant ſtupri eſſe & in eo litigant cū epicuro non multū: vt opinio mea fert mentiente. quis eſt enim amor iſte amicitię: cur neq; deformē adoleſcētē quiſquā amat: neq; formoſum ſenē: Mihi qdē hec in grecorū gymnaſiis nata ꝯſuetudo videtur:

iouem tu numina ponti victa domas: ipſumq; tegit: q numina terræ tartara quid ceſſant. Ipſum videmus iouē: carminibus poetarū. Iuppiter amator maximus adulterq; deſcribitur quem tradūt cum alcumena cum ſemele. Cum antiopa: cū læda: cū danaæ: cum europa: cū aliis prope infinitis: concubuiſſe. Tertullianus in apologetico ait iouem ſede ſubantē in ſororē fuiſſe vbi ſubantē intelligi vult ꝓ libidinantē & rei veneriæ inhiantē: ſuper quo verbo in annotationibus plura: idē poetas deoꝝ dedecoratores eē dicit: quoniā eos faciunt adulteros: & ſcortatores: Amorē negāt ſtupri eſſe: Plato amorē p̄ conio laudis extollit: aitq; duas eſſe veneres. Geminos quoq; amores. Alterū turpē & beluinū atq; vulgarē alterū honeſtū: cæleſtē atq; precioſum: qui amantē pariter atq; amatū virtutis curam ſtudiūq; ſuſcipere cogit: cuius ſectatores: nullis ad turpitudinē ſtimulis illiciuntur: hic amor non formā corporis diligēdam admonet: ſed pulchritudinem animi exoſculandam: qui virtutes amatoribus ſuis conciliat: de quo & nos olim luſimus: quodā idilio amatorio: vtrūq; amorem verſibus elegiacis diſſertantes: nūc cicero culpat philoſophos: qui amorē negant ſtupri eſſe: ſed amiciciæ conciliatorē: quod ſecus videtur. Cū nullus amet deformem: ſed forma corporis maxime alliciatur. Plato in ſympoſio. De amore vulgari loquens: amat inquit fœminas nō minuſq̄ maſculos: & corpora magiſq̄ animos. Ariſto. quoq; lib. viii. æthicorum: amator inquit aſpectu gaudet amati: hic autē obſequio amatoris: deſinēte vero ætatis flore: & amicitia frequēter deſinit: nā huic aſpectus non amplius iucundus eſt. Illi autē non preſtatur obſequium.

Iuppiter amator mulierū

Subantē

Duo amores.

Amor cæleſtis

Amor vulgaris

Amator aſpectu amati

In quibus conceſſi amores:Socrates. Plato. Xenophon: & vniuerſus ille philoſophorũ cœtus:maſculorũ amores commendat:fuerunt qꝫ apud græcos conceſſi liberiqꝫ amores adoleſcentulorũ. Immo vt auctor eſt.M.Tullius in libris de rep. probro erat adoleſcentibus græcorum:ſi amatores non haberent. Seruius grammaticus ait de cretẽſibus accœpimus quod in amores puerorum intemperantes fuerunt:quod poſtea in laconas & totam græciã tranſlatum eſt:proprius aũt de amoribus cretũ ille mos fuit:vt amator violentia & rapina corriperet amatum. amabilem non tam formoſum putant: quã robore pſtantem: quem muneribus donatum:poſt cenam euеſtigio dimittit amorẽ philethora appellant. Amatum vero Clenon. Ideſt illuſtrẽ:auctor Strabo in.x.lygurgus nomothetes.ideſt legũ cõditor apud ſpartanos: puerorũ amatores eſſe pmiſit:ſic Socrates alcibiadẽ amore caſtiſſimo dilexit:aitqꝫ alcibiades apud Platonem:ſe non aliter ex gremio Socratis ſurrexiſſe: quã ſi cum patre iacuiſſet:ait idem Plato ciuitatem vel exercitum futurum inſuperabilem:inexpugnabilemqꝫ: qui ex amatoribus amatiſqꝫ conſtaret:olim gorgias apud lacedæmonios:primus ſacram. Ita enim appellant:cohortem ordinauit: ex amatoribus & amatis conſtitutam. Ita vt amator iuxta amatum collocaretur: ex quo facta eſt indiſſolubilis:inſuperabiliſqꝫ:cum pericula animo preſentiſſimo perferrent:cum amator arma abiicere vt ordinem deſerere aut fugere corã amato erubeſceret:immo obire mortem mallet: q̃ dilectũ relinquere:fertur hanc ſacram cohortem vſque ad bellum quod apud cheronam plutarchi patriam geſtum eſt inſuperabilem inuictamqꝫ permanſiſſe:poſt id prælium cũ philippus macedonũ rex victoria potitus inſpexiſſet trecenta cadauera ſimul iacentia:audito id eſſe illud ſacrum agmen:demiratus vehementer dixit. Dii eos perdant: qui iſtos vel facere:vel pati turpiter aliquid ſuſpicantur. Nudare inter ciues corpora:In gymnaſiis exercitationibuſqꝫ græcorũ corpora nudabantur lacedemonii primi:vt docet thucidides corpora certaturi nudarunt: propalã ſe exeuntes;oleoqꝫ vnxerunt. Græca res vt inquit Plinius:nihil valere. Plato in quinto de Republi.non ſolum viris:ſed etiã mulieribus corpora nutãda exercendaqꝫ gymnaſticis exercitationi

in quibus iſti liberi & conceſſi ſunt amores. Bene igitur Ennius:Flagitii principium eſt nudare inter ciues corpora : qui vt ſint ſicut fieri poſſe video:pudici:ſolliciti tamen & anxii ſunt:eoque magis quo ſe ipſi continent & cohercent. Atqꝫ vt muliebris amores omittam: quibus maiorem licentiam natura cõ

Amores puerorũ.

Amor creticorum.

Phileton. Clenos.

Alcibiades ſocrati dilect⁹.

Sacra cohors ex amatis & amatoribus.

Dictũ philippi:

Corpora nudare

Græca res eſt.

ceſſit: quis aut de Ganymedis rap-
tu dubitat: quid poete velint: Aut
nó intelligit quid apud Euripidé:
& loquatur & cupiat Laius: Quid
deniqꝫ homines doctiſſimi: & ſum
mi poetæ de ſeipſis:& carminibus
edant & cātibus: Fortis vir in ſum
ma repu. cognituſqꝫ de iuuenū a-
more ſcripſit Alceus. Nam Ana-
creontis quidē tota poeſis eſt ama

bus eſſe permittit: verū cūprimis ratio verecūdię habēda eſt: ſine qua
nihil ſatis laudabile eſſe poteſt. De ganimedis raptu: Finxerūt poe
tæ Iouē in aquilla rapuiſſe cataminū Ganimedem: qui color poetic⁹ Rapt⁹ ganymedes
ſignificat: aut per legionē raptū eſſe: cuius inſigne eſt aquila: aut nauis
in qua impoſitus eſt: tutelā habuit i aquila figuratā: locū vnde raptus
eſt harpagion vocāt: græce Harpagion
αρπαζω dicit rapio. Vn-
de harpax: apud Plautū no
mē furacis & raptoris. Et
harpagare ꝑ rape: obraptū Harpagare
Ganimedis: vt hiſtorici tra
dūt exortū eſt bellū tibi pa-
tri ipſius & tantalo: fruſtra
igit Iouis fabula: & raptrix
aquilla cōfingitur. Quid
cupiat laius: apud Euripidē
in phœniſſis: laius: qui ma-
nu filii oedipodos erat peri
turus optat amores præpo- Amores ꝑpoſteri.
ſteros: & adoleſcētulorū diuerticula: ferūtqꝫ a laio cōſuetudinē cohor
tis amatorꝝ. Exortā eſſe: quā pauloante dixi ſanctā cognominari: cu-
ius rei meminit Plutarchus quoqꝫ in pelopida. Scripſit Alceus: inter
poetas lyricos græcos. Alceus eſt magnificus: breuis: diligēs: & plu-
rimū homero ſimilis: ſed in luſus amoreſqꝫ deſcendit. In parte operis Alceus
aureo plectro Donatus: quia tyrannos inſectatus eſt: qđ & Quintilia Aureo
nus memorat: & Oratius ſignat illo verſu. Et te ſonantē plinius aureo plectro
alceæ plectro: patriā habuit mytilenē: q̄ ciuitas eſt in leſbo famigerata donat⁹
olim ex quodā ꝓlio abiectis armis ſeſe fugiſſe ſcripſit: & præconi cui-
dā imperaſſe: vt his qui domi erant nūciaret: alceū incolumē euaſiſſe:
hic dilexit puerū nomine Lycū: nigris oculis: nigriſqꝫ capillis ſpecio- Lycus
ſum: quē carmine lyrico celebrauit: hinc Oratius de alceo loquēs ſic delitiū
refert: liberū & muſas venerēque: & illi ſemp herentē puerum canebat alcei
& licum nigris oculis nigroqꝫ crine decorū: cum ſepe amatoribus: vi-
tia amati iucunda ſint: Neuus in articulo pueri delectabat alceum At Neuus de
eſt corporis macula neuus: Illi tamē hoc lumen videbatur: vt inquit lectabat
.M. Tullius in primo de natura deorū. Anacreontis poeſis: anacreō alceum
lyricus poeta amauit puerꝝ nomine bathyllum: viſcēda pulchritudine Anacreō
ſpectabilē: de quo Oratius: Nō aliter ſamio dicūt arſiſſe bathyllo ana
creōta reū: apuleius huiuſce bathylli ſtatuā elegāter graphiceqꝫ deſcri
bit in floridis: quē ait anacreonteū carmen canere: hūc celebrauit ana
creō amatorio poemate: cuius verſus lepidiſſimos. Au. Gellius refert:

libro noctiū atticarū duodeuigeſimo. Et ego libens meminit vt obi
ter vnius elegantis verbi corrigeretur error: quo lapſi ſunt correpto
res: interpræteſq; gelliani: ſic enim græce ſcriptū eſt. ποιησον αμ
πελους μοι και βοτρυας καταιτο. και χρυσεους πα
τορτσα ομου καλως λυαω ερωτα ακι βαθυρορ. idest
vt interpretantur interpræ
tes: vites fabrica quæſo in
tus: & racemos pariter aure
oſq; pulchre calcantis comi
tes: lyei Amorēq; profundū
ſimul: Cætera ſatis cōducē
ter & perite: ſed nouiſſimū
verbum parū ſolerter intor
ſpexerunt: nā non legendū
eſt βαθυρορ quod ſignifi

toria. Maxime vero oīum flagrā
ſe amore Rheginū Ibicum appa
ret ex ſcriptis: atq; horum omniū
libidinoſos eſſe amores videmus.
Philoſophi ſumus exhorti & au
ctore quidem noſtro Platone: quē
non iniuria. Dicæarchus accuſat:

cat profundū ſed βαθυλλορ. idest bathyllum puerū. Et ita ſenſus
verus ſpecioſuſq; eluceſcet hac noſtra lectione: vt dicat anachreon o
vulcane fabrica mihi q̄ſo in poculo argēteo: vites & racemos & calca
tores bacchi. Et amorē vna cū puero bathyllo: quē ſcilicet deperibat
vult enim in poculo celari figurariq; cū deo cupidine puerū batyllū
ſuū delicioſum: De Anacreonte intellexit Ouidius illo verſu: ſit quo
q; vinoſi teia muſa ſenis: de eodē aliubi inquit: præcipit lyrici teia mu
ſa ſenis. Dictus eſt enim Anacreon teius a patria Teo: quæ ciuitas eſt
ioniæ: ex eadē vrbe fuit hechateus hiſtoricus: periit Anacreon acino
vuæ paſſæ ſtrangulatus. Rheginū Ibicum: ex nouē: lyricis poetis a
pud græcos famigeratis: vnus eſt ibicus: a quo genus metri dictum
ibicum: ſicut alterū ab alceo: alchaicū: tanta apud veteres fuit poetarū
lyricorū multitudo vt. M. Tullius neget ſi duplicetur ſibi ætas habitu
rū ſe tēpus quo lyricos legat. Rheginus eſt ibicus dictus a patria rhe
gio quod oppidū: in marginæ italiæ ſitum eſt. Cui græci nomen de
dere ab argumēto dehiſcendi. Rhegion enim græce abruptū pronun
tiatur: hinc enim ſicilia auulſa arbuptaq; eſt ab italia græcū verbū eſt
ρηγνυμι: quod ſignificat abrūpto: vnde rhagades & rhagadia di
cuntur ſciſſuræ ac rimæ: quæ anum ſedemq; infeſtant: de quibus Pli
nius. Celſus. medici omnes multa. Inde Rhage nominate cui ciuita
ti ab auulſione terremotus inditum nomen olim Rhegine ciuitatis in
gens fuit potentia ob eamq; cauſam nomen ciuitati factum eſſe qui
dam autumant: quaſi regia vrbs foret: quod & Strabo memorat. Di
cearchus. hic fuit nobilis peripateticus: qui librum ſcripſit de interitu
hominum: quo docuit hominem homini nocentiorem eſſe omni re
liqua calamitate. Amori auctoritatem: Plato in dialogis & in ſim

Batyllus deliciorū
Locus pulcherrimus
Teia muſa:
Teos.
Ibicus.
Rhegin⁹.
Rhegion
Rhagades.
Rhagadia.
Rhagæ.

poſio:phedroq; potiſſimū : amorem miro præconio ſuſtollit. Sa-
pientem amaturum: aſtipulatur huic ſententiæ illud africanii amabit
ſapiens cupient cæteri. Conatū:nomen eſt quarti ordinis. Faciun-
das amicitiæ : ab amore amicitia eſt nominata:eſt enim amor prin-
ceps ad amicitiā coniungendam:auctor.M.Tullius in lelio: Ex pul
chritudinis ſpetie: amor vt
diffiniunt ſtoici: & refert la
ertius:eſt concupiſcentia q̄-
dam inſidiatrix induſtrię &
ſtudii: p apertā ac ſe ingerē
tem pulchritudinē.Plato in
dialogo:cui titulus ē de pul
chritudo : ait pulchrum eſſe
quod per viſum auditumq;
delectat : fores enim animi
ſūt oculi & aures: amor dif
finitur deſiderium pulchri-
tudinis fruēdæ: qui ab aſpe
ctu ducit originem:nam vt
Muſeo placet.Cauſa omnis
amoris & origo eſt oculus.

Amabit ſapiens.
Amor qđ

qui amori auctoritatē tribuerit ni-
mis:ſtoici vero & ſapientem ama-
turum eſſe dicunt : & amorem ip-
ſum conatum amicitiæ faciundæ
ex pulchritudinis ſpecie diffiniunt
qui ſi quis eſt in rerum natura: ſi-
ne ſollicitudine:ſine deſiderio:ſine
cura:ſine ſuſpitione ſit:ſane:vacat
enim omni libidine. Hæc autem
de libidine oratio eſt. ſinautem eſt
aliquis amor : vt eſt certe qui nihil
abſit: aut non multum ab inſania:

Oculi. Aures. Fores. animi. Oculus origo amoris.

Ideoq; illi pedicis amatoris facilius illaqueantur: qui frequētiſſimo in
tuitu aciem viſus ad aciem dirigentes lumina iungunt luminibus: &
ſiquis pulchritudine polleant oculorū ac nitore:ſepius intuendo inſa
nire compellit. Carpit enim vires paulatim vtique videndo fœmi
na: hinc illud apuleianum.Iſti tui oculi per meos oculos ad intima di
lapſi præcordia:meis medullis acerrimum commouent incendium.
Expertus loquor: nihil ſic inflāmat:ſtimulatq; animū amatoris q̄ ve
nuſtas oculorum: qui inſtat fulminū penetrant præcordia. Exedunt
medulas:vitalia populantur:amaui iampridem panthiam. In præſen
tia afflictim depereo martiam: vtraque formoſiſſima eſt: & venuſtate
matronali decentiſſima: vtriuſq; oculi veneris illices amabiliſſimique
me cœperunt inuaſerunt : diſtraxerunt: & ſicut ictus nouiſſimus ma
gis lancinat vitalia: ſic amor martiæ recentior memet ſurripuit mihi:
cuius oculis nihil potentius nihil formoſius:nihil amabilius noui: nō
minor eſt primo turbine turbo ſequens. Irreticum poſſeſſum manci-
patum me tenet martia:tenebitq; dum vita ſuppeditabit : dū ſpiritus
hos reget artus: qua nec helena formoſior:nec cornelia circunſpecti-
or. nec penelope probior: nec vlla matronarum omnibus pulchritu-
dinis numeris abſolutior. Qui ſi qs:talis eſt amor ille honeſtus: quē
Plato celeſtē vocat. Sin eſt aliqs:talis eſt vulgaris& cōmunis amor.

Oculi in amore potētiſſimi.

Martiæ flāma recens.

Laus noſtræ martiæ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Qualis in leucadia eſt : ſupra dictū eſt in leucadia fuiſſe :petram:ex qua ſaltus fiebat:q ad ſedādos amores valere credebatur: ex quo ſaphro: eſtro cupidinis pcita pceps deſiluit: ante ſapho cephalus indidē ſe deiecit ob amoris impotētiā: hic leucadia accipit̃ p noie fabulæ q̃ cōpoſuit Turpilius poeta comicus. Grāmatici aduocāt turpilii leucadia in q̃ inducebatur amator ob amorē furēs ac vecors. Sit qſquā deus:carmē eſt turpilii poete comici apud quē amator: eſtu cupidinis ardēs hęc dicit:poſſet ſatis cōmo de hoc referri ad cephalū : q amore ptarolæ velanus ſeſe precipitauit ex ſaxo leucadio: vel ad deucalionē: q pyrræ incēſus amore:ex ſaxo diſiluit : nec mora iuſſus amās tetigit letiſſima pyrrhę pectora. Heu me infœlicē:verba eiuſdē poetæ:que ab amatore eodē dicuntur. Sanus ne es: hoc dicitur ex pſona neceſſaria: q̃ apud Turpiliū his verbis caſtigat inſaniter amantem Apollo ſancte: amator inops animi ob amorē apud poetam inuocat deos:vt ſibi ſuppetias ferant Ego arbitror ideo appollinē & neptunnum: & ventos peculiariter inuocari ab amatore fortaſſis deucalionē: vel alio quoq; quia ex leucadia ſeſe demittere præcipitem deſtinauerat : vbi Apollo : & Neptunus colebantur: p inde illorum inuocat auxilium : vt :citra periculum deſiliat : & vt amore: : ſubleuetur : quo immodice vexabatur. Nam quid ego ait amator ſe nolle inuocare Venerem tanquam inica ſit amanti ſibi. Sic affecto:iuueni ſic ob amorem inſanienti: vt declarant verſus poetici

qualis in leucadia eſt: ſiquidem ſit quiſquam deus:cui ego ſim curæ. At id erat de is omnibus curandū quemadmodū hic frueretur voluptate amatoria. Heu me infœlicē. nihil verius probe. Et ille. ſanus ne es qui temere lamentare: ſic inſan9 ſuis etiam videtur. Ad quas tragedias effecit: Et Apollo ſane fero opem : teq; omnipotens Neptune inuoco. Voſq; adeo venti. Mundū totum ſe ad amorem ſuum ſubleuandū conuerſurū putat. Venerem vnam excludit vt iniquā. Nā quid ego te appellem Venus: eam prelibidine negat curare quiquam qui vero ipſe nō propter libidinē tanta flagitia & faciat & dicat : ſic igitur affecto hæc adhibenda curatio eſt: vt & illud quod cupiat oſtēdat q̃ leue:q̃ contemnendū:q nihil ſit oīno:q̃ facile vel aliūde vel alio mō perfici: vel oīno negligi poſſit Abducēdus ē etiam nōnunquam

Ad alia ſtudia: Ouidius in libro de remedio docet remediū eē effi-
cax ad amorē abolēdū trāſferre animū ad ſtudia & negotia: nā venus
ocia amat: finē q q̄ris amori: cedit amor reb⁹. Res age tutus eris: ſunt Cedit
fora ſunt leges ſunt quos tuearis amici: vade p vrbanæ ſpendida ca- amor
ſtra togæ. Item Seneca p̄cipit homini iracūdo ſtudia immutāda eſſe: rebus
omittēda grauiora. animū
amenis artibus tradēdū: le-
ctio illū carminū oblentat:
hiſtoria detineat: mollius de
licatiuſq; tractet cōtra ama
tori q̄rēti amoris ſolutionē:

ad alia ſtudia ſollicitudines curas
negocia. Loci denique mutatio-
nem tanquam ægroti non conua-

legēdi ſunt libri philoſophici: vituperatoreſq; rerū veneriarū q dicūt
cauēda eſſe fœminæ participia: a qbus dicitur ſodalitas fœminæ eſt Sodalitaſ
gluten delictorū: viſcū toxicatū. fouea profunda eſt mulier. Inſidiatur fœminæ
in via quaſi latro: & quos incautos viderit: interficit. Solomō ait. Ne gluten de
capiaris mulieris nutibus: q̄ viri p̄cioſam animā capit: Plautus inquit lictorum.
amor melle & felle fecūdiſſimus eſt: Guſtu dulce dat. Amarū ad ſacie- Plautinū
tatē vſq; aggerit. Hieronymus. Seneca. Plutarchus ſcribūt. Amor for ſatu di-
mæ rationis oblinio eſt: & inſaniæ pximus: fœdū minimeq; conue- gnum.
niēs aīo ſuſpici vitiū: turbat cōſilia: altos & generoſos ſpiritus frangit Contra
a magnis cogitatiōibus ad humilimas detrahit. Querulos: iracūdos: amorē.
temerarios: dure impioſos: ſeruiliter blādos: oībus inutiles: ipſi nouiſ
ſime amori facit apud Platonē tota amoris inſectatio: poſita eſt: & oīa
eius incōmoda lyſias explicat. Loci mutatione: Ouidius inter cæte-
ra remedia: hoc quoq; cōmemorat: mutādū eſſe locū: cū ait. I procul
& lōgas carpere perge vias: nā vt inqt Propertius. Quātū oculis aio Mutand⁹
tā procul ibit amor. In decretis can. Di. lxxxi. ſic ſcriptū legimus: va- locus eſt.
let interdū p ſalute animæ mutatio loci: plerūq; enim dū mutatur:
locus: mutatur mētis affectus ſed interdū: ſcandit æratas vitioſa na-
ues cura: nec turmas equitū relinquit: ocior ceruis & agente nimbos
ocior euro: vt inquit Oratius in carmine lyrico: amoris cura per ſæpe
indiuulſa eſt: & inſeparabilis: nec vlla peregrinatione obliterat: ſequū-
tur nos quocūq; imus vitia: ideoq; præcipit ſalubriter Seneca: animū
debere nos mutare nō cælū: cupiā q̄renti nihil ſibi peregrinationes p
fuiſſe: qd miraris ait Socrates: cū te circūferas: q̄ris quare te iſta fuga
nō adiuuit: tecū onus fugis animi deponēdū eſt. Tāq̄ egroti: multis Tecum
morbis ſaluberrima eſt aeris lociq; mutatio: eaq; curatione medici vtē fugis
dū eſſe p̄cipiūt & potiſſimū in phthiſicis Plinius in. xxxi. vtilē eſſe na phthiſiciſ
uigationē: phthiſi affectis aut ſanguinē egerētibus: ideoq; egyptū peti vtilis na-
ſolitū pp longingtatē nauigandi. cor. celſus in tertio: opus eſt phthi- uigatio
ſicis lōga nauigatiōe: cæli mutatione ſicvt denſius: q̄ i. ex quo diſce-

dit eger:petatur:lōq; aptiſſime ex italia alexandriā itur. Columela in octauo cēſet in oibus morbis ac peſtibus mutādas eē regiones. Nō cōualeſcētes:atrophos vocāt:ab ibecillitate vires vis recolligētes cacexia:malus eſt corporis habitus:qđ fit cū lōgo morbo vitiata corpora:āt ſi illo vocāt:refectionē tñ nō accipiūt. Nouo veterē eiiciēdū: Ouidiꝰ:ſucceſſore nouo tollit ois amor. Propertius: ſūt quoq; trāſlato gaudia ſeruitio:ſicut.n.veterē morbum nouus emouet ſicut clauū clauus expellit: ita veterem amorē nouꝰ amor extrudit expūgitq; ſed quādoq; tam firmę ſunt pedicæ & caſſes primitiui amoris vt reſolui nō q̄ant: neq; pfringi:vllo amore poſteriore: ptinax ē p ſæpe neq; frigeſcēs neq; relēteſcēs cupido: cuiꝰ clauo fixus animꝰ amātis quanto magis ſe ſubducere cōtēdit tāto magis retrahit. Supra inceſta:de ſtupri iceſtiq; differētia apud Suetonium plura:& docet iuriſcōſultus titulo ad legē iuliā de adulteriis. Iniuriæ ſuſpitiones: apud Terentiū: in eunucho ſeruus parmeno: lōge ſapiētior domino ait: here q̄ res in ſe neq; conſiliū:neq; modū habet vllū:eā cōſilio regere non potes. In amore hec oia ſunt vitia:iniuriæ ſuſpitiones inimicitię inducię

Mutandꝰ locus in morbis

Atrophi.

Cacexia

Pedicæ amoris inexplicabiles

leſcentis ſæpe curādus eſt. etiā nouo quodā amore veterē amorem tāquā clauo clauū eiiciendū putāt. Maxime aūt admonēdus quātus ſit furor amoris. Omnibꝰ enim ex animi perturbationibus eſt pfecto nulla vehemētiora:vt ſi iā ipſa illa accuſare nolis: ſtupra dico & corruptelas:& adulteria:inceſta denique: quorum omniū accuſabilis eſt turpido ſed vt hæc omittamus: pturbatio ipſa mētis in amore fœda per ſe eſt. Nā vt illa prtereā quæ ſunt furoris: hæc ipſe per ſeſe quā habēt leuitatem: quæ vidētur eſſe mediocria:iniuriæ ſuſpitiones:inimicitiæ:inducie:bellū pax rurſum. Incerta hec ſi tu poſtules ratione certa facere: nihil plus agas quam ſi des operā vt cū ratione inſanias. Hec incōſtantia mutabilitaſq; mētis quē nō ipa prauitate deterreat? Eſt enim illud quod in omni per

bellū:pax. rurſum & cætera q̄ hic recitat Cicero: & decenter vſurpat Oratius:in ſermonibus:apud Plautū in mercatore: charinus amatoꝝ vitia amoris pleriq; oia cōplectitur cū ait: amorē hæc cūcta vitia ſectari ſolēt:cura:egritudo:nimiaq; elegātia: & mox ſed amori accedūt etiā hæc q̄ dicimus:inſomnia:erumna:error:& terror:& fuga: ineptia ſtultitiaq; adeo & temeritas:incogitantia: cupiditas: & maliuolentia:

Amoris vitia ſecūdū Terentium & plautū

Incogitantia

turbatione dicitur: demonſtrādū: nullā eſſe niſi opinabilē: niſi iudicio ſuſceptā niſi volūtariā etenim ſi naturalis amor eſſet:& amarent: oēs & ſemper amarent:& idē amarent: neq̃ aliū pudor: aliū cogitatio:aliū ſatietas deterreret. Ita vero quāquā diu perturbat animū dubitationē inſaniæ nō habet: cuius impulſu exiſtit etiā inter fratres tale iurgiū. Quis homo te exuperauit: vnquā gentiū impudentia. qs aut malitia te: noſti quæ ſequūtur. alterinis.n. verſibus intorquētur inter fratres grauiſſimæ cōtumeliæ: vt facile appareat Atrei filios eſſe eius:qui meditatur pœnam in fratrem nouā. Maior mihi moles maius miſcendū malū: qui illius acerbum cor contundā & cōprimam.

petulantia: cupiditas:& maleuolentia: inheret etiā auiditas deſidia: iniuria:inopia cōtumelia & diſpendium:multiloquiū:pauciloquium.

Niſi opinabilē: iā ante ſepius dixit Cicero ꝑturbationes nō ex natura exoriri:ſed ex opinione & iudicio:eſſeq̃ volūtarias: hoc idē aſſerit de amore videlicet eū eſſe volūtariū & opinabilē:nō aut naturalē: nā ſi naturalis eſſet pſeueraret: nec vllo vnq̃ tēpore fineret ſed videmus defloreſcente pulchritudinis flore amorē reſtingui & deſinere:araſpas iuuemus apud xenophontē ait ad Cyrū:amorē eſſe rem vltroneā voluntariaq̃: nā ſi naturalis inqt eēt oēs adæq̃ cogeret: vt ignis oēs itidē vrit: natura. n. talis eſt: pulchrā aūt fœminā alius amat alius nō amat: & qſq̃ amat quē velit: frater ſororē nō amat:q̃ amat ab alio neq̃ pater filiā amat: q alius deperit:ecōtrario Cyrus:quomō inqt ſi amor vltroneus eſt: non eo necare qs pōt cū velit: vidi ego flētes ꝑ dolore ab amorē:& q optarēt ab amore liberari nō ſecus q̃ a morbo grauiſſimo:neq̃ liberari tamē poſſent:ſed validiore neceſſitate ligati eſſent: q̃ſi in ferrea vincula coniecti forēt: idē mox paulo docet amoris vim eſſe q ignis potētiorem: ignis inqt vrit ꝓpe tēgētes:at formoſi eos ēt accēdūt q ſe ꝓcul ſpectāt vti pp amorē ardeſcāt. Dubitationē inſaniæ:ideſt nemo dubitat irā eſſe inſaniā q̃diu ꝑturbat animū. Ira eni breuis furor eſt: vt inqt Oratius. Irā philoſophi diffiniūt breuē inſaniā. Inter fratres: atreū intelligit & thieſtē tragediis memoratiſſimos: Quis hō: verba poetę tragici ex pſona atrei & thieſtæ:dū ſe mutuis cōuitiis inceſſunt & alternis verſibus cōtumelias intorquēt poſſet ēt hoc referi ad filios atrei:q inter ſe diſſidētes cōuiciētur paternos mores imitari: Ennius & actius ſcripſerunt tragediam thieſtē: qualis eſt apud nos Senecæ:

Pauciloquium

An amor opinabilis an naturalis

Amor res vltronea.

Sentētia Cyri de amore

Amor potentior igne

Ira breuis inſania

Thyeſtes tragedia.

Maior mihi cõſimiliter apud ſenecam atreus loquitur. Age anime fac quod nulla poſteritas ꝓbet: ſed nulla taceat: aliqđ audẽdũ ẽ nephas atrox cruentũ: tale qđ frater meus ſuũ eſſe malit. Meis malis: maxillis Virgilius pomiades malis mẽbra obſũpſere quadrige. Seneca in thieſte lancinat gnatos pater artuſq; mãdit ore funeſto ſuos. Iratos exiſſe de poteſtate: ſicut furioſus: mentis impos eſt. & auius a ratione ita iratus ĩpotẽs ſui eſt & animũ nõ regit: ratione nõ ducit̃: ſed inſtar inſaniẽtiũ baccatur furitq; ſine cõſilio ſine mẽte: ſeipſum in poteſtate nõ habet: qd autẽ ſit exire de poteſtate ipſemet. M. Tullius interp̃tat̃.

Iratus impos mentis.

Dũ ſe colligant: homo dicitur colligere ſeipſum cum mentẽ cõſiliorũ rationẽ diſſipatã ex iracũdia in ſuum locum cõgregat: cõtrahitq; dixit Virgilius: & ſe collegit in arma: hoc eſt ſeipſum texit ſepſitq; armorum tutela M. Tullius in epiſtolis ad lẽtulũ collegi ipſemet & cum ipſa quaſi Repu. collocutus ſum. Diferãt in tẽpus: maximum remedium eſt iræ: vt inquit ſeneca mora dilatioq; vt primus animi feruor relãgueſcat: & caligo que premit mentẽ aut reſidat: aut min⁹ dẽſa ſit: hinc illud athenodori philoſophi documẽtũ q ad auguſtũ ceſarẽ extremo officio ſalutatõis verſ⁹ dixit. Cũ ira ceſar te ceperit: nihil prius neq; dixeris nec feceris: q̃ ipſa quatuor &. xx. elemẽta litterarũ græcarũ tecũ ipſe ꝑcurreris: & memoria recẽſueris vt ita cõcitatio illa: q̃ momẽtoſa eſt: mẽte alio traducta: parui tẽporis interiectu lãgueſceret: auctores ſextus aurelius: & plutarchus ꝓcipit. M. Tullius: in epiſtola ad q̃ntũ fratrẽ didaſcalica: reſiſtendũ eſſe iracũdię: cũq; ea maxĩe aĩum moueat: tũ eẽ diligẽtiſſĩe liguã cõtinẽdã

Colligere ſeip̃m qd

Mora remediũ irę

Documẽtum athenogori ſaluberrimũ

Deferueſcat de hac re lãgueſcat feruor: ardorq; reſtigat̃: in orõne ꝓ celio: multi iqt ſũmi hoĩes & clariſſimi ciues fuerũt quoꝝ cũ adoleſcẽtię cupiditates d̃ferbuiſſẽt Eximię virtutis firmata iã ętate extiterũt.

Quæ igitur hæ erunt moles: Audi Thyeſtẽ ipſum. Hortatur me frater: vt meos malis miſer mandẽrẽ natos. Eorũ viſcera apponit. Quid eſt enim quo nõ progrediatur codẽ ita: quo furor: Itaq; iratos proprie dicimus exiſſe de poteſtate .i. de cõſilio. de ratione de mẽte. Horum enim poteſtas: in eorũ animũ eſſe debet. His autẽ ſunt ſubtrahẽdi ei: in quos impetũ conãtur facere: dũ ſeip̃i colligãt. Quid eſt autẽ ſeipſum colligere: niſi diſſipatus animi partes rurſum in ſuũ locũ cõgerere: Aut rogãdi ſunt orãdiq; vt ſi quã habent vlciſcendi vim differãt in tẽp⁹ aliud dũ deferueſcat ira. Deferueſcere aũt certe ſignificat ardorẽ aĩ iuita rõne excitatũ: ex quo

Exēplum Architę

Illud ar.tarentinus architas: dū ſe pythagore p̄ceptis penitus īmergit:magno labore: longoq̷ tēpore ſolidū opus doctrinæ complexus poſtq̄ in patriā reuertit:acrura ſua reuiſcere cœpit aīaduertit illa vilici neglıgētia eſſe corrupta & p̄dita:ſumpſiſſem inquit a te:ſuppliciū niſi tibi iratus eſſem:maluit.n.impunitū dimittere: q̄ ꝓpter irā grauius iuſto punire. Iſti:peripateticos ſignat. Inſania:iracūdia enim breuis inſania eſt.

illud laudatur Archytæ:quí cū villico factus eſſet iratior: quo te modo inq̄t accepiſſem niſi iratus eſſé: Vbi ſunt ergo iſti qui iracundiam vtilem dicunt: poteſt vtilis eſſe inſania aut naturalis eſt: An quicq̄ eſſe pót ſecundū naturá quod ſit repugnante rōne: quomodo aūt ſi naturalis eēt ira.alius alio magis iracundus eſſet: aut finem haberet priuſquá eſſet vlla vlciſcēdi libido Aut quēq̄ pœniteret quod feciſſet per iram. Vt Alexandrum regem videmus:quí cū interemiſſet Clytū familiarem ſuū vix a ſe manus abſtinuit: tanta vis fuit pœnitendi. Quibus cognitis: quis eſt qui dubitet: quin hic quoq̷ mot⁹ animi ſit totus opinabilis ac voluntarius.

Clytus ab alexādro cōfoſſus.

Cū interemiſſet clytū: Seneca libro tertio de ira Dabo tibi ex eriſtotelis ſinu regē Alexandrū: qui clytum clariſſimū ſibi. & vna educatū inter epulas tranſfodit manu quidē ſua: parū adulantē & pigre ex macedone & libero id perſicam ſeruitutem tranſeuntē:fuit enim Alexander magnus cætera egregi⁹ omniūq̷ victor:ſed vino & ira victus: vt hiſtorici prodiderunt:qui tradunt clytum fratrem fuiſſe:helanices nutricis Alexandri: qui apud grānicum fluuium nudo capite regē dimicantem clypeo ſuo texit rhoſaciſq̷ manū capiti regis iminentē gladio āputauit: vetus philippi miles: multiſq̷ bellicis operibus clarus:cuius ſermo in conuiuio procatior:& ex violentia libertor q̄ Alexander ferre poſſet. Animū acuit Alexandri ad iram ingentē cuius aliqui impotens erat:itaq̷ cū tantū iræ concepiſſet vinolentus:quantū vix ſobrius ferre potuiſſet. Clyti de conuiuio exeuntis latus haſta tranſfixit:mox ebrietate diſcuſſa: cū ira mente deceſſiſſet tanta penitētia ductus eſt: vt haſtā de pectore iacentis euulſam retorſerit in ſemet: ſed ab amicis ad vitā reuocatus laniauit os vnguibus: & circūſtātes rogauit ne ſe tanto dedecori ſuperſtitē eſſe paterentur: iacuitq̷ triduū incluſus intra tabernaculū: vixq̷ p̄cibus amicorū victus vt cibū caperet:qui ad regē ſolandū:iure interfectū clytū eſſe dixerūt. Caliſthenis philoſophi opera. Conſolatioq̷ efficaciſſima conſo-

Penitētia alexādri.

landо regi fuiſſe fertur. Egrotationes animi: Acyros dixit: cū egrotatio ꝓprie in corpore ſit: egritudo in animo. Fidētia: fortitudinis pars ē fidētia: per quā magnis & honeſtis in rebus multū ipſe animus in ſe fiduciæ cū certa ſpe collocauit: fidētiæ opponitur diffidētia: vt ſpei mœtus. Vti: vt. Natura iracūdi: qđ habitus ē: iracūdia .n. ē ex morib⁹ ira ex cauſa. Vt ſocrates dicitur: præter naturā fieri nōnulla argumētis oſtendunt philoſophi: Naturalis enim corporū diſpoſitio diligenti regula viuendi: & medicorū arte: & deorum conſilio in melius vertitur: quod ſimiliter animo quoqꝫ accidit. nā vt inquit euſebius in ſexto præparationis euāgelicæ: præter naturalem eius inclinationem quam ex cōplexione corporis habet: exercitatione atqꝫ doctrina ſepe melior fit: vnde cū zopyrus turpia quedam de ſocrate: & a virtute ipſius aliena dixiſſet: ac a multis idcirco deridere tur. Non errat ſocrates reſpondit zopyrus: huiuſce modi natura eſſem niſi naturam philoſophia ſuperaſſem: hic zopyrus phiſionomon dictus eſt: propterea quod profitebatur hominū mores naturaſqꝫ: ex corpore oculis: vultu fronte ſe poſſe pernoſcere: qui ſtupidum eſſe ſocratem dixit: & vt ait. M. Tullius bardū qđ iugula cōcaua non haberet. Addidit etiā mulieroſum: in quo alcibiades cachinū dicitur ſuſtuliſſe bardos autē ſtultos vocant a tarditate ingenii: Alioqui bardus gallice cantor appellatur: & bardi gallorū poetæ ſunt: de quibus Lucanus:

Fidētia.

Natura vertitur exercitatione.

Exemplū ſocratis zopyrus phiſionomon.

Mulieroſus.

Bardus

quis enim dubitarit: qn ægrotationes animi qualis ē auaritia: gloriæ cupiditas: ex eo ꝙ magni æſtimetur ea res: ex qua animus ægrotatio oriātur. Vnde itelligi debet perturbationē quoqꝫ omnē eſſe in opinione Et ſi fidentia ideſt firma animi confiſio ſcientia quædā eſt & opinio grauis non temere aſſentiens. Metus quoqꝫ eſt diffidentia expectati & impēdentis mali. Et ſi ſpes eſt expectatio boni: mali expectationem eſſe neceſſe eſt mœtū. Vt igitur mœtus: ſic reliquę perturbationes ſunt in malo. Ergo vt cōſtātia ſcientiæ: ſic perturbatio erroris eſt. qui autē natura dicuntur iracundi aut miſericordes. aut inuidi: aut tale quid. ii ſunt eiuſmodi conſtituti quali mala valitudine animi: ſanabiles tamen: vt Socrates dicitur: cū multa inconuētu vitia collegiſſet i eum Zopyrus: qui ſe naturā cuiuſqꝫ ex forma perſpicere ꝓfitebatur: deriſus eſt a cæteris qui illa i Socrate vita non agnoſcerent: ab

pluríma ſecuri fudiſtis carmina bardi: ſtilbonē quoq; megaricum phi= loſophum ſcribūt. & ebrioſum & mulieroſum fuiſſe. ſed vitioſam ab eo natura ſic oppreſſam & domitā eſſe doctrina: vt nemo vnq̄ vino= lentū illū: nemo in illo libidinis veſtigiū viderit: ſtudio enim & diſci= plina tollūtur oīa: Et quia diximus de zopyro: q̄a phiſiognomon co= gnominatus eſt: p̄tereundū nō videtur: quod tradit al= bertus magnus libro ſecun= do de animalib⁹: refert eni palemonē quendā: qui phi= ſiognomon erat & naturas hominū ex oculis vultuq; pernoſcebat. Dixiſſe de fa= uorino quodā: eū eſſe libidi noſum: & diſſolutū: morbo q; rei veneriæ vtroq; labo= rantē preterea temerarium maledicū venenariū fuiſſe: fuit ali⁹ zopyrus: de quo di cere ſolebat Darius: ſe zopy rum malle integrū: q̄ vigin= ti capere babilonas: zopyri enim aſtu: & vafricia babilo ne potius erat Darius. Valitudine: valitudo των μεσωρ eſt dici= mus. n. bonā & malā valitudine: valitudinariū ſignificat locū: in quo egroti curantur: qualia ſunt in cenobiis ſacratorū: ſeneca in tertio epi ſtolarum tanq̄ in eodē valitudinario iaceam: de communi malo tecū colloquor: precipit columela valitudinaria languētibus ſalubria eſſe conſtituēda. Non natura a vitioſi: natura ſocrates erat mulieroſus: ſtilbo ebrioſus: ſed vitioſa natura ab vtroq; domita eſt. & compreſſa doctrina: ac ſtudio: vitioſi vero culpa ſunt q̄ a bona natura degenerā tes: in vitia delabūt: qd̄ interdū cōſuetudo malorū efficere ſolet: tra= hūt. n. vt inq̄t veriſſime Seneca a cōuerſantib⁹ mores: & vt inq̄t Ari= ſtoteles ī p̄blematis: q̄ ſe copulauerit iuſto & bono melior fiet: contra ex comertio īproborꝫ deterior euadet: interp̄tes galeni: mores bifariā p̄tiūt: alios inatos vocāt: alios acq̄ſitos: Innati mores ſūt ex cōplexiōe ſiue cōſtitutiōe naturali: acq̄ſiti parāt ex doctria & cōſuetudie: ex quo illud menādri: qd̄ vſurpat apoſtol⁹. Corrūpūt bonos mores cōfabu lationes peſſiæ: dicere ſolebat Auguſt⁹ in tyberio: vitia illa nature eē nō animi. Alius p̄cliuior: vt mulieroſus: propēſior ē ad mulieres ap petēdas: vt vinolētus vinariam voluptatē. Inueteratio autem: ſicut

Stilpo e= brioſus.

ipſo autē Socrate ſubleuatus eſt: cū illa ſibi ſigna ineſſe: ſed ratione a ſe deiecta diceret. ergo vt optima quiſq; valitudine affectus poteſt videri alius: vt natura ad aliquem morbū p̄cliuior. ſic animus alius ad alia vitia p̄pēſior. Qui autē nō natura ſed culpa vitioſi eſſe dicun tur: eorū vitia cōſtant ex falſis opi nionibus rerum bonarum ac ma= larum: vt ſit alius ad alios motus perturbationeſq; procliuior. inue= teratio autē vt in corporibus egris

Palemon philio= gnomon.

zopyrus darii.

Valitudi= nariū.

Innati mores.

Acquiſiti

depellitur:ſic in animis quoqꝫ perturbatio. citiuſqꝫ repentinus oculorum tumor ſanatur: quam diuturna lippitudo depellitur. ſic cognita iam cauſa perturbationum: que omnes oriuntur ex iudiciis opinionum & voluntatibus ſit iam huius diſputationis modus. ſcire autem nos oportet cognitis quoad poſſint ab homine cognoſci bonorum & malorum finibus nihil a philoſophia poſſe aut mai⁹ aut vtilius optari: q̄ hec q̄ a nobis hoc quatriduo diſputata ſunt. Morte enim contempta & dolore ad patiendum leuato adiunximus ſedationem ægritudinis: qua nullum homini maius malum eſt. & ſi eni omnis animi perturbatio grauis eſt:nec multum differt ab amētia:

Inueteratio — inueterati in corpore morbi difficilius ſaneſcunt: ita inueteratio vitii in animo haud facile depellitur. Elui.n.vix vnq̄ poſſunt vitia inueterata:quibus non inquinati ſumus ſed infecti. Quā perturbatio:affectus ſiue affectio recēs:qui motus animi turbidus eſt:tales autē pturbationes ſubitæ & concitatæ frequētes ac neglectæ morbū faciūt & vitii inueterationē:ſic diſtillatio vna nec adhuc in morem adducta:tuſſim facit:aſ-

Pertuſſis — ſidua & vetus ptuſſim: vel vt alii codices Senecæ habent phthiſim. Libitudo:

Lippitudo — inter oculorū morbos lippitudo eſt:ex qua pituita: lachrymæ miſcetur: fit nonnūq̄ lippitudo: ex aſpritudine: lippientibus: vt precipit cor. celſus vitandi cibi ſunt: qui extenuant: Oratius lippū ſe fuiſſe teſtatur. M. Tullius lippitudine laborauit: vnde in epiſtolis ad atticū ſic ſcribit: dictaui ꝓpter lippitudinē: & cū leuiter lippirē:has litteras dedi.

Lippus oratius & Cicero. Remediū ad lippitudinem. — Negāt eos lippituros: q cū pedes lauant. Aqua inde ter oculos tāgant. M. Seruilius. nouianus in metu lippitudinis cartā duabus litteris grecis ſcriptā circūligatā lino ſub nectebat collo. Diſputationis modum:iam finem inquit imponamus huic quartæ tuſculanæ

Cognitis finibus:conſtitutio in philoſophia fine bonorum & malorum conſtituta ſunt omnia:vt in quinto de finibus traditur:ideo autem ait quoad poſſint ab homine cognoſci: quia ad liquidum diſputario de finibus perduci non poteſt: cum alius alio modo ſummū bonū mentiatur: ex quo fit vt nihil certi eſſe poſſit: nec quid verum ſit percipere homines poſſint:ex diſſidio diſcordiaqꝫ ſectarum. Morte contempta:hoc ad primam tuſculanam pertinet. Dolore leuato:ad ſecundam tuſculanam:referendū eſt. Sedationem egritudinis:hoc in tertia latiſſime explicatum. At eos:docet egritudinē deteriorē eſſe

peloremq; reliquis perturbationibus:cũ homines egritudini deditos vocabulis triſtiſſimis appellitemus:videlicet miſeros: erũnoſos:calamitoſos: quibus dictionibus nõ vtimur in eis nominitandis: qui aut metui aut leticiæ:aut cupiditati ſeſe dediderunt:nã timidũ cupidum letũ nemo fere appellat calamitoſum erũnoſum miſerũ:que verba ſũt

tamen ita cæteros cũ ſint in aliqua perturbatione aut metus: aut læticiæ: aut cupiditatis commotos modo & perturbatos dicere ſolemus:at eos qui ſe ægritudini dediderunt miſeros.afflictos: erumnoſos: calamitoſos: Itaq; non fortuitu factum videtur. ſed a te ratione propoſitum: vt ſeparatim de ægritudine & de cęteris perturbationibus diſputaremus. In ea eſt enim fons miſeriarum & caput: ſed & egritudinis: & reliquorum animi morborum vna ſanatio eſt omnes opinabiles eſſe & voluntarios eaq; re ſuſcipi:quod ita rectum eſſe videatur. Hũc errorem quaſi radicẽ omnium malorum ſtirpitus philoſophia ſe extractura pollicetur. Demus ergo nos huic excolendos: patiamurq; nos ſanari. Is .n. malis inſidentibus non modo beati: ſed ne ſani quidẽ eſſe poſſumus. Aut igitur negemus quicq̃ ratione confici: cũ contra nihil ſine ratione recte fieri poſſit: aut cũ philoſophia ex rationũ collatione cõſtet: ab ea ſi & boni & beati volum⁹ eſſe: omnia adiumenta & auxilia petamus bene: beateq; viuendi.

egritudini triſtitiæq; accõmodata prope peculiariter.

Separatim de egritudine in tertia tuſculana: de reliqs perturbationibus ĩ quarta ſeorſum diſputauit. In ea .ſ. egritudine. Stirpitus radicitus:ex imo ſtirpe nullis relictis fibris. Huic:philoſophiæ. Sanari:cũ philoſophia ſit medicina animorum: & philoſophus medicus. Aut igitur:in calicæ quæſtionis huiuſce. vtitur diſiuncto:omnia autem diſiũcta vt dialegici tradũt pugnantia eſſe inter ſeſe oportet eorumq; oppoſitum αντικειμενον: græci dicũt:ex oib⁹: quę diſiũgunt: vnũ eſſe verũ debet cætera falſa: aut igit̃ iq̃t nihil rõne fit aut nihil recte ſine rõne fieri põt: cũ aũt verũ ſit nihil ſine rõne ꝓbe fieri: colligit̃ philoſophiã cũprimis eẽ neceſſariã: vtpote ex rõnum collatiõe cõſtãtẽ. Ratio naturę imitatio ẽ: nõ ſeruit ſed iperat ſenſib⁹: rõ rõni par ẽ ſicut rectũ recto: virtus nõ aliud q̃ recta rõ eſt oẽs virtutes rõnes ſũt: quarũ philoſophia magiſtrata ẽ: & cõciliatrix. Cuius aminiculis fruiti bene beatæq; viuemus.

Stirpitus

Diſiuncti

Virtutes rõnes ſũt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN